

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ
Ο
ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Μητροπολίτης Θυατείρων

ΣΗΜ. Το πλήρες κείμενο στην σελ. 123

ΕΤΟΣ 20όν

ΤΕΥΧΟΣ 110

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1975

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσάνιου 6)

(Δευτέρα - Τετάρτη - Παρασκευή 10 - 12)

H. P. Blavatsky	Στή χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	30
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως	δεμ. 120
•	Κάρμα	25
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἄτραπος τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	150
C. Jinarajadasa	Ἀπόκρυφος ἐξέλιξις Ἀνθρωπότητος	120
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
•	Αἱ βαθύτεραι ὀψεις τῆς Ζωῆς	30
•	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	50
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	50
•	Φῶς στὴν Ἄτραπὸν	30
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἐκδ. 1966)	25
•	Στοχασμοὶ πᾶνω στὴ Ζωὴ (B σειρά)	150
•	Ἐλευθερία, ἀρχὴ καὶ τέλος	150
•	Ἐκπαίδευσις καὶ σημασία Ζωῆς	100
Ἄντ. Ἀδριανόπουλος	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	100
•	Ἀρχαῖοι Ἑλληνες Φιλόσοφοι δδ. 150 δεμ.	170
K. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς	50
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
K. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς δδ. 40, δεμ. 70	
•	Μελετήματα δδ. 90, δεμ. 120	
•	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία δδ. 100, δεμ. 140	
•	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας δδ. 70, δεμ. 100	
•	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ. 120	
•	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμουρτί δδ. 70, δεμ. 120	
•	Ὁ Ἰησοῦς	60
•	Ὁ Κομήτης (Θέατρο Ἰδεῶν)	40
•	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
«ΙΛΙΣΟΣ», Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1956 - 58 καὶ 1959 - 61, ἐκόστη χρυσὸδ.		120
Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»		100
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ» Τόμοι εἰς τεύχη 1958 - 70	δρχ.	60
• χαρτόδετοι 1971 - 74	δρχ.	100

Ἀποστέλλετε τὸ ἀντίτιμον, διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 20

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 100 Ἐξωτερ. \$5

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΤΑΟΣ
Ἐπιμελητής ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΤΑΟΣ

ΕΤΟΣ 20ὸν * Μάρτιος — Ἀπρίλιος 1975 * ΤΕΥΧΟΣ 110

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἔλεγε...

Πρεσβύτατον τῶν ὄντων Θεός· ἀγέννητον γάρ.

Τί ἐστί τὸ θεῖον; Τὸ μήτε ἀρχήν, μήτε τέλος ἔχον.

Τί μέγιστον; Τόπος· ἅπαντα γάρ χωρεῖ.

Τί ἰσχυρότατον; Ἀνάγκη κρατεῖ γάρ πάντων.

Τί τάχιστον; Νοῦς· διὰ παντός γάρ τρέχει.

Τί κάλλιστον; Κόσμος· ποίημα γάρ Θεοῦ.

Τί σοφώτατον; Χρόνος· ἀνευρίσκει γάρ πάντα.

Τί δύσκολον; Τὸν ἑαυτὸν γινῶναι.

Τίς εὐδαιμων; Ὁ τὸ μὲν σῶμα ὑγίης, τὴν δέ ψυχὴν εὐ-
παίδευτον.

Εἰρήνην ἀγάπα.

Κακίας ἀπέχου.

Παιδείαν φίλει.

Καλοκαγαθίαν κτῆσαι.

Τὸν πλησίον ἀγάπα. Ὅσα νεμεσεῖς τὸν πλησίον, αὐτὰ
μὴ ποίει.

Κ Α Σ Σ Ι Α Ν Η

— Οἶμοι! Δέξου τὰς πηγὰς τῶν δακρῦν μου!
 Ὠραία ἢ Κασσιανή, νέα, μέσα στὸν μαῦρο
 τὸν ποδήρη της χιτῶνα, μέσ' στοῦ κελλιῦ
 τὴν ἤρεμη, τὴν πάναγνη γαλήνη τῆς νυκτός!

Οἶμοι καὶ δάκρυα! Ὅλ' ἡ ὀμορφιά
 τῆς νεότητος καὶ τοῦ ἔρωτα, θύελλα
 μέσ' στὴν τρυφερὴ καρδιά της...

— Πῶς, Κύριε, θὰ ὑψώσω τὸ κορμί,
 αὐτὴ τὴ λαίμαργη καρδιά, πάνω ἀπ' τὴν ὕλη;

Ποτάμι καίει τὸ αἷμα μου ἐντός μου!

Ἐνα θολὸ ποτάμι ποὺ μὲ σέρνει
 στὴν ἀμαρτία ὀλόκληρη! Ἄβουλο, μικρὸ
 τὸ πνέμα, κόκκος μέσ' στοῦ κρανίου,
 μπροστὰ στοῦ αἵματός μου τὴν ὀρμή!
 Πῶς, Κύριε, θὰ στηθῶ στὸν ποταμό;

Ἄδύνατη ἔγινα στὸ σῶμα καὶ στὸ πνέμα!

Κι' ἔξω, ἀκούω τὸν ἐρχομὸ Ἐκείνου!

ὦ Κύριε, τίποτε πιά δὲν ξέρω...

Ἐνα κουρέλι κιόλας ἔχω πέσει
 ἐδῶ στὸ ξδρανὸ μου...

Ἄν θρῶ τὴ δύναμη, στὴν κρύπτη θὰ συρθῶ!

Ἴσως μπορέσω νὰ κρυφθῶ!...

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΓΑΛΑΝΑΚΗ - ΒΟΥΡΛΕΚΗ

ΕΠΤΑ ΜΙΚΡΕΣ ΩΔΕΣ

Σὲ ρυθμὸ Ἐναστάσιμο

1

Χαίρε μεγίστη μέρα ὄλων τῶν αἰῶνων. Πάσχα Θεοῦ! Ἐνάστασις ἀνθρώπων! Ξύπνημα καὶ ρίγος πρωτοφανέρωτο τῆς Γῆς! Χαίρε ὑψίστη τῶν τιμῶν, ποὺ εὐδόκησες νὰ χαρίσεις τὸ τρισμέγιστο Φῶς. Αὐγὴ τῶν ἄχραντων ἑπτὰ Οὐρανῶν. Εἰρήνη, Χαρὰ καὶ Νίκη, ἐξουσία γαλήνης.

2

Μὲ ποιά χεῖλη, μὲ ποιά φωνὴ νὰ τραγουδήσω, Κύριε, τὴν Ἐνάστασή σου; Ἄκούω μονάχα τὸ κελάδημα τῶν ἑαρινῶν πουλιῶν καὶ σωπαίνω. Ὁραματίζομαι τὰ πέπλα τῆς Ἄνοιξης, ποὺ ντύνουνε τὴν ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, μὲ τὸ κάλλος τῶν φυτῶν καὶ συλλαμβάνω τὴ Θεά τῆς Ἐνάστασης. Ποτὲ ἂς μὴ συλλαβίσουν τὰ χεῖλη μου τὴν ἀνθρώπινη παραφωνία.

3

Ἐδῶ συμμετέχει Νοῦς καὶ Ψυχὴ στὴν ἔγερση τῆς Γῆς. Τὸ Πάσχα τῶν δέντρων, ἔτσι ὅπως τινάζουν τ' ἄνθη λευκά, θαλασσιὰ καὶ ρόδινα εἶναι τὸ καθαρὸ σεντόνι τοῦ Ἰωσήφ, ποὺ τύλιξε τὸ Θεῖο Κορμί Σου, Κύριε. Ἡ ἄσπιλη τούτη ὁμορφιά μποροῦσε μόνο ν' ἀγγίξει τὸ Σῶμα Σου.

4

Ταξιδεύει ἡ καρδιά μου, Κύριε, γυμνὴ ἀπὸ εὐτυχίες καὶ πίκρες στὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης. Καμμιά σύσπαση ὀδύνης ἢ ἐπιθυμίας μέσα της. Οὔτε ἰαχὲς θριάμβου, οὔτε κραυγὲς χαμένων ἀδίκων καιρῶν. Ἡ Γαλήνη μονάχα ν' ἀγγίξω τὰ ἱερὰ κράσπεδα μιᾶς ἄλλης Γῆς, ποὺ συγκράτησε τριάντα τρία χρόνια τὸν Ἰσκίο Σου. Ταξιδεύει ἡ καρδιά μου, Κύριε, μὲ τὴν ἀνθρώπινη ἀδημονία. Νὰ γευτεῖ πάλι τὴν ἀρχὴ τοῦ ρυθμοῦ, ποὺ ἔδωσε τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ πραγματικὸ νόημα τοῦ Κόσμου. Γιατί, αὐτὸ ποὺ ὑπαγορεύει ὁ χρόνος μέσα στὴ ζωὴ

ἐκπορεύεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸ μέγιστο δίδαγμα τῆς Θείας Ὑπαρξης. Καὶ καμμιά νίκη στὸν κόσμο τοῦτο, δὲν μπόρεσε νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴν Ἀνάσταση.

5

Σὲ ἀντικρύζω, ὦ Θεία Μέρα, ἀπὸ τὸν χαμηλότερο θρόνο τῆς παπαρούνας καὶ τοῦ χαμομηλιοῦ, τῆς γυμνῆς πέτρας, τὸ βράχο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, τὴ χλιαρὴ ζεστασιά τῆς μοσκοβολημένης γῆς. Ὡ Θεία Ὡρα τῆς Ἀνοιξης! Θὰ μετρήσω τὴν πνοή σου στὸ σάλεμα τῶν φύλλων τῆς λεμονιάς, στὸ λίκνισμα τῆς πασχαλιάς, στὴν μεθυσμένη αὔρα τῶν ρόδων.

Πάσχα ἑαρινό. Χάρμα ψυχῆς, ὀπτασία καὶ κάλλος μέσα στὸν Ἀπρίλη, πὺ ταξιδεύει ὀλοῦθε στὰ πλάτη τῆς γῆς, νὰ φέρει τὸ μήνυμα τῆς γιορτῆς τῶν Ἀγγέλων. Τὴν συμφωνία τούτη ἐνορχηστρώνει ἡ ἴδια ἡ Φύση. Μὲ φωνές, σχήματα καὶ χρώματα, γιὰ ν' ἀποδείξη τὸ θαῦμα τὸ Πασχαλινό. Εὐψυχία, ὄρμη καὶ κάλλος συνεπαίρνουν καὶ ὀρίζουν στὸν ρυθμὸ τοῦτο τοῦ κόσμου τὴν ἀξία ἀπὸ τὸ μέγιστο γεγονός. Ἡ Ζωὴ νίκησε τὸν Θάνατο! Ἡ αὐγὴ ὄλων τῶν ἡμερῶν τοῦ σύμπαντος σελαγίζει παντοῦ τὸ μέγιστο Φῶς τῆς Ἀνάστασης.

6

Ξυπνήστε λαμπρές καμπάνες τὴ νάρκη τῶν ψυχῶν. Ἠχῆστε ὡς τὰ τρίστρατα τῶν σκοτεινῶν διαλογισμῶν τὸ θεῖο μήνυμα: «Χριστὸς Ἀνέστη!» Ἡ ὥρα τοῦ χρέους ἄς ὑψώσει τὸ λάβαρό της. Ἀγάπη καὶ Εἰρήνη, Στοργὴ καὶ Ὑπομονή, ἄς βασιλέψουν στὸν κόσμο. Ἄς νοιώσει κ' ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ τὴν ἀγαλλίαση. Αὐτὴ πὺ δείχνει κ' ἡ φύση στὸ Ἀναστάσιμο μήνυμα. Ἄς φέρνει ὁ ἄνθρωπος τὸ Σταυρὸ στοὺς ὤμους, ἄς ἀνηφορίζει τὸ Γολγοθᾶ τοῦ βίου. Πάντοτε κάπου θὰ φέγγει τὸ φῶς ἀπ' τὸ μικρὸ κερὶ τῆς λαμπρινῆς ἐλπίδας.

Ἡ Ἀνάσταση εἶναι πὺ δείχνει τὴν ἀντίσταση ἐναντία στὸ σκότος καὶ τὸ ἐπινίκειο ἄσμα της τὸ διαλαλοῦν παντοῦ ὄλοι οἱ ἄνεμοι.

7

Ευπνήστε λαμπρές καμπάνες τῆ νάρκη τῶν ψυχῶν. Ἡ ὥρα τοῦ χρέους σημαίνει τώρα. Τὸ πάλλευκο φῶς τῶν ἀνοιξιάτικων κρίνων ἀνεβαίνει ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς στὸν οὐρανό. Κι' ἀνεβαίνει μαζί του ὄλη ἡ ἄρμονία τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Ἄρωμα, χρῶμα καὶ σχῆμα, εἰκόνα καὶ ἦχος ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ αἴσθηση τῆς ὁμορφιάς. Τινάζεται στὰ ὕψη τῶν ἄστρον, ἡ ἀγρύπνια τῆς ἀνθρώπινης βούλησης. Νὰ φτάσει πρὶν σθῆσει, πρὶν χαθεῖ ἡ τόλμη κ' ἡ θέληση, τὸ ἀληθινὸ Φῶς.

Καὶ τὸ εἶδε, ἀφοῦ γεννήθηκε μέσα της, ἡ ἀγάπη, ἡ συμπόνοια, ἡ πραότητα. Ἄφοῦ μετρήθηκε βαθιὰ στὰ πέλαγα τῆς ὀργῆς τῶν κυμάτων ἡ ζωὴ κι ὁ θάνατος. Ἡ ζωὴ πέρασε στὴν ἀκτὴ τοῦ σύμπαντος καὶ γεφύρωσε τὸ νόημα ὄλων τῶν αἰώνων. Ἐντυσε, μὲ τὴ χάρη τῆς θαλερῆς νιότης τὰ δέντρα. Μίλησε μὲ τὴν ἀθωότητα τοῦ βλέματος τῶν πουλιῶν. Σκίρτησε μὲ τὸ ρίγος τῆς μουσικῆς τῶν ἀνέμων.

Τὴν ὥρα αὐτὴ ποὺ εὐαγγελίζεται μέσα μας ἡ εὐλογία τῆς Ἄνοιξης, ἡ ἄρμονία τοῦ σύμπαντος, ἡ ψυχὴ μας, σκίζοντας τοὺς γαλαξίους οὐρανοῦς, ἄς ὑμνήσῃ τὸν «Κ Ὑ ρ ι ο».

Λούλα Δ. Κωνσταντινίδου

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Ι Η Σ Ο Υ Σ

Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς; ● Αἱ διάφοροι περὶ αὐτοῦ ἀπόψεις, ἐκτιθέμεναι ἀμερολήπτως. ● Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Ρενάν. ● Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Συρέ. ● Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΜΟΝΟΝ Δρχ. 60

Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τοῦ Ὁρθοδόξου ἱερέως αἰδ. ΖΑΝΟΥ ΓΟΥΓΟΥΤΑ

Ἐδῶ στήν Ἀμερική, ἡ Σεβαστή μας Ἀρχιεπισκοπή Βορείου καί Νοτίου Ἀμερικής μέ πνεῦμα ἀλληλοσεβασμοῦ καί κατανόησης συνομιλεῖ μέ τούς ἠγέτας τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας γύρω στή «ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ», πού δέν εἶναι ἄλλη παρά ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ πρὸς τὸν ἈΝΘΡΩΠΟ.

Ποῖός ὄμως μεταδίδει τὴν ἀληθινὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καί ποῖός τὴν ἀτομικὴν του φωνὴν ὡς φωνὴν τοῦ Θεοῦ; Κάθε Ἐκκλησία, ἡ Ὁρθόδοξος, ἡ Καθολικὴ καί 250 διάφορες Προτεσταντικὲς παραφυάδες, μέ ἑκατομμύρια ὄπαδοὺς πιστεύουν ὅτι εἶναι ἡ Φωνὴ τοῦ Θεοῦ.

Τὸ εὐχάριστον εἶναι ὅτι μέσα σ' ὄλες αὐτὲς τὶς φωνὲς ζεῖ ὁ ΛΟΓΟΣ τοῦ Θεοῦ καί εἶναι προτιμότερος ἀπὸ τὴν σιωπὴν.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Θεῖον μέσον πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς Ὑποταγῆς του στὰς Ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

Προσφέρει ὁ ἀνθρώπος τὴν Ὑποταγὴν του στὸν Θεό; Ὁλοκληρωτικὰ ὄχι! Καί δέν ἐμπνέει παρηγοριὰ ἂν σκεφθῶμε ὅτι σὲ δύο χιλιάδες χρόνια χριστιανικῆς διδασκίᾶς μόνον 27% τῶν κατοίκων τῆς Γῆς εἶναι Χριστιανοί καί ὅτι οἱ περισσότεροί πόλεμοι ἐγίναν ἀπὸ «Χριστιανικοὺς λαοὺς». *Ἴσως γιὰτὶ Οἱ ΤΡΑΝΟΙ... ἀνακάτεψαν τὸν ΧΡΙΣΤΟ μέ τὸν ΧΡΥΣΟ καί φῦτρωσε μέσα στοὺς ἀνθρώπους τὸ θάρρος τοῦ Προμηθέα νὰ μὴν τὰ περιμένη ὄλα ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ δημιουργήσῃ μόνος του πολιτισμὸ καί πρόοδο, ἀναθέτοντας εὐθύνες στὸν ἑαυτὸ του!

Καί ἀλήθεια, δέν ἀπέτυχε!

Θαυμασὰ εἶναι τὰ ἔργα Του καί ἔφρασε μέχρι τὸ Φεγγάρι, λυπηρὸν ὄμως, ὅτι δέν προχωρεῖ ὅσο πρέπει στήν κατάκτηση καί διάπλαση τοῦ ἐσωτερικοῦ του ἀτόμου σὲ Ἀνθρώπο μέ Ἑλληνικὸν νοῦν καί Χριστιανικὴ καρδιά.

Ἀλλὰ μένει στήν ἐσωτερικὴ του Ζούγκλα καί ἡ Ἐκκλησία ἀκόμη δέν βρῆκε καινούργιο δρόμο νὰ φέρῃ τὸν ἀνθρώπο κοντὰ στὸ Θεό.

Μεγάλος συντελεστὴς σὲ αὐτὴν τὴν ἀποτυχίαν εἶναι καί ἡ κοσμοποίηση τῆς Ἐκκλησίας, ἔνθα ὀρφάνεψε τὸν ἑαυτὸν τῆς ἀπὸ τὴν δίψα πρὸς τὸ ἀπόλυτον καί μεταφυσικὸν καί αὐτὴ ἡ ὀρφάνια πεζοποιεῖ τὸν πιστὸν, ἀδειάζοντας τὴν ψυχὴν του ἀπὸ μυστικὸπαθεῖς ἀγωνίες καί μεταφυσικὲς νοσταλγίες καί ἔτσι ξεπέφτει ὁ Ἐκκλησιασμός σὲ συνήθεια καί ὄχι ὡς πρέπει σὲ θρησκευτικὸ βίωμα.

Ἀπὸ τίς συνεδριάσεις λοιπὸν τῶν ἠγετῶν τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν δέν πρέπει νὰ περιμένουμε καλυτέρευση τῆς ἀπογοητευτικῆς πραγματικότητος, ἂν πρῶτα δέν γίνουμε ὄλοι οἱ κληρικοὶ χριστιανοὶ μέ πυρετὸ ἀγάπης πρὸς τὸν ἀνθρώπο καί πίστης πρὸς τὸν Θεόν, δίχως ὑποκρισίας καί βανδαλισμοὺς γλώσσης, πού μέ τὸ πρόσχημα τῆς θεοσεβείας κρύβουν μέσα τὸν ζῶντα ἑαυτὸν μας καί βανδαλίζουμε τὴν ὥρα πού ἠθικολογοῦμεν. Νοεῖς ἂ λέγω;

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΝΕΟΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

Π Ε Ρ Ι

«ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ»

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Ι Σ *

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Π. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, Φιλολόγου

* Ἡ μετάφρασις ἀπὸ τὴν στερ. ἔκδ. TEUBNERI, LIPSIAE, 1886. Εἰς τὴν Δημοτικὴν ἀπεδόθησαν τὰ ἐκ στίχων ἀποσπάσματα Ὅμηρου κ.ά.

Ἄπασαι αἱ ὑποσημειώσεις (σχόλια), αἱ συμπληρώσεις (ἐκ παραπομπῶν), αἱ ἐπεξηγήσεις (ἐντὸς παρενθέσεων), οἱ ὑπότιτλοι καὶ ἡ διαίρεσις εἰς παραγράφους, ἀνήκουν εἰς τὸν μεταφραστὴν.

Ἐπιβάλλεται ἡ ταυτόχρονος μελέτη κειμένου καὶ ὑποσημειώσεων πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τῆς ἐργασίας τοῦ Πορφυρίου.

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς μελέτης, κειμένου καὶ σχολίων παρουσιάζεται ἡ ἀλληγορικὴ ἔκφρασις καὶ ἐρμηνεύεται τὸ μυσταγωγικὸν βᾶθος τῶν Ὅμηρικῶν ποιημάτων.

α) Ἀφορμὴ: 1. Ἐζήτησες, φίλε, νὰ μάθῃς τί κρύβει ὁ συμβολισμὸς τοῦ Σπηλαίου (Ἄντρου) εἰς τὴν Ἰθάκην ποῦ περιγράφει ὁ Ὅμηρος διὰ τούτων τῶν στίχων: 1 (Ὀδυσ. ν, 102 - 112). (βλ. κάτω Σημ. 1).

Σημ. 1. Διὰ νὰ κατανοηθῇ καλύτερα ἡ ἀλληγορικὴ εἰκὼν δίδεται, εἰς τὴν Δημοτικὴν εἰς στίχους, μετάφρασις μας κατὰ λέξιν καὶ νόημα, καὶ τῶν ἐννεα προηγουμένων στίχων: ν, 93—101.

«Ὅτε τὸ ἀστέρι (Ἥλιος) ἀνυψώθη φωτεινότατο, ποῦ ἔρχεται νὰ ἀναγγέλιῃ προθυμότητα τὸ φῶς τῆς ἀερογέννητης αὐγῆς, τότε κοντὰ στὸ νησί ἔφθασε τὸ ποντοπόρο πλοῖο.

Τοῦ Φόρκυνοσ ὑπάρχει ἐκεῖ κάποιο λιμάνι, τοῦ θαλασσινοῦ γέροντα, στῆς Ἰθάκης τῆ χώρα' δυό, γύρω ἀπ' αὐτό, ξεπετιοῦνται ἀκταί, βραγῶδεις, προβλήτες τοῦ λιμανιοῦ, σὰν δύο φτεροῦγες. Σ' αὐτέσ ἀνεμοὶ βουεροὶ κτυποῦν καὶ τὸ με-

«Ὅμως ἐδῶ, στοῦ λιμανιοῦ τὴν κεφαλή, ἐλῆ ἀξέφυλλη ὑπάρχει, κοντὰ σ' αὐτὴ Σπήλαιον ἀξιαγάπητο, ἀέρινο σὰν ομίχλη, ἰερό τῶν Νυμφῶν, αὐτῶν ποῦ τῖς ὀνομάζουν Νεραίδες. Μέσα στὸ Σπήλαιον καὶ κανάτια καὶ πιθάρια ὑπάρχουν λίθινα: ἀκόμη μέσα σ' αὐτὸ καὶ μέλισσες συχνάζουν. Ὑπάρχουν καὶ στενόμακροι ἀργαλειοὶ ποῦ πάνω κεῖ νύμφες ὑφάσματα ὑφαίνουν θαλασσοπόρφυρα, θαῦμα νὰ τὰ βλέπησ. Μέσα ἀστείρευτα νερὰ ρέουν. Καὶ θύρες δύο σ' αὐτὸ ὑπάρχουν, ἡ μία στὸ Βορρῶ, ἔχει τὴ θέσι, γιὰ κατὰβασιν

γάλο κύμα σπάζει. Μέσα στὸ λιμάνι τοῦτο, χωρὶς δεσμό, μένουν τὰ καλοτάξιδα καράβια, ὅταν στὴ θέσι φθάσουν τοῦ ὄρμου, κατὰ τὴ ναυτικὴ τὴν τάξι» (βλέπε συνέχεια ἄνω: «Ὅμως ἐδῶ...).

ἀνάγκην πολλήν μελέτην διὰ νὰ δοθῶν ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἐρωτήματα:

Διατί λέγεται ἡ μία πύλη ἀνθρώπων καὶ ἡ ἄλλη θεῶν; Τί θέλει νὰ συμβολίσῃ μὲ τὸ Σπήλαιον τοῦτο τῶν δύο θυρῶν; Διατί τὸ ὠνόμασε ἱερὸν τῶν Νυμφῶν; Διατί τὸ χαρακτηρίζει καὶ ἀξιαγάπητον (ἐπήρατον) καὶ ὀμιχλῶδες (ἡρωεῖδες) ἐνῶ οὐδέποτε τὸ σκοτεινὸν εἶναι ἀξιαγάπητον ἀλλὰ πολὺ φοβερόν; Διατί δὲν λέγεται μόνον ἱερὸν (ἀφιερωμένον) τῶν Νυμφῶν ἀλλὰ ἀκολουθεῖ μὲ ἀκρίβειαν ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτῶν τῶν Νυμφῶν ποὺ καλοῦνται Νεραίδες; Διατί νὰ περιλαμβάνῃ τὸ Σπήλαιον καὶ κανάτια (κρατῆρας)⁴ καὶ πιθάρια (ἀμφορεῖς)⁵ χωρὶς νὰ ἀναφέρεται τὸ εἶδος τῶν ὑγρῶν ποὺ εἰς αὐτὰ ἀποθήκευαν; ἐνῶ ἀναφέρεται ὅτι ἐσύχναζον μέσα μελισσῶν σμήνη; Καὶ οἱ στενόμακροὶ ἀργαλεῖοι; ἀλλὰ ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι ἀφιερῶματα εἰς τὰς Νύμφας· διατί ὅμως νὰ μὴ εἶναι ξύλινοι ἢ ἀπὸ ἄλλην ὕλην ἀλλὰ λίθινοι καὶ αὐτοὶ ὅπως καὶ τὰ κανάτια καὶ τὰ πιθάρια; καὶ τοῦτο ἄς θεωρηθῇ ὅτι ἔχει μικρὰν ἀσάφειαν· ἀλλὰ τὸ νὰ ὑφαίνουσι ἐπὶ τῶν λιθίνων ἀργαλειῶν αἱ Νύμ-

φαι ὑφάσματα θαλασσοπόρφυρα, θαυμαστὰ ὄχι μόνον νὰ τὰ βλέπησιν ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ ἀκούησιν (προξενεῖ κατάπληξιν).

Διότι ποῖος δύναται νὰ πιστεῦσῃ ὅτι αἱ θεαῖδ ὑφαίνουσι θαλασσοπόρφυρα ἐνδύματα ἐντὸς σκοτεινῶν σπηλαιῶν ἐπάνω εἰς λιθίνους ἀργαλειοὺς καὶ αὐτὰ τὰ ὑφάσματα νὰ εἶναι ὁρατὰ καὶ ἑξακουστὰ τῶν θεῶν καὶ ὀλοπόρφυρα; (ἀλουργῆ).⁷

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ τὸ νὰ ἔχη τὸ σπήλαιον δύο θύρας εἶναι ἄξιον ἀπορίας καὶ ἐκ τούτων τῶν θυρῶν κατεσκευασμένοι καὶ προσωρισμένοι ἄλλαι εἰς ἀνθρώπους νὰ καταβαίνουν ἄλλαι δὲ πάλιν εἰς θεοὺς. Καὶ ἀκόμη αἱ κατάλληλοι διὰ νὰ περάσουν ἀνδρωποὶ λέγεται ὅτι εἶναι τοποθετημένοι πρὸς Βορρᾶν ἐνῶ διὰ τοὺς θεοὺς πρὸς Νότον, δημιουργοὺν αὐτὰ ὄχι μικρὰς ἀπορίας καὶ ἐρωτήματα· διὰ ποίαν αἰτίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὲν παρεχώρησε τὰ βόρεια μέρη, εἰς τοὺς θεοὺς δὲ πάλιν τὰ νότια; Διατί δὲν ἐχρησιμοποίησε τὰ σημεῖα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ὅπως κατὰ κανόνα, εἰς ἅπαντα τὰ ἱερά τὰ μὲν ἀγάλματα καὶ αἱ εἰσοδοὶ εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἐνῶ οἱ εἰσερχόμενοι προσβλέπουν πρὸς τὴν Δύσιν, ὅπου ὡς προσκυνητὰ τῶν ἀγαλμάτων ἵστανται διὰ νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς

Σ η μ. 4. Κ ρ α τ ῆ ρ, τοῦ κρατῆρος: ἐκ τοῦ κεράν-νυ-μι (ἀναμειγνύω) συνήθως ἐπὶ ὑγρῶν καὶ ἰδιαιτέρως οἶνον καὶ νερό, ὅθεν τὸ κ ρ ἄ μ α τὸ κρασί. Κ ρ α τ ῆ ρ τὸ δοχεῖον ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἡ κρᾶσις (τὸ ἀνακάτωμα) τὸ κανάτι (ἡ κανάτα).

Σ η μ. 5. Ἀ μ φ ι φ ο ρ ε ῖς ἢ ἀμφορεῖς: ἐκ τοῦ ἄ μ φ ι (ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ) καὶ ἐκ τοῦ φέρ-ω (τὸ ὀργανον) ὁ φορεῖς· ὅθεν δοχεῖον μὲ δύο λαθᾶς (αὐτιά διὰ τὴν μεταφοράν), χρησιμοποιούμενον δι' ὑγρά· πι θ ἄ ρ ι (πιθος).

Σ η μ. 6. θ ε α ἰ: βλέπ. ἀνωτέρ. σ η μ. 3.

Σ η μ. 7 Ἀ λ ο υ ρ γ ῆ ς (δ, ἡ) καὶ τὸ ἀ λ ο υ ρ γ ῆ ς· ἐκ τοῦ: ἡ ἄλς γεν. ἄλδς (θάλασσα)· ὅθεν σύνθετον ἐκ τῶν ἄλας (ἀλάτι) καὶ ἔργον· σημαίνει ἀλουργῆς τὸ καλοβαμμένον καθὼς κόκκινον ὑφάσμα (πρὸς τὸ βισσινί)· καὶ ἀλουργίς-ἴδως ἡ βασιλικὴ πορφυρᾶ στολή.

θεούς θυσίας και απευθύνουν προσευχάς και παρακλήσεις;

γ') Έρευνα: 4. Έπειδή ή διήγησις είναι γεμάτη από τοιαύτας άσαφείας, δέν είναι τυχαίον τής φαντασίας δημιούργημα διά νά ψυχαγωγήση, αλλά και ιστορικήν τοπικήν περιγραφήν δέν παρουσιάζει· ό ποιητής κάτι άλλο αλληγορικά έκφράζει και δι' αυτό προσθέτει σάν σύμβολον μυστικόν πλησίον αυτού του Σπηλαιου, τó φυτόν τής έλαιας.

"Όλα αυτά βέβαια και οι παλαιοί ενόμισαν ότι ήτο έργον των νά άνιχνεύσουν και αναπτύξουν τās γνώμας των και ήμεις ύστερα από εκείνους νά προσπαθήσωμεν κατόπιν έρεύνης τās ιδικάς μας άποκαλύψεις νά έκφράσωμεν.

"Όσοι ήσυχολήθησαν με την ιστορίαν του τόπου (τής Ιθάκης) φαίνονται αρκετά πρόχειρα ότι έγραψαν περι αυτής και ενόμισαν έξ ολοκλήρου ότι είναι φανταστικά έπινοήματα του ποιητου και το Σπήλαιον και όσα περι αυτού διηγήθη. Άλλά και όσοι άριστα και με ακρίβειαν μεγάλην έγραψαν γεωγραφίας και άλλοι και ό Έφέσιος Άρτεμίδωρος⁹ εις την πραγματείαν του έξ ένδεκα βιβλίων εις τó πέμπτον γράφει:

Σ η μ. 8. Οί παλαιοί: Βλ. άνωτ. σημ. 2 τόν Κρόνιον του Β' π.Χ. αιώνος, αλλά και άλλοι παλαιότερον και ό Άριστοτέλης χάριν του Μεγάλου Άλεξάνδρου (του μαθητου του) έπεμελήθη έκδόσεως και έρμηνείας του Όμήρου.

Σ η μ. 9. Άρτεμίδωρος: έζησε περι τó 100 π.Χ. Περιηγήθη πολλά μέρη τής Άσίας, Άφρικής και Ευρώπης· περιφημος γεωγράφος και ιστορικός.

«Άπό του λιμένος Πανόρμου τής Κεφαλληνίας προς Άνατολάς είναι εις άπόστασιν δώδεκα σταδίων (2.130 μ.) ή νήσος Ιθάκη, όγδοήκοντα πέντε σταδίων (μήκους) (85 Χ 177,4 μ. ήτοι 15.079 μ.)¹⁰ στενή και όρεινή («μετέωρος»), με λιμένα που ονομάζεται του Φόρκυκος. Υπάρχει δέ αιγιαλός και εκεί Σπήλαιον τών Νυμφών ιερόν, όπου λέγεται ότι ό Όδυσσεύς υπό τών Φαιάκων άπεβίβάσθη».

"Όθεν φανταστικόν πλάσμα Όμηρικόν έξ ολοκλήρου δέν δύναται νά είναι· αλλά είτε κατ' αυτόν τόν τρόπον έχει ή παράδοσις είτε και ό ίδιος (ό Άρτεμίδωρος) έπρόσθεσε μερικά, παρ' όλα αυτά παραμένουν τά ζητήματα προς λύσιν και τά έρωτήματα προς άπάντησιν δι' αυτόν που θά έπιχειρήση νά έξακριβώση την θέλησιν και τόν σκοπόν ή εκείνων που ίδρυσαν και αφιέρωσαν τó Σπήλαιον ή και του ποιητου δι' όσα προσέθεσεν· διότι ούτε οι παλαιοί ίδρυσαν και αφιέρωνον ιερά άνευ μυστικων συμβόλων ούτε ό Όμηρος άσκοπα την περι αυτών έπενόησε διηγησην.

"Όσον και αν κάποιοι προσπαθήση νά αποδείξη ότι δέν είναι τó Σπήλαιον πλάσμα τής φαντασίας του Όμήρου, αλλά εκείνων οι όποιοι πρό του Όμήρου αφιέρωσαν τουτο εις θεούς, τóσον τó αφιέρωμα θά εύρεθι ότι είναι εμπνευσμένον από την παλαιαν

Σ η μ. 10. Τó μήκος τής Ιθάκης από Β προς Ν είναι 27.000 μ. και δχι 15.130 μ., όπως άνευ ακριβούς καταμετρήσεως ό Άρτεμίδωρος υπελόγησεν, και τó πλάτος 6.500 μ.

σοφία γ11 και ἔνεκα τούτου εἶναι ἄξιον ἐρεῦνης και πρέπει νά ἀποκαλυφθῆ ἡ ἐντὸς αὐτοῦ ὑποκρυπτομένη συμβολικὴ εἰκὼν τοῦ ἱεροῦ.

δ') Ἄντρον σύμβολον ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ· Αἰσθητικὸν. 5. Τὰ Ἄντρα βέβαια κανονικὰ οἱ παλαιοὶ 12 και τὰ Σπήλαια ἀφιέρωνον εἰς τὸν Κόσμον (τὸ Σύμπαν) ὡς σύμβολα και τοῦ συνόλου και μέρους αὐτοῦ· ὡς σύμβολον μὲν τῆς ὕλης ἐκ τῆς ὁποίας συνίσταται ὁ Κόσμος 13 ἔβεταν τὴν Γῆν· ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς μερικοὶ (φιλόσοφοι) ἐδίδασκον ὅτι ἡ Γῆ 14 εἶναι ὕλη. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπὸ ὕλην γίνεται (ὁ αἰσθητὸς) κόσμος συμβολικὰ αὐτὸν παρέστησαν

διὰ τῶν σπηλαίων 15 και διότι κυρίως ἀύτοφυη (ἀπὸ τὴν φύσιν δημιουργημένα) εἶναι τὰ σπήλαια και προσκολλημένα εἰς τὴν Γῆν κάτω ἀπὸ βράχους ἐκ τοῦ αὐτοῦ πετρώματος εὐρισκόμενα, τῶν ὁποίων βράχων τὸ μὲν ἐσωτερικὸν εἶναι κοῖλον (κούφιο) τὸ δὲ ἐξωτερικὸν μέρος αὐτῶν ἀνυψοῦται ἀπεριορίτως ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀυτοφυῆς (αὐτοσυντηρούμενος) εἶναι ὅμως και ὁ Κόσμος (τὸ Σύμπαν) και ἡ συνοχὴ του ὀφείλεται εἰς τὴν ὕλην, τὴν ὁποῖαν λίθον και βράχον ὀνομάζομεν ἔνεκα τῆς στερεότητός της και συμβολικὰ τὸν παρουσίαζον τὸν Κόσμον ὅτι εἶναι κατὰ τὴν μορφήν ὁμοίωτος και ἄπειρος ὅπως οἱ βράχοι ἐκτεταμένοι και ἄνευ συγκεκριμένης μορφῆς διότι εἶναι βυθισμένοι ἐντὸς τῆς Γῆς.

Ἀντίθετα τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον ἐπειδὴ εἶναι ρευστὸν και στερεῖται τῆς ιδιότητος νά ἀποκτᾶ κάποιο σταθερὸν εἶδος μορφῆς, και μόνον του με σχῆμα νά μὴ φαίνεται τὸ ὑγρὸν και ἀκόμη τὸ ρέον νερὸ και ἡ ὑγρασία τῶν Σπηλαίων και τὸ σκοτεινὸν αὐτῶν και ὅπως ὁ ποιητὴς λέγει τὸ ὀμιχλῶδες τὸ ἐδέχθη ὡς σύμβολον κατάλληλον τῶν γινωρισμάτων τοῦ Κόσμου ὡς πρὸς τὴν ὕλην.

ε') Σύμβολον νοητόν: β. Ὅθεν ὡς πρὸς τὴν ὕλην ὀμιχλώδης και σκοτεινὸς ὁ Κόσμος,

Σημ. 15. Ἄντρον και Σπήλαιον, ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν με μικρὰν διαφορὰν. Τὰ Ἄντρα, αὐτοφυῆ δηλ. κατασκευάσματα τῆς φύσεως καταπλήσσοντα. Τὰ σπήλαια, μικρότερα δεχθέντα και τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πρωτόγονοι τὰ ἐχρησιμοποιοῦν ὡς κατοικίαν.

Σημ. 11. Παλαῖα Σοφία: Ἐνοεὶ ὁ Πορφύριος τὰ Ἀρχαῖα Μυστήρια, τὰς μυστικὰς ἀδελφότητες εἰς τὰς ὁποίας πράγματι ἐδιδάσκοντο ὑπὸ ἐξόχων προσωπικοτήτων γνώσεις περὶ Κόσμου, Θεοῦ, ἀνθρώπου, φύσεως, σοφαί. Ὁ Ὁμηρος (και ὑπῆρξε ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος και Ὑδυσσεΐας) ὄχι μόνον ἦτο μυημένος εἰς τὰ μυστήρια, ἀλλὰ και ἀρχιμύστης, ὅπως ἐκ τῶν ποιημάτων του ἀποδεικνύεται. Ἀπὸ τὰς μελέτας μας περὶ ἀρχαίων μυστηρίων (μακροχρονίων και ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα κείμενα (Πλάτωνος, Πλουτάρχου κλπ.) ἔχομεν τὴν γνώμην ὅτι ἔμμοῦντο πρὸ τοῦ 1000 π.Χ. ἱερεῖς, μάντιες, ἱατροὶ και ραψωδοὶ (ποιηταί, μουσικοί), ἐκτὸς και ἐκλεκτῶν ἀνωτάτων ἀρχόντων.

Σημ. 12. Οἱ παλαιοί: Βλ. προηγουμένην Σημ. 11.

Σημ. 13. Κόσμος λέγεται και τὸ Σύμπαν, ἀλλὰ και μέρος αὐτοῦ. Ἐπεξηγεῖται κατωτέρω ὡς κάλλος ἐκ τῆς συνθέσεώς του, τῆς τάξεως και ἁρμονίας.

Σημ. 14. Γῆ τὸ σύνολον τῆς ὑδρογείου, ἀλλὰ και γῆ περιοχὴ αὐτῆς.

ὡς πρὸς τὴν μορφήν ὅμως τὴν ὁποίαν ἐκ τῆς συνθέσεως καὶ τῆς διακοσμήσεως λαμβάνει ὀνομάσθη **Κόσμος** (στόλισμα, κάλλος, ἄρμονία) καὶ εἶναι ὡραίος καὶ ἀξιαγάπητος. Ἐκ τούτου ἀρμύζει, ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν ἐμφάνισιν, νὰ λεχθῆ τὸ σπήλαιον εὐχάριστον μὲν καὶ τερπνὸν δι' αὐτὸν πού τὸ βλέπει ἐκ τῆς συνθέσεως τῆς εἰκόνας του, ὀμιχλῶδες ὅμως καὶ σκοτεινὸν παρουσιάζεται ἂν ἐξετάσῃ προσεκτικὰ τὸ ὑπόβαθρον αὐτοῦ καὶ ἂν προσπαθῆσῃ διὰ τοῦ νοῦ νὰ διεισδύσῃ εἰς τὴν θαυυτέραν κατάστασίν του ὥστε ἢ μὲν ἐξωτερικὴ ὄψις καὶ ἢ ἐπιπολαία παρατήρησις μᾶς παρουσιάζεται εὐχάριστος, ἢ εἰς βάθος ὅμως κατανόησις καὶ τὸ τί ὑποκρύπτει τὸ ἐσωτερικόν του μᾶς ἐμφανίζεται ὀμιχλῶδες καὶ ἀκατανόητον.

Ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης, καὶ οἱ Πέρσαι τὴν εἰς κάτω (ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ πνευματικοῦ κόσμου) κάθοδον τῶν ψυχῶν¹⁶ καὶ πάλιν τὴν ἐξοδον (ἐκ τοῦ ὑλικοῦ σώματος) ὅταν μυσταγωγικὰ διδάσκουν τὸν μουύμενον (εἰς τὸ τελεστήριον), τὸν τέπον αὐτὸν ὀνομάζουσι **Σπήλαιον**. Κατὰ πρῶτον, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Εὐβουλος,¹⁷ ὁ Ζωρο-

Σ η μ. 16. Κάθοδος τῶν ψυχῶν: Διδασκαλία εἰς τὰ Μιθραϊκὰ μυστήρια τὰ τελούμενα εἰς διεσκευασμένα σπήλαια ὅπως ἐν συνεχείᾳ λέγεται. Αἱ ψυχὰί, ἐδιδάσκοντο ὅτι κατήρχοντο ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ (πνευματικοῦ κόσμου) δι' ἐνσάρκωσιν, ἤτοι περιβολὴν ὑλικοῦ σώματος, ἐκ τοῦ ὁποίου, ἀποθνήσκοντος τοῦ σώματος, ἐξήρχοντο, ἢ εἰς Οὐρανὸν καὶ νὰ ἐπανέλθουν ἢ εἰς ἀθανασίαν.

Σ η μ. 17. Εὐβουλος: πρόκειται ἴσως, περὶ τοῦ Ἐφεσίου τῆς

ἀστρῆς¹⁸ ἀφιέρωσε σπήλαιον ἀποφυγῆς εἰς τὰ ὄρη, πλησίον τῆς Περσίδος (χώρας), εἰς ὠραίαν τοποθεσίαν μὲ πηγὰς πρὸς τιμὴν τοῦ δημιουργοῦ καὶ Πατρὸς τοῦ Σύμπαντος Μίθρα¹⁸ ἀλληγορία τὸ σπήλαιον τῆς εἰκόνας τοῦ Κόσμου τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησεν ὁ Μίθρας ἐπειδὴ μέσα του φέρει εἰς συμμετρικὰς ἀποστάσεις σύμβολα τῶν κοσμικῶν στοιχείων καὶ τῶν κλιμάτων.¹⁹

Ἵστερον ἀπὸ τὸν Ζωροάστρη ἐπεκράτησε καὶ εἰς ἄλλους λαοὺς ἐντὸς Ἑλληνισμοῦ καὶ Σπηλαίων εἶτε αὐτοφυῶν εἶτε χειροποιήτων νὰ γίνωνται λατρευτικαὶ καὶ ἱεουργικαὶ ἐκδηλώσεις.

στ') **Ἰερῶν ἀφιέρωσις:** Ὅπως βέβαια καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπίους θεοὺς ἴδρυσαν καὶ να-

Μέσης Πλατωνικῆς Σχολῆς καὶ ἔζησε τὸν 7' π.Χ. αἰῶνα.

Σ η μ. 18. Ζωροάστρη: Διδάσκαλος καὶ μέγας μύστης, ἀναμορφωτῆς τῆς Μιθραϊκῆς (Ἡλιολατρικῆς) θρησκείας καὶ μυστηρίων. Ἐζησεν ὁπωσδήποτε πρὸ τοῦ 900 π.Χ. κατὰ παλαιὰς Ἑλληνικὰς πηγὰς ἴσως τὴν ἑβδόμην π.Χ. χιλιετηρίδα.

Σ η μ. 19. Κοσμικὰ στοιχεῖα: ὀνομάζει τὰς κινήσεις τῶν ἀστρῶν καὶ κυρίως τὰς ζώδια περὶ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ κατωτέρω, εἰς τὰς § 21, 22, καὶ κλίματα ὀνομάζει τὰς ἐκ τῶν ζωδίων ἐποχὰς τοῦ γήινου ἔτους καθὼς καὶ τὰς ὑπὸ τούτων ἐπιτροὰς ἐπὶ τῶν γήινων ὄντων.

Σ η μ. 20. Ναϊδες Νύμφαι: ἢ ναῖς, τῆς ναῖδος ὀντότητες προστάτριαι τῶν νερῶν ἐκ τοῦ νά-ει = ἀναδρύνει ἢ ἀναβλύζει, πηγάζει νερό, ὅθεν νεράϊδα ἐκ τοῦ νά-ει καὶ τὸ νᾶμα (-τος) = ὑγρὸν ρέον, καὶ ὕδατα ἀε-νά-οντα (ἀεῖ = πάντοτε+ρέοντα). Νᾶμα καὶ νῆμα, ἢ κλωστή ἐκ τοῦ νέ-ω = γνέθω καὶ νή-θω (γνέθω).

οὺς καὶ ἱερά καὶ βωμούς (φυσιαστήρια), ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τῆς Γῆς θείας ὀντότητας καὶ ἠρωας ἀφιέρωσαν ἐστίας διὰ φυσίας καὶ ἀνοίγματα ὑπόγεια καὶ οἰκήματα, κατὰ ὅμοιον τρόπον καὶ διὰ τὸ Σύμπαν ἀλληγορικὰ καὶ Ἄντρα καὶ Σπήλαια, ἐπίσης καὶ διὰ τὰς κατωτέρας θείας ὀντότητας, τὰς Νύμφας, ἀφιέρωσαν τὰ νερά πού στάζουν ἢ πηγάζουν μέσα εἰς σπήλαια καὶ μάλιστα εἰς αὐτὰς τὰς νύμφας πού ὀνομάζονται νεραΐδες,²⁰ ὅπως κατωτέρω θὰ ἀναπτύξωμεν, καὶ ἔχουν εἰς αὐτὰ τὴν ἐποπτεῖαν.

7. Ὅχι μόνον, ὅπως εἶπομεν, τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου σύμβολον τὸ Σπήλαιον ἔκαμαν, ἀλλὰ καὶ ὄλων ἀκόμη τῶν ἀοράτων δυνάμεων πάλιν τὰ σπήλαια ὡς σύμβολον ἐλάμβανον, ἔνεκα τοῦ ὅτι αὐτὰ εἶναι σκοτεινὰ ὅπως καὶ τῶν ἀοράτων δυνάμεων ἡ οὐσία ἤτοι ἡ ὑπαρξίς των εἶναι ἀφανής καὶ ἀσυλληπτος ἀπὸ τὰς αἰσθήσεως.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Κρόνος²¹ μέσα εἰς τὸν Ὠκεανὸν κατασκευάζει διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ σπήλαιον καὶ ἐκεῖ κρύπτει τὰ παιδιά του. Ἐπίσης

Σ η μ . 21. Κ ρ ό ν ο ς : ἀλληγορία τοῦ Χ ρ ό ν ο υ (πού γεννᾷ καὶ καταπίνει τὰ παιδιά του). Ἐδῶ περιφημοῦς ἡ μυθικὴ ἀλληγορία. Ὡ κ ε α ν ό ς τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον, σ π ή λ α ι ο ν τὸ κλειστὸν καὶ ἀφανές καὶ σκοτεινόν, τ έ κ ν α τὰ κυοφορούμενα ἐμβρυα: ἐντὸς ὕ γ ρ ο ὕ γονιμοποιούνται, ἐντὸς ὑγρὸν σκοτεινοῦ (κ ο ι λ ί α) μητρός, κ ε λ ὕ φ ο υ ς αὐγοῦ, ὑπὸ τὸ ὑγρὸν χ ῶ μ α ὀ σ π ό ρ ο ς) καὶ ἀναπτύσσεται κατὰ πρῶτον τὸ εἶδος των ἴνα, ἐξέλθουν εἰς τὸ Φ ῶ ς (τὸν Ἀπόλλωνα, σύμβολον Ἡλίου) καὶ ζήσουν. Ἐντὸς τοῦ Κρόνου - Χρόνου, γεννῶνται, ἀναπτύσσονται καὶ πεθαίνουν.

καὶ ἡ Δημήτηρ²² εἰς σπήλαιον ἀνατρέφει τὴν Κόρην (Περσεφόνη) μετὰ τῶν Νυμφῶν καὶ ἄλλα πολλὰ ὅμοια θὰ εὔρη ὅποιος μελετήσῃ ὅσα διδάσκουν οἱ θεολόγοι (οἱ ἱερεῖς, μύσται).

ζ') Ἰ ε ρ ᾶ Ν υ μ φ ῶ ν : 8. Ὅτι ὅμως καὶ εἰς τὰς Νύμφας ἀφιέρωνον σπήλαια καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς Νεραΐδας αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὰς πηγὰς καὶ τὰ ὕδατα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἀνα-ου-σι) (ἀναβλύζουν) ρέοντα νερά καὶ δι' αὐτὸ λέγονται νεραΐδες· τοῦτο τὸ φανερώνει καὶ ὁ ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα,²² εἰς τὸν ὁποῖον λέγεται:

«Αὐτές, Ἀπόλλωνα, πού στὰ σπήλαια τῆς Γῆς διαμένουν, ἀνοιξαν ἐκεῖ πηγὰς πνευματικῶν ὑδάτων καὶ καλοπροαίρετες καλόκαρδες ἐμπνευσμένες ἀπ' τὴ μούσα θεόπνευστες ἱερεῖς μαντεῖες δίδουν. Αὐτὲς διέρρηξαν τὸ ἔδαφος νερά νὰ ρέουν παντοτεινὰ γιὰ τοὺς θνητούς, ὄλο-

Σ η μ . 22. Δ ή μ η τ ρ α : Ἡ Γῆ μητέρα, τὸ σ τ ε ρ ε ό ν, ὁ τόπος, ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ἀπαραιτήτων παραγόντων διὰ τὴν ζωὴν. Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν θ ε ρ μ ό τ η ς καὶ Φ ῶ ς, παρεχόμενα ὑπὸ τοῦ Ἡ λ ί ο υ (σύμβολον ὁ Ἀπόλλων). Τ ρ ί τ ο ν : τὸ ὕ γ ρ ο ν συμβολιζόμενον ἐδῶ διὰ τοῦ Ὡ κ ε α ν ο ὕ (τὴν ἀκένωτον πηγὴν τῆς ζωῆς) Θεὸς τοῦ ὑγροῦ στοιχείου (θεία δύναμις ἐξ ἴσου ζωογόνος), ὁ Π ο σ ε ι δ ῶ ν (Πόσις=Κύριος καὶ εἶδος = μορφή, ἀρα ὁ Κύριος τῆς ζωῆς). Ἀναγκαῖον καὶ τ έ τ α ρ τ ο ν στοιχεῖον, παράγων: ὁ Ἄ ή ρ, ἡ Ἡ ρ α : Ἰδού ἡ ἀλληγορία τῶν 4 μεγάλων ἀδελφῶν στοιχείων καὶ αἱ ἀλληγορίαι, οἱ Θεοί, δυνάμεις: Ζ ε ὕ ς (Ἀπόλλων), Π ο σ ε ι δ ῶ ν, Δ η μ ή τ η ρ (Γῆ μήτηρ), Ἡ ρ α, τέκνα τοῦ Κρόνου (Χρόνου).

κάθαρα γλυκὰνάματα γιά καθαρμό».

Ἄπο τόν ὕμνον αὐτόν, νομίζω ἐνεπνεύσθησαν καί οἱ Πυθαγόρειοι καί ὕστερα ἀπ' αὐτούς ὁ Πλάτων καί Σπήλαιον ἀπεκάλεσαν τὸ Σύμπαν. Καί κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλή²³ αἱ δυνάμεις πού συνοδεύουν τὰς ψυχὰς λέγουν:

«Ἐφθάσαμε κάτω ἀπ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ σκεπασμένο σπήλαιον»²³ Καί ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὸ Ζ' βιβλίον τῆς Πολιτείας²⁴ λέγονται:

Σ η μ. 23. Ἐμπεδοκλής: ἔξ Ἀκράγαντος τῆς Σικελίας, μέγας Ἕλλην φιλόσοφος. ἤκμασε περὶ τὸ 450 π.Χ. Ἐδίδακε: Ἡ ὕλη ὑπῆρχε τέσσαρα τὰ στοιχεῖα αὐτῆς: Αἰθήρ, ἀήρ, ὕδωρ, γῆ· δύο ἀντίθετοι ἐπ' αὐτῶν ἐνεργοῦν δυνάμεις: ἡ φιλία, συνθετικὴ καὶ ἡ ἐχθρότης ἀποσυνθετικὴ. Συνεχῆς πάλη μεταξύ των. Ἄλλὰ καί συνεχῆς ἡ πρόοδος καί καλλιτέρευσις τῶν εἰδῶν. Ἐκ τοῦ στίχου ἐδῶ φαίνεται, ὅτι παρεδέχετο ψυχὴν (βλ. καί σημ. 21 καί 22) καί τὴν διὰ τῶν μετεψυχώσεων ἀγίωσιν πηλ.

Σ η μ. 24. Πλάτων (Πολ. Ζ, ΥΠ Ρ. 514 κ.ε.). Ὁ Πορφύριος τὸν ἀρχηγέτην τῆς Σχολῆς τοῦ Πλάτωνα παρουσιάζει ὅτι γνωρίζει τὴν ἀλληγορίαν τοῦ Ἄντρου τῶν Νυμφῶν (Ὁδύσ. ν, 102 - 112). Ἄπο ἐδῶ ὁ Πλάτων ἐνεπνεύσθη διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν περίφημον ἀλληγορικὴν εἰκόνα τῶν δεσμοτῶν τοῦ Σπηλαίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει τὸ Πορφύριος· διὰ τῆς ὡς ἄνω περικοπῆς, ρίπτεται φῶς ἐπ' αὐτῆς. Κατὰ τὴν γνώμην μας εἰς ἄλλιας λέξεις συμβολίζει: Τὸ σπήλαιον εἶναι τὸ γήϊνον σῶμα, τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἡ ἐνσαρκουμένη ψυχὴ· δεσμώτης ὁ εἰς βίωσιν εὐρισκόμενος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κάτω ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς σαρκὸς μόνον σκιας βλέπει, ἦτοι ἀπατηλὰς ἐντυπώσεις. Ἡ πυρὰ συμβολίζει τὸν Ἥλιον (τὸ φυσικὸν φῶς), ἀλλὰ καί τὸ πνευματικὸν φῶς καί τὸ ἠθικὸν σθένος· ὅπως τὸν Ἥλιον ἀ-

«Ἄν ἰδῆς (μὲ τὴν φαντασίαν σου) ἄνθρωπους, ἃς ὑποθέσωμεν, εἰς ἰσόγειον κατοικίαν, πού ἀνήκει εἰς σπήλαιον, ἐκτεταμένην, ἣ ὁποία ἔχει τὴν εἴσοδον πρὸς τὸ φῶς μακρὰν ἀπὸ ὀλόκληρον τὸ σπήλαιον». Ἐπειτα ὅταν εἶπεν ὁ συνομιλητῆς του: «ἄτοπον (περίεργον) λέγεις εἰκόνα», προσθέτει: «αὐτὴν τὴν εἰκόνα, φίλε Γλαύκων, πρέπει νὰ τὴν συνδυάσῃς ὀλόκληρον πρὸς ὅλα ὅσα πρὶν εἶπομεν ἦτοι τὴν θέσιν πού φαίνεται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ δεσμοτηρίου καί νὰ τὰς ταυτίσῃς ἐπίσης καί μὲ τὸ τῆς φωτιᾶς μέσα εἰς αὐτὴν τὸ φῶς, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Ἥλιου».

η') Αἰσθητά Νοητά:
9. Ὅθεν ὅτι τὰ Σπήλαια ἔθεσαν ὡς σύμβολα, οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν θεολογίαν, τοῦ Κόσμου καί τῶν ἐντὸς τοῦ Σύμπαντος δυνάμεων (θεῶν καί φυσικῶν) δι' ὧν εἶπον ἔχει φανερωθῆ. Ἀκόμη ὁμως ἔχει λεχθῆ ὅτι ἐτέθησαν καί ὡς σύμβολα καί τῆς νοητῆς οὐσίας (τοῦ πνευματικοῦ καί ἠθικοῦ κόσμου), ἃν καί ἀπέδωσαν εἰς αὐτὰ ὄχι τὴν ἰδίαν σημασίαν ἀλλὰ μὲ διάφορον νόημα. Φανερόν ὅτι τὰ ἔθεσαν ὡς σύμβολα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου διότι τὰ σπήλαια εἶναι σκοτεινὰ καί πετρώδη καί ὀλύγγρα. Τέτοιος εἶναι ὁ κόσμος ὁ ὑλικὸς ἕνεκα τῆς ὕλης ἐκ τῆς ὁποίας ἔχει τὴν σύστασιν του καί

δυνατεῖ νὰ ἴδῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁ ἐνσαρκὸς ἄνθρωπος κατ' εὐθείαν, παρόμοια καί τὸ φῶς τὸ πνευματικὸν καί ἠθικόν· βλέπει ἀκτίνα μόνον. Λυόμενος ὁμως τῶν δεσμῶν, δηλ. μετὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Ψυχῆς, τοῦ σώματος, ὁ δίκαιος ἐπανερχεται εἰς τὸ πνευματικὸν φῶς.

ἔθεσαν καὶ τὴν στέρεον καὶ ρευστὸν σὰν σύμβολον. Ἀλλὰ πάλιν ἔθεσαν τὸ Σπήλαιον σὰν σύμβολον καὶ τοῦ νοητοῦ (κόσμου) ἕνεκα τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν αἰσθησέων δὲν γίνε-ται μὲν ἀντιληπτὸς ὁ κόσμος, εἶναι ὅμως ἀσφαλῆς καὶ θεβαία ἢ ὑπαρξίς του. Ἐπίσης καὶ τῶν ἐπὶ μέρους μὴ φανερωῶν δυνάμεων βέβαια περισσότερον ἐπὶ τῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας καλοῦμεν ὑλικὰς (ὡς αἰσθητάς).

Ὡς σύμβολα ἐχρησιμοποιοῦν ὅπως τὸ σπήλαιον ποῦ εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν κατεσκευασμένον, σὰν νυκτερινὸν καὶ σκοτεινὸν καὶ πέτρινον· πλὴν ὅχι ὅμως καὶ κατὰ τὸ σχῆμα ὅμοια, ὅπως μερικοὶ προσεπάθησαν νὰ τὰ ὁμοιάσουν, διότι δὲν εἶναι ὅλα τὰ σπήλαια σφαιροειδῆ (ὅπως καὶ τὸ Ὀμηρικὸν ποῦ εἶναι διθύρον).

Δ΄ Ψυχαι. Νουμφαι Νεράιδες: 10. Ἄν τὸ σπήλαιον ἦτο διπλοῦν δὲν τὸ ἐλάμβανον πλέον ἐπὶ τοῦ νοητοῦ (κόσμου) ἀλλὰ ἐπὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, ὅπως καὶ τῶρα τὸ Ὀμηρικόν, ἐπειδὴ ἔχει νερὰ πηγαία ἀστείρευτα δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῆ ὡς σύμβολον τῆς νοητῆς ὑποστάσεως ἀλλὰ ὡς σύμβολον τῆς ὑλικῆς οὐσίας. Δι' αὐτὸ καὶ ἱερὸν (ἀφιερωμένον) εἰς Νύμφας ὅχι τῶν ὁρέων ἢ τῶν βράχων ἢ κάποιων τέτοιων, ἀλλὰ τῶν Νεράιδων αἱ ὁποῖαι τὸ ὄνομα ἔλαβον ἀπὸ τὰ νάματα,²⁵ (τὰ ὀλοκάθαρα πηγαία νερά).

Νύμφας, Νεράιδας λέγομεν κυρίως τὰς δυνάμεις αἱ ὁποῖαι προ-

στατεύουν τὰ ὕδατα, λέγομεν ὅμως καὶ τὰς ψυχάς, τὰς κατερχομένης εἰς γένεσιν²⁶ (ἐνσάρκωσιν), μὲ μίαν λέξιν ὅλας αὐτάς. Διότι ἐνόμιζον ὅτι περουγίζου ἐπάνω εἰς τὸ νερὸ αἱ ψυχαί, ἐπειδὴ εἶναι σὰν θεία πνοή, ὅπως λέγει ὁ Νουμήγιος²⁷ ἀναφέρων ὅτι καὶ ὁ προφήτης²⁸ ἔχει εἶπει ὅτι περιεφέρετο ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα «Θεοῦ πνεύμα». ²⁹ Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι περὶ αὐτοῦ λέγουσιν ὅτι ὄλοι οἱ δαί-

Σ η μ. 26. Βλέπ. σημ. 16, γένεσιν = ἐνσάρκωσιν ψυχῆς. (Ἐπὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν λαμβάνονται ἐδῶ καὶ αἱ ἔννοιαι μετεμψύχωσις καὶ μετενσάρκωσις).

Σ η μ. 27. Νουμήγιος: Παλαιότερος τοῦ Πορφυρίου, ὁ ὁποῖος ἔγραψε περὶ τῶν ἀλληγοριῶν τοῦ Ὀμήρου καὶ ἄλλα ἔργα φιλοσοφικά, ὅπως καὶ ὁ Κρόνιος (βλ. Πορφ. βιογραφ. Πλωτίνου, κεφ. 14).

Σ η μ 28. Προφήται, οἱ θεόπνευστοι, οἱ θείας ἀποκαλύψεις διδάξαντες, ὅπως εἰς τὴν Παλ. Διαθήκην. Προφήται ἐλέγοντο καὶ οἱ εἰς τὰ μυστήρια μυσταγωγοὶ περὶ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ Παλαιστίνην, ἐνῶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλέγοντο ἱερεῖς καὶ εἰς τὴν Περσίαν μάγοι· εἰς αὐτοὺς ἀνήκον καὶ οἱ μάγιστροι.

Σ η μ. 29. «Θεοῦ πνεύμα» Παλ. Διαθ. Γέν. 1, 2 «Καὶ Πνεύμα Θεοῦ ἐφέρετο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὑδάτων». Προφήτης ἐδῶ ὁ Μωϋσῆς. Βλέπ. καὶ ψαλμ. λγ', 6 «Μὲ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ἐγίναν οἱ Οὐρανοὶ καὶ διὰ τῆς πνοῆς τοῦ στόματος Αὐτοῦ πᾶσα ἡ στρατιὰ αὐτῶν». Στρατιὰ οἱ ἀγαθοὶ (δαίμονες), οἱ Ἄγγελοι. Ἡσαία: μ, 7, «Πνεύμα Κυρίου ἐπνευσεν ἐπ' αὐτῶν». Βλ. καὶ Ἑρμ. Τρισ. Ποιμ. 5. «ὡς μὴ θεωρεῖσθαι τὴν Γῆν ἀπὸ τοῦ ὕδατος· κινούμενα δὲ ἦν διὰ τὸν ἐπιφερόμενον πνευματικὸν λόγον».

Σ η μ. 25. Βλέπ. σημ. 20, ναίδες ἢ νηίδες.

μονες³⁰ δὲν ἴστανται ἐπὶ στερεοῦ ἀλλὰ ἐπὶ (π.χ. κινουμένου) πλοίου· καὶ ὁ Ἡλιος³¹ καὶ γενικὰ ὅλοι αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀνάγκη (καὶ ἔχουν τὴν δυνατότητα) νὰ γνωρίζουν περὶ ψυχῶν βλέπουν αὐτὰς πού κατέρχονται εἰς τὴν Γῆν δι' ἀναβίωσιν νὰ δροσίζωνται ἐπὶ τῶν ὑγρῶν. Ὁθεν καὶ ὁ Ἡρακλεί-τος³² εἶπεν ὅτι διὰ τὰς ψυχὰς εἶναι εὐχαρίστησις νὰ φθάσουν εἰς τὰ ὑγρά καὶ ὄχι θάνατος· ὅτι εἶναι δηλ. εὐχαρίστησις διὰ τὰς ψυχὰς ἡ πτώσις (ἡ κάθοδος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ) εἰς γένεσιν· καὶ ἀλλαγῆς ὅτι εἶπεν: «ἡμεῖς ὅτι ζῶμεν τὸν θάνατον ἐκείνων καὶ ὅτι ἐκείναι ζοῦν ἐπίσης τὸν ἰδικόν μας θάνατον».³³ Παραπλήσια ὁ ποιητῆς

τὰς ψυχὰς τὰς ὑγρὰς αὐτὰς πού εἶναι ἔτοιμοι διὰ νέαν γένεσιν τὰς ὀνομάζει θρεμμένας (ὑγρὰς). Διότι δι' αὐτὰς χρειάζεται καὶ αἷμα καὶ γόνος (σπέρμα) μέσα εἰς ὑγρὸν ὅπως καὶ διὰ τὰ φυτὰ τροφή εἶναι καὶ τὸ νερό.³⁴

ι') Ἀλληλοεπίδρασις ὄντων: 11. Ἐπιβεβαιώνουν δὲ μερικοὶ ὅτι τρέφονται καὶ τὰ εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὰ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐξ ἀτμῶν καὶ ἐκ πηγῶν καὶ ποταμῶν καὶ ἄλλων ἀναθυμιάσεων.³⁵ Οἱ στωικοὶ φιλόσοφοι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἡλιος μὲν τρέφεται ἐκ τῶν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναθυμιάσεων, ἡ Σελήνη δὲ ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν καὶ τὰ

Σ η μ. 30. Δαίμονες (βλ. καὶ σμ. 3). ἄς μὴ θεωρηθοῦν ὡς ἀφελεῖς αἱ γνώμαι τῶν παλαιῶν περὶ δαίμωνων· εἶναι καὶ αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, τὰς ὁποίας σήμερον διὰ ἐπινοημάτων συλλαμβάνομεν (ραδιόμετρα, ραντάρ, ραδιόφωνα) τότε διὰ τῆς διαισθησεως ἐξαιρετικῶν μυστῶν εἶχον γίνει γνωσταί: ἀλληγορούμεναι ὡς «δαίμονες». (βλ. καὶ σμ. 3).

Σ η μ. 31. Ὁ Ἡλιος: ἀλληγορικὰ ὡς «πανδερκῆς» καὶ «πανόπτης», ὁ ὁποῖος τὰ πάντα βλέπει καὶ παρακολουθεῖ, κατὰ τὸν Ὅμηρον.

Σ η μ. 32. Ἡρακλείτος ἐκ τῆς Ἐφέσου μέγας φιλόσοφος· ἐσώθησαν ἀποσπάσματα, ἐκ τοῦ ἔργου του. Ἐλέγετο σκοτεινὸς διότι ἠρέσκετο εἰς τὰς ἀντιθέσεις καὶ τὰς πυκνὰς ἐκφράσεις, ὅπως φανερώνουν καὶ τὰ ἐδῶ λεγόμενα καὶ τὰ ρητά: «Τὰ πάντα ρεῖ» καὶ «πόλεμος πάντων πατήρ».

Σ η μ. 33. Τὸ νόημα τῆς στρουφνῆς ἐδῶ Ἡρακλείου διδασκαλίας εἶναι: Ὁ ἔνσαρκος ἄνθρωπος εἶναι σὰν θαμμένος μέσα εἰς τὸ ὕλικόν

σῶμα καὶ ζῆ τὸν θάνατον = (τὴν δέσμευσιν εἰς τὴν ὕλην τῆς Ψυχῆς). Ἐνῶ ἡ Ψυχή ἀπελευθερούμενη ἀπὸ τὸ σῶμα πού φέρει, τότε ἐκείνη ζῆ τὸν θάνατον τοῦ γηϊνοῦ ἀνθρώπου. Δηλ. ἡ γηϊνὴ βίωσις μας εἶναι σὰν θάνατος τῆς Ψυχῆς καὶ ὁ γηϊνὸς θάνατός μας εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς. Ζωηρὰ ἀντιθέσις. βλ. καὶ σμ. 24.

Σ η μ. 34. Εὐφυῆς ἡ παρατήρησις τῆς μεγίστης σημασίας διὰ τὴν ζωὴν ὄλων τῶν ὀργανικῶν ὄντων (ἀπὸ φυτοῦ μέχρι ἀνθρώπου), τοῦ ὑγροῦ στοιχείου, τὸ ὁποῖον διεργάζεται τὴν ζωὴν ἀπὸ πρὶν τῆς γονιμοποιήσεως μέχρι τοῦ θανάτου. βλ. καὶ τὰ λεγόμενα εἰς τὰς Σημ. 21, 22.

Σ η μ. 35. Τὰ περὶ τροφῆς καὶ ἀναθυμιάσεων ἀποτελοῦν ἀλληγορικὰς ἐκφράσεις διαπιστωθείσας καὶ ὑπὸ τῶν παλαιῶν μυστῶν καὶ ἐπαληθευθείσας ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, σήμερον σχετικὰ πρὸς τὴν ἀλληλοσυμπληρωμὴν καὶ ἀλληλοσυγκράτησιν καὶ ἀλληλοεπίδρασιν τῶν ὄντων (αἰσθητῶν καὶ νοητῶν) καὶ εἰς τὰ ἐπὶ μέρους καὶ ὡς σύνολον μέσα εἰς τὸ Σύμπαν.

Ἄστρα ἐκ τῶν τῆς Γῆς.36 Καὶ δι' αὐτὸ νοητικὸν ἀνάμμα (σύμβολον φωτὸς) τοῦ Ἥλιου ἀπὸ τὴν θάλασσαν προέρχεται ἐνῶ τῆς Σελήνης ἐκ τῶν νερῶν τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ἀστέρων ἀπὸ τὴν Γῆν.

Ἀνάγκη λοιπὸν εἶναι καὶ αἱ ψυχαὶ καὶ ἐκεῖναι ποὺ ἔχουν σῶμα καὶ ἐκεῖναι ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη σῶμα ἀλλὰ τὸ ἐπιζητοῦν καὶ μάλιστα ἐκεῖναι ποὺ πρόκειται νὰ περιβληθῶν καὶ αἷμα καὶ ὀλόυγρα σώματα, νὰ ἐπιθυμοῦν τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον καὶ ἀποῦ ὑγρανθῶν νὰ λαμβάνουν σῶμα.

Διὰ τοῦτο αἱ ψυχὰι τῶν πεθαμένων τρέπονται πρὸς τὸ χυμένον ὑγρὸν τῆς χολῆς καὶ τοῦ αἵματος καὶ ὅσαι ἐξ αὐτῶν ἀγαποῦν τὸ σῶμα (τὴν νέαν γένεσιν) προσελκύουν τὸ ὑγρὸν πνεῦμα οὕτως ὥστε νὰ παχύνεται τοῦτο σὰν νέφος· διότι τὸ ὑγρὸν εἰς τὸν ἀέρα ἂν παχυνθῆ σύννεφον γίνεται· καὶ αὐταὶ ἀποῦ παχυνθῆ τὸ μέσα των πνεύμα, ἔνεκα τοῦ πλεονασμοῦ τοῦ ὑγροῦ, γίνονται ὄραταί.

Ἐκ τῶν παρομοίων ὅσαι εἰς μερικὸς ἐμφανίζονται κατὰ φαντασίαν, χρωματίζουσι τὸ πνεῦμα.37

Σ η μ. 36. Αἱ ἀναθυμιάσεις καὶ τὰ περὶ τροφῆς δὲν εἶναι «ἀ φ ε λ εἰ ς» ἀντιλήψεις, ἀλλὰ οἱ αἰώνιοι νόμοι ποὺ διέπουν τὸ Σύμπαν· ἡ παγκόσμιος ἔλξις, αἱ ἀκτινοβολαί, τὰ ἠλεκτρομαγνητικὰ πεδία τοῦ Ἄϊνστάϊν κλπ. (βλ. σημ. 30).

Σ η μ. 37. Τὸ πνεῦμα: ὑπὸ τὴν σημασίαν τῆς σκιάδους, τῆς πλανωμένης ἀμυδρᾶς ἐμφάνισις ψυχῆς. Περὶ παρομοίων ἐμφάνισις ψυχῶν πεθαμένων οἱ συγγραφεῖς δλων τῶν ἐποχῶν ἀναφέρουσι. Καὶ ὁ Ὅμηρος διὰ τῆς ἀλληγορίας τῆς μεταβάσεως εἰς Ἄδην τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ ὁ Πλάτων κ.ἄ. Ὁ ἀείμνη-

των μὲ ἐμφάνισιν εἰδώλου (εἰκόνας προσώπου, σχήματος)· αἱ ἀγναὶ ὅμως καὶ καθαραὶ ἀποφεύγουν τὴν γένεσιν (τὴν ἐνσάρκωσιν). Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἡράκλειτος διδάσκει: «Ἡ Ξηρὰ ψυχὴ εἶναι σοφωτάτη». Καὶ ἐδῶ εἰς τὸν Ὀμηρον ἔνεκα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐνώσεως (μετὰ σώματος) τὸ πνεῦμα γίνεται: ὀλόυγον καὶ περισσότερον βρεγμένον, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ παρασύρει πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς ὀλόυγον (πυκνόν) ἀτμὸν ἔνεκα τῆς πρὸς γένεσιν (ἐνσάρκωσιν) κινήσεώς τῆς.

12. Νεράιδες (τῶν νερῶν) λοιπὸν νύμφαι εἶναι αἱ ψυχὰι αἱ ὀποῖαι κατέρχονται εἰς γήϊνην βίωσιν. Ὅθεν καὶ αὐτὰς (τὰς γυναῖκας) ποὺ πρόκειται νὰ παντρευθῶν, συνήθεια εἶναι, σὰν νὰ πηγαίνουν καὶ αὐταὶ πρὸς γένεσιν νὰ συνενωθῶν πρὸς ἄνδρας (ζωὴν ὑπανδρὸν πρὸς συνουσίαν) τὰς καλοῦν νύμφας καὶ τὰς λούζουσι μὲ νερὰ ποὺ παίρνουν ἀπὸ πηγᾶς, ἢ μὲ ὑγρὰ ὀλοκάθαρα ἢ ἀπὸ κρήνας (βρύσας) νερῶν ποὺ συνεχῶς ρέουσι.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ψυχὰς ποὺ ἑορτάζουσι εἰς τὴν φύσιν.38 καὶ χαί-

στος Τανάγρας εἰς τὸ περιοδικὸν του «Αἱ ψυχικαὶ ἔρευνοι», παρουσιάζει μεγάλον ἀριθμὸν παρομοίων ἐμφάνισις τεκμηριωμένων. Τὰς ἐξηγεῖ μὲ τὴν ἐπινοήσιν τῆς θεωρίας τοῦ «ἐπιψυχιδίου».

Σ η μ. 38. Φύσις: Ἡ ἐνέργεια τοῦ ρήματος φύει, φυτρώνει γίνεται μόνον του χωρὶς νὰ φαίνεται καμμία ἄλλη δύναμις νὰ βοηθῆ πρὸς τοῦτο. Φύσις καὶ ἡ ὑπαρξις παντός, ὅτι ὑπάρχει μέσα εἰς τὸ Σύμπαν, γενικὰ καὶ εἰς κάθε εἶδος ἢ ἄτομον ἢ καὶ μόριον μερικὰ. Φύσις εἶναι καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ (σωματικά, πνευματικά, ψυχικά), ποὺ ἔ-

ρονται διὰ τὰ γενέθλια δαιμόνων (φυσικῶν δυνάμεων) καὶ ἱερός ὁ κόσμος εἶναι καὶ ἀξιαγάπητος ἂν καὶ σκοτεινὸς εἶναι ἐκ τῆς φύσεώς του καὶ ὀμιχλώδης. Καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ἐφαντάσθησαν (οἱ σοφοὶ) ὅτι καὶ αὐταὶ εἶναι ὄντοτες ὅσῃν ἀέρας καὶ ἀπὸ ἀέρα ἔχουν τὴν σύστασίν των.

Ἐκ τοῦ λόγου τούτου καὶ κατάλληλον δι' αὐτὰς τὰς Νύμφας ἱερὸν δύναται νὰ εἶναι Σπήλαιον ἀξιαγάπητο, ὅσῃν ἀέρας ὀμιχλώδης, κατ' εἰκόνα τοῦ Σύμπαντος (Κόσμου) ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅσῃν νὰ εἶναι τὸ μέγιστον ἱερὸν αἱ ψυχαὶ διαμένουν. Εἰς Νύμφας (τῶν νερῶν) νεραΐδες ἀφιερωμένον νὰ τὸ προστατεύουν εἶναι σπήλαιον ὅπου ἀστείρευτα νερὰ ρέουν ἀναβλύζοντα.

α') Ψυχὰ καὶ φυσικὰ δυνάμεις: 13. Εἰς ψυχὰς καὶ εἰς νύμφας, πού προστατεύουν κατωτέρας δυνάμεις φυσικὰς, ἅς ἀποδώσωμεν καὶ τὸ Ὀμηρικὸν τοῦτο σπήλαιον, αἱ ὁποῖαι εἶναι προστάτριαι καὶ καθαρῶν νερῶν καὶ πηγῶν καὶ πού καλοῦνται μὲ τὸ ὄνομα νεραΐδες καὶ θρυσήϊδες.

Ποία ὅμως εἶναι ἡ διαφορὰ τῆς σημασίας τῶν συμβόλων, πού ἄλλα μὲν ἀναφέρονται εἰς τὰς ψυχὰς ἄλλα δὲ εἰς τὰς φυσικὰς δυνάμεις;

χει μέσα του τὸ κάθε τί. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μίαν λέξιν τὴν «Τάο», πού ἔχει περισσότερας ἀπὸ 60 σημασίας: ἀντίστοιχος ἢ Ἑλληνικὴ Φύσις, ἐξ Ἰσοῦ πολυσήμαντος. Λέγουν: Τάο εἶναι αὐτὸ πού εἶναι μόνο του, ἀπ' ὅ,τι εἶναι. Τάο εἶναι ὁδός, φύσις, λόγος, λογικὴ, νόμος, ἀρχή, θεὸς καὶ τὸ πᾶν καὶ τὸ μὴ πᾶν. Βλ. Οἱ τρεῖς θρησκείες τῆς Κίνας, W. E. SOOTHILL σελ. 14 κ.έ. — Ἱστορία καὶ Πολιτ. Κίνας W.DURANT σελ. 29 κ.έ.

νάμεις τῶν ὑδάτων; Πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν ταῦτα καὶ διατί καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἔχει (ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου) ἀφιερωθῆ τὸ σπήλαιον; Ὡς σύμβολα ἅς παραδεχθῶμεν ὅτι εἶναι βέβαια τῶν νυμφῶν «υδριάδων» (ἐκ τοῦ ὕδατος) τὰ λίθινα κανάτια καὶ τὰ λίθινα πιθάρια. Αὐτὰ εἶναι σύμβολα τοῦ Διονύσου ἐπειδὴ εἶναι κεραμικὰ (δηλ. ψημένα πήλινα)· κατάλληλα αὐτὰ διὰ τὴν δωρεαν³⁹ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς ἀμπέλου (τοῦ οἴνου), ἀφοῦ ἀπὸ πῦρ (θερμότητα) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ (οὐράνιον) ὠριμάζει αὐτῆς ὁ καρπός.

ιβ') Λίθινοι ἀργαλεῖοι: 14. Τὰ λίθινα ὅμως κανάτια καὶ τὰ πιθάρια εἶναι καταλληλότερα ὡς σύμβολα τῶν Νυμφῶν πού προστατεύουν τὰ νερὰ τὰ ὁποῖα ἀναβλύζουν ἀπὸ βράχους· διὰ τὰς ψυχὰς δὲ πού κατέρχονται εἰς γένεσιν καὶ ἐνσωμάτωσιν ποῖον σύμβολον θὰ ἦτο περισσότερο κατάλληλον ἀπ' αὐτά; διὰ τοῦτο ἀπετόλμησεν ὁ ποιητὴς νὰ εἴπη «ὅτι πᾶνω σὲ λίθινο ἀργαλεῖο ὑφαίνου αἱ νύμφαι θαλασσοπόρφυρα ὑφάσματα θούμα νὰ τὰ βλέπης».

Πάνω εἰς ὅστᾳ καὶ γύρω ἀπὸ ὅστᾳ γίνεται ἡ σαρκικοῖα· καλοῦνται λίθινα ἐπειδὴ εἰς τὰ ζῶα

Σημ. 39. Διονύσου δωρεά: Ἀλληγορικὰ ὁ οἶνος· ὅπως καὶ ἐδῶ ἐξηγεῖται, συμβολίζει ὁ χυμὸς τοῦ καρποῦ τῆς ἀμπέλου, τὸ πνεῦμα, τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐκδήλωσιν θεῖαν τῆς ψυχῆς· αὐτὴ εἶναι ἡ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ οὐράνιον θεῖον πνεῦμα, ἢ πνευματικότης. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ ἀλληγορία τῆς κλοπῆς ὑπὸ τοῦ Προμηθέως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ πυρός καὶ ἡ μεταφορὰ του εἰς τὴν Γῆν.

ὁμοιάζουν τὰ ὄστᾱ με λίθους.40 Δι' αὐτό, εἶπε, καὶ οἱ ἀργαλεῖοι ὄχι ἀπὸ ἄλλην ὕλην ἀλλὰ λίθινοι. Μὲ τὰ θαλασσοπόρφυρα ὑφάσματα ὀλοφάνερα παρομοιάζεται ἡ σάρκα πού ὑφαίνεται ἀπὸ αἵματα· διότι ἀπὸ αἷμα μὲν καὶ τὰ κατακόκκινα μαλλιά καὶ ἀπὸ αἷμα ζῶων ἐβάφη καὶ τὸ μαλλί, μὲ αἷμα δὲ καὶ ἀπὸ αἷμα γίνονται αἱ σάρκες.

Καὶ τὸ ἔνδυμα βέβαια εἶναι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς μὲ τὸ ὅποιον ἔχει ἐνδυσθῆ, πραγματικὰ θαῦμα νὰ τὸ βλέπης, ἐξετάζοντάς το εἴτε ὡς πρὸς τὴν σύνθεσίν του καθ' ἑαυτὸ εἴτε ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς συντελεσεώς του καὶ τῆς συνυπάρξεως μετὰ τῆς ψυχῆς.

Παρόμοια καὶ εἰς τὰ τοῦ Ὀρφέως41 ἢ Κόρη42 (Περσεφόνη) ἢ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, πᾶν τὸ σπειρόμενον γονιμοποιεῖ, κατὰ τὴν παράδοσιν ἰστοὺς πλάττει (κατασκευάζει) καὶ ὅπως οἱ παλαιοὶ ἔχουν εἶπει. καὶ πέπλον εἰς τὸν Οὐρανὸν σὺν περιβλήμα (ἔνδυμα) τῶν οὐρανίων θεῶν.

Σ η μ. 40. Τὰ ὄστᾱ: ὁμοιάζουν πράγματι πρὸς τοὺς λίθους καὶ ὡς πρὸς τὴν σχετικὴν στερεότητα, ἀλλὰ καὶ ἀσβεστοειδῆ ὕλην των.

Σ η μ. 41. Ὀρφεύς: Ὁ γνωστός μυθικὸς μουσικός, ἀλλὰ καὶ μέγας μύστης, ὁ ὁποῖος φέρεται ὅτι ἔζησεν περὶ τὸν ΙΓ' αἰῶνα π.Χ. (βλ. σύντομον μελέτην μας εἰς περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ», τεύχ. Ὀκτ. 1970 καὶ ἀνάτυπὸν μας). Ἐποδίδονται εἰς αὐτὸν ὕμνοι καὶ ἀποσπάσματα.

Σ η μ. 42. Περσεφόνη (ἢ Κόρη): ἔλατρεύετο ὅπως καὶ ἡ μητέρα τῆς Δημήτηρ (ἢ μήτηρ) ἀντὶ τῆς Φύσεως, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν συντελεῖται ἡ γένεσις (γονιμοποιήσις τῶν ἐνοργάνων καὶ ἐνσάρκωσις τῶν ψυχῶν). Ἐλατρεύετο καὶ ὡς ὁδηγὸς τῶν ψυχῶν κατὰ τὴν γένεσιν. (βλ. καὶ σμ. 21, 22 καὶ 38).

ιγ') Τὸ Μέλι: 15. Ἀλλὰ διατὶ ὅμως νὰ εἶναι γεμᾶτα τὰ πιδάρια ὄχι ἀπὸ νερὸ ἀλλὰ ἀπὸ κηρία (μὲ μέλι); διότι, λέγει ὁ ποιητῆς, μέσα εἰς αὐτὰ «τιθαιβώσσοσι μελίσσαι». Σημαίνει τὸ «τιθαιβώσσειν» τὸ νὰ θέτῃ (τιθέναι) τὴν τροφήν (βόσιν). βόσις δὲ εἶναι καὶ τροφή τὸ μέλι εἰς τὰς μελίσσας.

Ἔχουν μεταχειρισθῆ οἱ θεολόγοι (οἱ μῦσται εἰς τὰ μυστήρια) τὸ μέλι διὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους συμβολισμούς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ ἀπὸ πολλὰς δυναμικὰς οὐσίας ἔχει τὴν σύστασίν του, ἀφοῦ ἔχει ἐνέργειαν δυναμικὴν καὶ καθαρτικὴν καὶ συντηρητικὴν· διότι μὲ τὸ μέλι πολλὰ διατηροῦνται ἄσχηπα (χωρὶς νὰ σήπωνται) καὶ τραύματα χροῖνα ἀπολυμαίνονται καθαριζόμενα μὲ τὸ μέλι. Εἶναι τὸ μέλι γλυκὺ κατὰ τὴν γεῦσιν καὶ λαμβάνεται ἀπὸ ἄνθη ὑπὸ τῶν μελισσῶν αἱ ὁποῖα κατὰ σύμπτωσιν εἶναι «βουγενεῖς» βομβίζουσαι κατὰ τὸ πέρασμά τους. Εἰς αὐτοὺς πού μωοῦνται εἰς τὰ λεοντικά43 ὅταν χύνουν μέλι ἀντὶ νεροῦ διὰ νὰ νίψουν τὰ χέρια των, τοὺς παραγγέλλουν νὰ ἔχουν τὰ χέρια καθαρὰ ἀπὸ κάθε τι τὸ λυπηρὸν καὶ βλαπτικὸν καὶ ἀκάθαρτον· καὶ ἐδῶ γίνεται, ὅπως καὶ διὰ τὸν μύ-

Σ η μ. 43. Λεοντικά: τελετὴ μυστικὴ εἰς μυστήρια τοῦ Μίθρα, ἀλλὰ καὶ τελετουργία· ἐκ τῆς ἐδῶ περιγραφῆς φαίνεται ὅτι ἐμωοῦντο καὶ ἄτομα νεαρὰ (παιδιὰ καὶ ἔφηβοι) διακρινόμενα διὰ τὴν εὐφύιαν των καὶ τέκνα μνημένων. Παραβάλλετε τὴν τελετὴν ταύτην πρὸς τὰ σημερινὰ εἰς τὸν προσκοπισμὸν «λυκόπουλα» καὶ πρὸς τοὺς «λυκιδεῖς» εἰς τοὺς τέκτονας. Λέοντες ἔλεγοντο οἱ μνημένοι καὶ λέαιναί γυναικες. (βλ. Πορφυρ. 254, 10).

στην, ἐπειδὴ εἶναι καθαρτικὸν καὶ ἀπολυμαντικὸν τὸ πῦρ⁴⁴ (ἢ φωτιά) ἰδιαίτερα δοχεῖα διὰ νίψιμον τοῦ μουμένου φέρουν καὶ δὲν χρησιμοποιοῦν νερὸ ἐπειδὴ εἶναι αὐτὸ ἐχθρικὸν πρὸς τὸ πῦρ. Καθαρίζουν δὲ μὲ τὸ μέλι καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κάθε τι ποῦ βλάπτει.

16 Καὶ εἰς τὴν Περσεφόνην, ὅταν προσφέρουν ὡς θυσίαν μέλι, σὰν προστάτιδα τῶν καρπῶν, τίθεται τὸ μέλι καὶ ἐδῶ ὡς σύμβολον προστασίας· ἐκ τούτου μερικοὶ ἐρμηνεύουν ὅτι τὸ νέκταρ⁴⁵ καὶ ἡ ἀμβροσία, τὴν ὅποιαν εἰς τοὺς ρῶθωνας στάζει ὁ ποιητής⁴⁶ διὰ νὰ μὴ σήπουνται τὰ σώματα τῶν νεκρῶν, εἶναι αὐτὰ τὸ μέλι, ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ μέλι ἦτο ἡ τροφή τῶν θεῶν. Δι' αὐτὸ καὶ λέγει ὁ Ὅμηρος κάπου⁴⁷ «νέκταρ ἐρυ-

Σ η μ. 44. Πῦρ καὶ ὕδωρ: λαμβάνονται συμβολικὰ πρὸς καθαρσιν ἠθικὴν ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα καὶ πάθη· ἐπακολουθεῖ τότε ἡ διαύγεια τῆς διανοίας.

Σ η μ. 45. Νέκταρ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν καὶ ἀμβροσίαν ἢ τροφή· τοὺς ἔδιδον τὴν αἰωνίαν νεότητα καὶ ἀθανασίαν.

Σ η μ. 46. Ὁ ποιητής Ὅμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα Τ. 38 κ.έ. «Πατρόκλω δ' αὐτ' ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ ἐρυθρὸν στάξε κατὰ ρινῶν, ἵνα οἱ χρῶς ἔμπεδος εἴη». Ἦτοι: Ἡ θέτις ἀφοῦ παρηγόρησε τὸν υἱὸν τῆς Ἀχιλλεῖα λυπημένον ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου: ἔσταξε (ἔριψε σταγόνας) ἀπὸ ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ ἐρυθρὸν (κόκκινον) εἰς τοὺς ρῶθωνας, ἵνα τὸ χρῶμα (τοῦ σώματος τοῦ νεκροῦ Πατρόκλου) μείνῃ ἀμετάβλητον (ἔμπεδον = ἀκίνητον) ἄσηπτον.

Σ η μ. 47. Ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν Ὀδύσσειαν ε, 92 κ.έ. λέγει: ἡ Καλυψὸς παραθέτει εἰς τὸν Ἑρμῆν ἀφθονον ἀμβροσίαν καὶ τὸν ἐκέρασε νέκταρ ἐρυθρόν, (κόκκινον διὰ τοὺς θεοὺς ποτόν).

θρόν)» (ποτὸν τῶν θεῶν κόκκινον): διότι τέτοιο εἶναι κατὰ τὸ χρῶμα τὸ μέλι.

Ἄλλὰ σχετικὰ μὲ τὸ νέκταρ, εἰς πρὸς τὸ ἐκλάβωμεν ὅτι εἶναι τὸ μέλι, εἰς ἄλλην μας μελέτην διὰ ἐξετάσωμεν ἀκριβέστερον. Κατὰ τὸν Ὅρφεα ὁ Κρόνος μὲ τὸ μέλι πίπτει εἰς τὴν ἐνέδραν ποῦ τοῦ ἔστησεν ὁ Ζεὺς· ἀφοῦ ἐχορτάσθη ἀπὸ μέλι μεθάει καὶ παθαίνει σκοτοδίνην σὰν ἀπὸ κρασὶ καὶ κοιμᾶται ὅπως εἰς τὸν Πλάτωνα ὁ Πόρος⁴⁸ ἀπὸ νέκταρ ἀφοῦ ἤπιε πολὺ. Διότι δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη οἶνος τότε.

Λέγει εἰς τὰ τοῦ Ὅρφεως ἡ Νύκτα εἰς τὸν Δία σχετικὰ ὡς πρὸς τὸν δόλον μὲ τὸ μέλι:

«Μπορεῖς βέβαια τώρα νὰ ἰδῆς αὐτὸν κάτω ἀπὸ ὑψηλοκόρυφες δρυεὺς μεθυσμένον ἀπ' τὸ ἔργον τῶν μελισσῶν (τὸ μέλι) τῶν πολυκίνητων· πῆγαινε νὰ τὸν δέσῃς».

Τοῦτο καὶ παθαίνει ὁ Κρόνος· καὶ ἀφοῦ ἐδέθη τοῦ ἀποκόπτομαι... ὅπως καὶ τοῦ Οὐρανοῦ (ὑπὸ τοῦ Κρόνου): αὐτὸ ἀλληγορικὰ τὸ λέγει ὁ θεολόγος (Ὅρφεύς) ποῦ σημαίνει ὅτι δένεται ἀπὸ ἡδονὴ (ὑπερβολικὴν εὐχαριστήσιν) καὶ ὀδηγεῖ κάτω εἰς τὴν Γῆν τὰ θεῖα (τὰς ψυχὰς) μὲ σκοπὸν τὴν γένεσιν (τῶν ὄντων καὶ τὴν ἔνσαρκον βίωσιν τῶν ἀνθρώπων) καὶ ὑπο-

Σ η μ. 48. Πλάτων (Συμπ. Ρ. 203 κεφ. 23), «εἰσιτιῶντο οἱ θεοὶ οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μήτιος υἱὸς Πόρος... Ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος. (οἶνος γὰρ οὕτω ἦν)...» ἦτοι (ἔτρωγον οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Σοφίας (Μήτιος), ὁ υἱὸς Πόρος... Λοιπὸν ἀφοῦ ἐμέθυσε ὁ Πόρος ἀπὸ νέκταρ (κρασὶ τότε δὲν ὑπῆρχε). Ἡ Πενία τὸν εὐρῆκε μεθυσμένον εἰς τὸν κῆπον καὶ ἔξ αὐτοῦ ἐγέννησε τὸν Ἑρωτα.

νοεῖ ἀκόμη ὅτι ἀποσπερματίζει δυνάμεις ἀφοῦ περιέπεσεν εἰς ἀνεκφραστον χαρὰν διὰ τὸ δημιουργικόν του τοῦτο ἔργον.

ιδ') Ἀλληγορία μύθων Οὐρανοῦ, Κρόνου, Διός: "Ὁθεν τὸν Οὐρανόν, (τὴν... δύναμιν, τὴν ἐνέργειαν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ αἵλου κόσμου) πού κατῆλθεν εἰς τὴν Γῆν μετὰ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ συνενωθῇ πρὸς τὴν ὕλην διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ διφυοῦς ἀνθρώπου (ἐξ οὐρανίας πνευματικῆς ὑποστάσεως καὶ ὑλικῆς οὐσίας) τὸν Οὐρανὸν ἀκρωτηριάζει (τοῦ ἀποκόπτει τὰ σπερματοφόρα ὄργανα) ὁ Κρόνος⁴⁹ (ὁ Χρόνος). "Ὅμοιον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν «τῆς συνουσίας» (τῆς συνενώσεως πρὸς τέκνωσιν) παρουσιάζεται δι' αὐτοὺς τὸ μέλι μετὰ τὸ ὀποῖον ἐξαπατάται καὶ ἀκρωτηριάζεται ὁ Κρόνος.

Σ η μ. 49. «Ἀποτέμνεται» Ὁ Οὐρανὸς ὑπὸ τοῦ Κρόνου καὶ ὁ Κρόνος ὑπὸ τοῦ Διός· ἀλληγορικὴ εἰκὼν ἀλληλοεξαρτήσεως: α) Τοῦ πνευματικοῦ (τοῦ αἵλου κόσμου) πρὸς τὸν ὑλικόν (τὸν γήινον) ἦτοι: Οὐρανοῦ καὶ Γῆς· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλληγορία ὅτι ἐκ τῆς συζεύξεως αὐτῶν τῶν δύο ἤρξατο ἡ γέννησις θεῶν καὶ ἀνθρώπων. β) Ἀνάμειξιν εἰς τὴν σύζευξιν καὶ ἀλληγορικῶς ἐπουρανίων καὶ γῆινων λαμβάνει ὁ Κρόνος ἄλλη ἀλληγορία τοῦ Χρόνου· αὐτὸς ρυθμίζει τὸν καθέκαστα ὄντων τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς συνενώσεως καὶ τὴν διάρκειαν αὐτῆς. γ') Παρεμβαίνει ὁ Ζεὺς, σύμβολον τοῦ Φωτός (τοῦ οὐρανοῦ, τῆς θείας οὐσίας τοῦ πνεύματος) καὶ τῆς ἐνεργείας κατὰ τὴν συνένωσιν πρὸς τὴν ὕλην. (βλ. καὶ Σημ. 21, 22 καὶ 51). Οὐρανὸς μετὰ -Ο- κεφαλαίων ὡς Θεός, ὡς σύμβολον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου· μετὰ -ο- μικρὸν (οὐρανός) τὸ «Στερέωμα», τὸ Σύμπαν.

Διότι πρῶτος πού ἐφιλονίκησε πρὸς τὸν Οὐρανὸν εἶναι ὁ Κρόνος (Χρόνος) καὶ ἡ σφαῖρα τούτου (ἡ ἐπιρροή συμβολιζομένη διὰ τοῦ Πλανήτου)⁵⁰ κατέρχονται δυνάμεις ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ⁵¹ καὶ ἀπὸ τοὺς πλανήτας. Ἀλλὰ ὅσαι δυνάμεις (ἐνέργειαι θεῖαι) προέρχονται ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ (πνευματικοῦ κόσμου, ἐκ τῶν ὀύλων δυνάμεων) τὰς δέχεται ὁ Κρόνος (ὁ Χρόνος ρυθμιστῆς τῆς διαρκείας τούτων), ὅσαι δὲ ἀπὸ τὸν Κρόνον τὰς δέχεται ὁ Ζεὺς (τὸ Φῶς σύμβολον καὶ τῆς ἀεναίου ἐξελικτικῆς πορείας τῶν ὄντων).

ιε') Κἀδαρσις: 17. Ἐπειδὴ λοιπὸν λαμβάνεται τὸ μέλι καὶ πρὸς κάδαρσιν (ψυχικὴν καὶ σωματικὴν) καὶ διὰ νὰ ἀποφεύγεται ἡ σῆψις (τὸ σάπισμα) καὶ ἐπὶ τῆς εὐχαριστήσεως καὶ χαρᾶς διὰ τὴν κάδοδον εἰς γένεσιν (γῆινῃν βίωσιν), ἀποδίδεται τὸ μέλι ὡς σύμβολον κατάλληλον καὶ εἰς τὰς Νύμφας τῶν νερῶν (Νεραίδας) καὶ εἰς τὸ νερὸ πού

Σ η μ. 50. Τῆς περικοπῆς § 16 γίνεσθαι, πρὸς καλλιτέραν κατανόησιν, μεταφράσις κατὰ νόημα διὰ περισσοτέρων.

Σ η μ. 51. Οὐρανὸς κλπ. Ἀλληγορία (βλ. ἀνωτ. σημ. 49): Οὐρανὸς αἱ θεῖαι ὀντότητες, εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον μεταξὺ τῶν ὀποίων συγκαταλέγονται καὶ αἱ ψυχαί. Τὰς κατερχομένης ψυχὰς δέχεται ὁ Κρόνος (Χρόνος), ἵνα διὰ τῶν γῆινων βιώσεων (ἐνσάρκου ζωῆς κατ' ἐπανάληψιν) ἐξαγνισθοῦν καὶ ἀγιάσουν· ὅσαι διὰ τῶν δοκιμασιῶν ὑπὸ τοῦ Χρόνου ἀποδοῦν ἀγναί παύουν νὰ διέρχωνται διὰ τῆς πύλης τοῦ Κρόνου (βλ. κατωτ.), καὶ μεταβαίνουν εἰς τὴν αἰώνιαν γαλήνην, ὅπου τὰς ὑποδέχεται ὁ Ζεὺς (τὸ Φῶς).

ταν ρέη) από την πηγήν είναι δλοκάθαρον (και καθαρίζει την πληγήν ὥστε νά ἀποφεύγη τήν μόλυσιν). Αὐτά τὰ ὕδατα προστατεύουν αἱ Νύμφαι αὐταὶ και συντελοῦν εἰς τήν δι' αὐτῶν κάθαρσιν και συνεργάζονται κατὰ τήν βίωσιν τήν γήινην (τῶν ψυχῶν) μετὰ τῶν ὕδατων.

Διότι εἶναι ἀπαραίτητον κατὰ τήν βίωσιν τὸ νερό· δι' αὐτὸ εἰς τὰ

κανάτια και τὰ πιθάρια συχνάζουν μέλισσαι (κατὰ τοὺς Ὀμηρικούς στίχους)· σύμβολον εἶναι τὰ κανάτια τῶν πηγῶν (διὰ τῶν ὁποίων ἀντλεῖται νερό), ὅπως και εἰς τὰ Μιθραϊκὰ (μυστήρια) τὸ κανάτι ἀντὶ τῆς πηγῆς λαμβάνεται, ἀλλὰ και τὰ πιθάρια ἐντὸς τῶν ὁποίων ρίπτομεν τὰ ἐκ τῶν πηγῶν ἀντλούμενα.

(ἔπεται συνέχεια)

Ἄ πουτήγατε

ΚΑΙ ΣΕΙΣ

τοὺς χρυσόδετους

τόμου;

ΙΛΙΣΟΥ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΡΙΕΤΙΑΣ

1956 — 1958

1959 — 1961

Οἱ συνδρομηταὶ τοῦ ΙΛΙΣΟΥ δικαιουῦνται νά τοὺς ἀγοράσουν **ΜΟΝΟΝ** δρχ. 100 ἀντὶ τῆς τρεχούσης τιμῆς τῶν 120 δραχμῶν.

Μην ἀναβάλλεις!

ΜΕΡΙΚΟΙ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στελνουν τήν συνδρομή τους ἀφοῦ ἀναγκασθοῦμε, με λύπη μας, νά τοὺς ἐνοχλήσωμε με με ὑπενθυμίσεις, οἱ ὁποῖες κοστίζουν και χρόνο και χρηματα, ἢ νά στείλωμε εἰσπρακτορα, πὸ κοστίζει ἐπίσης, δηλαδὴ ἀφαιρεῖ ἀπὸ το περιοδικὸ ἓνα μέρος τῆς συνδρομῆς. Οἱ πολλοὶ εἶναι τακτικοί. Ἐν ὄσῳ μαζὶ τοὺς!

Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σοφία

Ὁ Πλάτων κατέτασσε τοὺς ἀνθρώπους σὲ τρεῖς κατηγορίες: 1) Ὁ ἀμαθὴς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι δούλος τῆς ζωικῆς φύσεως. 2) Ὁ ἐν μέρει ἐνήμερος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι δούλος τῆς δαιμονιακῆς φύσεως. 3) Ὁ φωτισμένος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐνωμένος μὲ τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν, τὴν οὐσιώδη δύναμι τῆς ὑπάρξεώς του.

Ὁ Σωκράτης ἔλεγε ὅτι διαφέρει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ζοῦν γιὰ νὰ τρώγουν ἐνῶ αὐτὸς τρώγει γιὰ νὰ ζῆ.

Ἐρώτησαν τὸν Σόλωνα πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ γίνωνται ἀδικήματα στὴν πόλι καὶ ἀπήντησε: "Αἶν οἱ μὴ ἀδικούμενοι ἀγανακτοῦσαν ὁ-

μοίως μὲ τοὺς ἀδικουμένους.

Ὁ Ἐπίκτητος ἔλεγε: Κρεῖτον ἐστὶ νὰ εἶναι τις ὀψιμαθὴς, παρά ἀμαθὴς.

Τὸν ἀμαθῆ πλοῦσιον ὁ Διογένης ἀπεκάλει πρόβατον χρυσομάλλον.

Ὁ Περιάνδρος ἐρωτηθεὶς πῶς μπορεῖ νὰ γίνῃ καμὲς κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀπεκρίθη: ἂν πολὺ περισσότερον ἐπιπλήττῃ τὸν ἑαυτὸν του δι' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπιπλήττει τοὺς ἄλλους.

Κατὰ τὸν Δημοσθένην μία ἐστὶν ἀρετὴ, τὸ ἀτοπὸν φεύγειν ἀεὶ.

Ὁ Πυθαγόρας συνεβούλευε: Ἐν ὀργῇ μὴτε λέγειν μὴτε πράττειν.

Σιμωνίδου: Ὁ Μεγιστίας

«Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ἐν ποτε Μῆδοι.»

Τοῦ Μεγιστία τοῦ ὀνομαστοῦ εἶναι τὸ μνήμα τοῦτο· στὸν Σπερχειό, τοὺς Μήδους πολεμώντας, ἔχει πέσει, ὡς μάντης γνώριζε τῆ μοῖρα του· μὰ ὥστόσο ἐκεῖνος δὲν ἐγκατέλειψε, στιγμὴ, τὸν ἀρχηγό τῆς Σπάρτης!

(Παλατινὴ Ἀνθολογία ΒΙΙ, 677)

Μετάφραση: ΒΑΣ. Ι. ΛΑΖΑΝΑ

• Αποκτήσατε κα σεΐς

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

«ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ »

(΄Από τήν Προΐστορία μέχρι τήν ΄Αναγέννηση)

μέ 3 πρωτότυπους πίνακας έκτος κειμένου,
περιέχοντας τούς φιλοσόφους κατά Σχολάς

Α΄. Προσωκρατική περίοδος :

Οί αρχαιότατοι, Οί έπτά σοφοί, Οί ΄Ιωνες, οί ΄Ανατολικοί, Πυθαγόρας, ΄Ηράκλειτος, ΄Ελεᾶται, ΄Εμπεδοκλής, ΄Αναξαγόρας, ΄Ατομικοί, Σοφισταί.

Β΄. ΄Από τόν Σωκράτη μέχρι τόν Χριστιανισμό

Σωκράτης, Πλάτων, ΄Αριστοτέλης, Κυνικοί, Κυρηναϊκοί, ΄Ακαδημία Πλάτωνος, Περιπατητικοί, Στωϊκοί, ΄Επικούρειοι, Σκεπτικοί, ΄Εκλεκτικοί, Νεοπυθαγόρειοι.

Γ΄. ΄Από τόν Χριστιανισμό μέχρι τήν ΄Αναγέννηση :

Νεοπλατωνικοί, Πατέρες - ΄Απολογηταί, Σχολαστική φιλοσοφία, Θωμᾶς ΄Ακινᾶτος, Ρ. Βάκων, ΄Εκκαρτ.

Εύρετήρια όνομάτων.

΄Αδετον δρχ. 70 — Δεμένον δρχ. 100

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

χωρίς

την ιστορία

της

ΝΙΚ. ΚΑΡΒΟΥΝΗ

«Πρωΐα» 4 Μαΐου 1931

“Αν είμεθα ειλικρινείς, πρέπει να ομολογήσωμεν, ότι εις την οίαν-δήποτε στάσιν μας απέναντι της Ἀκροπόλεως μᾶς ἐπηρεάζει καταδλιπτικά ἡ ιστορία της. Καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀρχαία, ἔχει μόνον ἡ μεσαιωνική, ὄχι μόνον ἡ νεωτέρα, ἢ μεταξὺ τοῦ καταστρεπτικοῦ βομβαρδισμοῦ τοῦ Μοροζίνι καὶ τῶν ἀγῶνων τῶν Ἑλλήνων πολεμιστῶν τῆς Ἐλευθερίας ἀπὸ τὸ «κάστρο τῆς Ἀθήνας». Αὐτῇ, ἐπὶ τέλους, φυσικὸν εἶναι νὰ μᾶς ἐπηρεάζῃ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη ἐκείνη ιστορία ποῦ δημιουργεῖται καθημερινῶς διὰ νὰ φορτώσῃ νέας προκαταλήψεις εἰς τὴν φαντασίαν ἐκείνων, ποῦ σκέπτονται καὶ κρίνουν μετὰ τὰς ἐντυπώσεις τῶν ἄλλων: Ὁ Ρενὰν ἔκαμε τὴν προσευχὴν του ἐπάνω εἰς τὸν βράχον αὐτὸν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ καθαρθῇ ἀπὸ τὰς γοτθικὰς του «κακωσύνας». Κάποιος διάσημος συγγραφεὺς, καθὼς ἀνέβαινεν ἀπὸ τὴν λεωφόρον Συγγροῦ, μόλις ἀντίκρουσε τὴν Ἀκρόπολιν πέραν ἀπὸ τὸν ὄμον τοῦ σωφρέρ, ἀνεφώνησεν «ἄ!» εἰς τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν καὶ ἔσπευσε νὰ κάμῃ καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὴν γνωριμίαν της, ἀφοῦ ἐτακτοποιήθη πρῶτα εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον του. Ἄλλος πατρίκιος τῆς τουριστικῆς εὐγενείας ἀνέβηκεν εἰς τὸν Ἱερὸν Βράχον, μετὰ τὰς ἀποσκευάς, πρὶν ἀκόμη μεταβῆ εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον του, καὶ μάλιστα ἐνῶ ἦτο ἡ ὄρα τοῦ τσαγιοῦ... Καὶ δὲν ὑπάρχει Συνέδριον, Διάσκεψις, ἐπίσημος ξένος, ποῦ νὰ μὴν ὀδηγηθῇ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν διὰ νὰ πληροφορηθῇ, μετὰ κάθε δυνατὴν λεπτομέρειαν, ποῦ ἦτο τὸ ἀρχαῖον Πελαργικὸν ἢ Πελασγικὸν, πότε ἐκτίσθη ὁ τετράστυλος καὶ ἀμφιπρόστυλος Ἴωνικὸς ναὸς τῆς

Ἄπτερου Νίκης, πού ἔκειτο τὸ Ἐκατόμπεδον, τοῦ ὁποίου μία πλευρὰ ἔκρυπτεν ἐντελῶς τὰς Καρυάτιδας, πῶς ὁ Περσικὸς κτλ. κτλ. κτλ. Καὶ μόνον ἓνας Ἀσιάτης — βάρβαρος, βέβαια, ἕσον καὶ ἂν ἡ καλή μας μόρφωσις ἀπαιτῆ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι γράφει ποιήματα — ὁ Ταγκόρ, ἀγόμενος ἐπὶ τὴν Ἀκρόπολιν ἀπὸ τοὺς καλοπραϊρέτους Ξεναγούς του; τοὺς διέφυγε καὶ ἐξηφανίσθη εἰς ἓναν δρομαῖον σκιερὸν, πρὸς τ' Ἀναφιώτικα, ἀδιαφορήσας δι' ὅλην τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν, ριψοκινδυνεύοντας τὴν φήμην του καὶ διακόψας τὴν ἀδιάσπαστον ἕως τότε συνέχειαν τῆς παγίας, ξένων καὶ ἐγχωρίων, ἐκστάσεως, ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν βράχον.

Ἄλλὰ μήπως ἡ ἱστορία, μήπως τὸ σέβας τόσων γενεῶν πρὸς ὅ,τι ἀντιπροσωπεύει ἡ Ἀκρόπολις μέσα εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἐξέλιξιν δὲν ἀποτελοῦν καὶ αὐτὰ μίαν πραγματικότητα ζωντανήν, πού δὲν μᾶς εἶναι δυνατόν, ἀλλ' οὔτε καὶ μᾶς ἐπιτρέπεται, νὰ τὴν ἀγνοήσωμεν; Ποίος ἤμπορεῖ νὰ εἰπῆ ὄχι; Τὸ ζήτημα ὅμως δὲν εἶν' ἐκεῖ. Θὰ ἔπρεπε πρῶτα νὰ λησμονήσωμεν, διὰ μίαν στιγμὴν, ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν· θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπορρίψωμεν κάθε τι πού μᾶς ἐφόρτωσαν τὰ διαβάσματά μας, ἡ ὁμαδικὴ σκέψις πού παρασύρει τὰς «διανοουμένης» μάζας εἰς μίαν ὁμοιομορφίαν στάσεως ἀπέναντι τοῦ φαινομένου αὐτοῦ, διὰ νὰ ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς ἔλεγεν ἡ Ἀκρόπολις, ὅπως εἶναι, χωρὶς τὴν ἱστορίαν της. Θὰ ἦτο, ἴσως, αὐτὸς ὁ καλύτερος τρόπος διὰ νὰ τὴν ἐνοηθῶμεν — ἢ διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας, πού εἶναι ἀκόμη περισσότερο ἐνδιαφέρον.

Καὶ θὰ ἦτο ἀκόμη προτιμότερον ἂν ἠμπορούσαμεν νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι ἡ Ἀκρόπολις ἦτο ἓνας βράχος ξερός, χωρὶς ἔχνος ἀρχαίων μνημείων, χωρὶς τίποτε, τίποτε ἀπολύτως πού νὰ ὀμιλῆ περὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς καλῆς ἢ οἰασθήποτε ἄλλης ἐποχῆς. Ἐνας βράχος — ὁ γνωριμώτατος βράχος τῶν Ἀθηνῶν — χωρὶς Περσενῶνα, χωρὶς Προπύλαια, χωρὶς τεῖχη, μέσα εἰς τὸ Ἀττικὸν πεδῖον. Θ' ἀπέμενε πάντοτε ὅ,τι δὲν ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅ,τι ἐσυνηθίσαμεν νὰ ἐπιναλαμβάνωμεν μηχανικῶς: ἡ ἀρμονικὴ τοποθεσία του μέσα εἰς τὸ καλλιγράμμον πλαίσιον τοῦ Ἀττικοῦ λεκανοπεδίου. Τί θὰ μᾶς ἔλεγεν αὐτό, χωρὶς τὴν ἱστορίαν; Δηλαδή, πῶς θὰ τὸν ἐχρησιμοποιοῦσαμεν ἡμεῖς αὐτὸν τὸν βράχον;

Ἄς μὲ συγχωρήσουν ἡ Παλλάς Ἀθηναῖα καὶ ὁ Μπαίντεκερ. Ἄλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι θλέπω πολυῶροφα ξενοδοχεῖα μὲ βεράντες. «κέντρα ἀναψυχῆς» διὰ τὴν «καλὴν» κοινωνίαν καὶ ἄλλα λαϊκώτερα — ἴσως καὶ κανένα Καζίνο, διὰ τὴν προσέλκυσιν ξένων...

Ἄς ζητήσωμεν τώρα τὴν συνδρομὴν ἐνὸς ἠγχιωτάτου Ἀθηναίου διὰ νὰ συνηθίσωμεν εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ Ἀκρόπολις ἠμποροῦσε νὰ εἶναι καὶ διαφορετικὴ. Αὐτὸ θὰ μᾶς χρησιμεύσῃ διὰ νὰ ξεφορτωθῶμε καὶ ἀπὸ τὴν ὀπτικὴν ἀκόμη παράδοσιν — ἂν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκφρασις — διὰ

νά τήν ἀντικρύσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνεπηρέαστοι. Ἔχομεν τὸν γηραιὸν Πλάτωνα, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν «Κριτίαν» του, ὅπου ὁμιλεῖ περὶ τῆς Ἀτλαντίδος — τῆς μεγάλης νήσου ποῦ κατεποντίσθη εἰς τὸν ὠκεανὸν εἰς κάποιαν καταστρεπτικὴν ἀναταραχὴν τοῦ φλοιοῦ τοῦ πλανήτου μας, λέγει τὰ ἐξῆς:

«Ἡ Ἀκρόπολις τότε δὲν ἦτο καθόλου ὅπως εἶναι σήμερον. Εἰς μίαν καὶ μόνην νύκτα φοβερὰ νεροποντὴ παρέσυρε τὰ χῶματα ποῦ τὴν ἐσκέπαζαν καὶ τὴν ἀφήκε γυμνὴν καὶ γλυμμένην μέσα εἰς σεισμούς, κατὰ τὴν μεγάλην πλημμύραν, ποῦ ἦτο ἡ τρίτη πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Δευκαλίωνος. Πρίν, εἰς ἄλλην ἐποχὴν, τόσῃ ἐκτασιν εἶχεν ἡ Ἀκρόπολις, ὥστε ἔφθανεν ἕως τὸν Ἡριδανὸν καὶ ἕως τὸν Ἴλισόν, περιελάμβανε τὴν Πνύκα καὶ εἶχε σύνορον τὸν Λυκαέηττον κατὰ τὴν πλαγιάν του ποῦ ἀντικρύζει τὴν Πνύκα. Ἦτο σκεπασμένη ἀπὸ χῶμα παχὺ καὶ, ἐξαιρέσει ὀλίγων μερῶν τῆς, παρουσίαζεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἕνα ομαλὸν ὄροπέδιον. Οἱ πλαγιές τῆς ἐκατοικοῦντο σπὸ τεχνίτας καὶ γεωργούς, ποῦ ἐκαλλιεργοῦσαν τὰ γειτονικὰ χωράφια. Εἰς τὴν κορυφὴν, ἡ τάξις τῶν πολεμιστῶν ἐκατοικοῦσε χωριστά, τριγύρω ἀπὸ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἡραίου ἀπὸ ἐπεριτριγύρισε τὸ σημεῖον ἐκεῖνο μ' ἕναν φράκτην, ὅπως μιὰ οἰκογένεια περιμανδρῶνει τὸ περιέδλι τῆς. Αὐτοὶ οἱ πολεμιστὰι ἐκατοικοῦσαν πρὸς βορρᾶν μέσα εἰς σπίτια κοινά. Εἶχαν αἰθούσας μεγάλας, ὅπου, τὸν χειμῶνα, ἐγευματίζαν μαζί. Εἶχαν ὅλα ὅσα ἀπαιτεῖ ἡ κοινοβιακὴ ζωὴ, κατοικίας καὶ ναοὺς, ἐκτὸς ἀπὸ χρυσάφι καὶ ἀσῆμι, διότι δὲν τὰ μετεχειρίζοντο. Εἰς τὸ μέσον μεταξὺ τῆς χλιδῆς καὶ τῆς πτωχείας, ἐκατοικοῦσαν μέσα εἰς οἰκήματα εὐπρεπῆ, ὅπου ἐγήρασκαν αὐτοὶ καὶ τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν των καὶ τὰ ὁποῖα ἄφιναν, τὰ ἴδια ἀκριβῶς, ὡς κληρονομίαν εἰς παιδιὰ, ποῦ ἔμοιαζαν πάντοτε μὲ τοὺς γονεῖς των. Τὴν νοτίαν πλαγιάν τῆς Ἀκροπόλεως τὴν εἶχαν διὰ τοὺς κήπους των, τὰ γυμναστήριά των, τὰ κοινὰ ἐστιατόρια, τὰ ὁποῖα δὲν τὰ ἐχρησιμοποιοῦσαν τὸ καλοκαίρι. Εἰς τὸ μέρος ὅπου εὐρίσκειται τώρα ἡ σημερινὴ Ἀκρόπολις, ἦτο μίᾳ πηγῇ. Ἀφότου τὴν ἀνετάραξαν οἱ σεισμοί, δὲν ἀναδίδει πλέον παρὰ λιγοστὸ νερὸ ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τότε, ὅμως, ἀνέβρυζεν ἄφθονο νερὸ. Ἐξ ἴσου καλὸν τὸν χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι...»

Τί θαυμαστὴ παραμόρφωσις τοῦ «Ἱεροῦ Βράχου», τοποθετουμένου εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀτλάντων, ὅταν τὸ κράτος τῆς Ἀττικῆς εἶγεν ὡς σύνορα — πάντοτε κατὰ τὸν Πλάτωνα — «τὸν Ἴσθμὸν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὰ βουνὰ τοῦ Κιθαιρώνος καὶ τῆς Πάρνηδος». τὴν Ὠρωπίαν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸν Ἀσωπὸν! Ἴδού, ὅτι κάποτε ὑπῆρξεν ἕνα εἶδος ὑψηλοῦ λιθαδιοῦ, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποῖον δὲν εἶχε ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος ἀκούσει τὴν φωνὴν τῶν θεῶν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ εἶναι του.

Καὶ τώρα ἄς ξανανοθεύωμε εἰς τὴν Ἀκρόπολιν — τὴν Ἀκρόπολιν ὅπως εἶναι αὐτὴν τὴν στιγμὴν. Χωρὶς ἱστορίαν εἰς τὰ χέρια μας, χωρὶς

όδηγόν. "Ο,τι γίνεται άμέσως άντιληπτόν είναι τὸ «μουσειακόν» πνεῦμα, μὲ τὸ ὅποιον οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι γυμνάζονται — ἀναγκάζονται, θὰ ἔλεγε κανεὶς — νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐπίσης φυσικόν. "Όταν λείψῃ ἡ πίστις εἰς τὰ ἰδανικά πού ἀντιπροσωπεύουν τὰ ὅποια-δήποτε κτίρια, τὰ ἀγάλματα, οἱ εἰκόνες καὶ οἱ ὕμνοι καὶ οἱ χοροὶ οἱ τελετουργικοί, καὶ ἡ καθολικὴ ἐκδήλωσις μιᾶς ἐποχῆς καὶ ἐνὸς πολιτισμοῦ, ἔλ' αὐτὰ γίνονται ἀμέσως ἀκειμήλια τέχνης). Ὡσάν ἔκπτωτοι θεοὶ καταδικάζονται νὰ πλουτίζουν τὰ μουσεῖα τῶν ἀνθρώπων, κοιμητήρια τῶν λειψάνων τῶν πολιτισμῶν καὶ τῶν πίστεων πού ἀπέθαναν διὰ παντός. Ἡ ἔλλειψις κάθε πηγαιῆς συγκινήσεως ἀπὸ τὴν θέαν των ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὴν μικρολόγον πολυπραγμοσύνην καὶ ἀπὸ τὴν τεχνικὴν περιέργειαν. Δι' ἐκείνους, πού τὰ ἐδημιούργησαν καὶ δι' ἐκείνους πού ἐπίστευαν εἰς ὅσα ἐξεπροσωποῦσαν πραγματικά, τὰ δημιουργήματα πού ἦσαν ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, δὲν ἦσαν «ἔργα τέχνης» Ἦταν ἡ φυσικὴ, ἡ ἀναπόφευκτος, ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἔκφρασις τοῦ θεοῦ ἑαυτοῦ των — καὶ κάθε ἄνθρωπος, κάθε ἐποχῆς, ἔχει μέσα του ἕναν θεὸν πού πρέπει νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ.

"Ἔτσι καὶ ἡ χριστιανικὴ ἐκδήλωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς μίαν ἄλλην ἐποχὴν, δὲν ἐδημιουργοῦσε ψύχραιμα καὶ ἐκ προμελέτης «ἔργον τέχνης» ὅταν ἐνεπνέετο τὸν εὐλαβητικὸν καὶ γεμᾶτον πίστιν βυζαντινὸν ρυθμόν, ὅπως γίνεται σήμερον, πού ἡ παλαιὰ, βαθειά, ἀδίστακτος, ὀλοκληρωτικὴ πίστις ἐπέθανε. Καὶ ἄς μὴν εἰπῆ κανεὶς ὅτι δὲν ἐπέθανε. Ἄν ἦτο ἀκόμη ζωντανή, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἰδρύνωνται δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ βυζαντινὰ μουσεῖα. Μία Παναγία, ἕνας σταυρός, ἕνα δισκοπότηρο δὲν θὰ ἦτο ἀνεκτὸν νὰ γίνωνται εἶδη μουσειακά. Οἱ ἀγιογράφοι πού ἐζωγράφιζαν τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ των εὗρισκοντο εἰς ἔκστασιν ἀληθινὴν καὶ ἡ ψυχὴ των ἐξεχειλίζεν ἀπὸ δέος, λατρείαν καὶ πίστιν. Ἐὰν κάποιος ἀληθινὰ πιστὸς εὐρῆ μίαν εἰκὼν ἢ ἕναν σταυρόν, δὲν ἐξετάζει τὴν τεχνοτροπίαν των, δὲν ἐνδιαφέρεται ποίας νὰ εἶναι ἐποχῆς σταυροκοπεῖται, τὰ ἀποθέτει εἰς μίαν ἐκκλησίαν, ἢ ἀνεύρεσις των λογαριάζεται ὡς θεία εὐνοια. Μόνον ὅταν ἡ πίστις νεκρωθῇ, αὐτὰ τὰ εὐρήματα διοχετεύονται εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν ντιλεταντισμόν.

"Ἐνα ἡλιόλουστο πρῶτὸ τοῦ περασμένου χειμῶνος, εἰς τὸ Μοναστήρι τοῦ Ὁσίου Μελετίου, ἐπάνω εἰς τὸν Κι-βαϊρῶνα, ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο δοκίμους καλογήρους, νέος ἀγένειος μὲ μίαν παράξενην διὰ τὴν ἐποχὴν μας καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν του πίστιν, μᾶς ἔδειχνε μ' εὐλάβειαν πού συγκινοῦσε, μίαν τοιχογραφίαν, ἀρκετὰ ξεθωριασμένην, εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον τοῦ νάρθηκος. Ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα στὰ σκελετώδη της, πελιδνὰ στήθη, ἔσκυβεν, ἀπὸ ἀπόστασις, διὰ νὰ δεχθῇ τὴν ἁγίαν μετάληψιν ἀπὸ τὰ χέρια τὰ ἀσκητικὰ τοῦ ἀββᾶ Ζωσιμᾶ. "Όλα αὐτά, «ἱστορημένα» μέσα σ' ἕνα πῶς πελιδνόν, κυανωπόν, ξηρόν, μέσα εἰς ἕναν ἄερα ἐρήμου, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσιν. Τὸ ἔργον αὐτὸ ὠμιλοῦσεν, ἐν τούτοις, εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ νέου δοκίμου. «Εἶναι ἡ ὠραιότερη εἰκὼν ἐδῶ μέσα —

ἔλεγε — αὐτὴ μοῦ ἔκανε τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση ἀπο τὴν ἡμέρα πὺν κλείστηκε στὸ μοναστήρι». Καὶ δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ τὸ βεβαιώση διὰ νὰ τὸ πιστεύση κανεὶς. Χωρὶς καμμίαν ἀπόζα», χωρὶς σταυροκοπήματα, τὰ μάτια του ἔλαμπαν ἀπὸ τὴ φωτιά τῆς ψυχῆς του. πὺν τὴν ἐνωιωθε κανεὶς εἰς στάσιν λατρείας ἀληθινῆς.

«Εἶναι ἡ ὠ ρ α ἰ ὀ τ ε ρ ῆ εἰκόνα...» εἶχε πῆ. Ἴδου λοιπὸν ἕνα στοιχεῖον ὠραιότητος, βαθύτατα ὑποκειμενικόν: ἡ πίστις, ὁ ψυχικὸς συντονισμὸς ἔργου καὶ θεατοῦ. Καὶ ὅμως ἡ τοιχογραφία ἐκείνη ἦτο ἄτεχνη. Καμμία ἀναλογία, καμμία προοπτική, καμμία ἀνατομικὴ ἀκρίβεια...

Εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὅμως, δὲν ὑπάρχει καμμία ἀνακρίβεια. κανενα σφάλμα ἀναλογίας. Ἡ βαθειὰ πίστις τοῦ δημιουργοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην θειότητα, ἡ θερμὴ συγκίνησις τῆς ψυχῆς, ἰσοσταθμίζεται: μὲ τὸν καθαρῶτατον Λόγον. Καὶ δὲν χρειάζεται καμμία ἰστορία νὰ μεσολαθήσῃ διὰ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν.

Θεοὶ ἄνθρωποι — τί μᾶς ἐνδιαφέρει ποιοὶ νὰ ἦσαν; — ἐστάθη-καν ἐκεῖ ἐπάνω. Ἄνθρωποι «γεωμετρημένον», μὲ τὴν Πυθαγόρειον σημασίαν, ἄνθρωποι πὺν ἐγνώριζαν τὴν δημιουργικὴν γλῶσσαν τοῦ ἀ ρ ι θ μ ο ὦ, πὺν εἶναι τὸ μυστικόν τοῦ μέτρου, τῆς ἀναλογίας τῆς ἀρμονίας, πὺν εἶναι ἡ οὐσία τοῦ χρώματος, τοῦ ἤχου, τοῦ σχήματος, πὺν εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ σκίρτημα τῆς ψυχῆς των πὺν ἀνταπεκρίνετο ἐλεύθερον πρὸς τὴν ἀρμονίαν τῆς τριγύρω των φύσεως, τὸ ἐρρῦθμισαν μὲ τὴν ἀλάθητην καὶ αἰωνίαν μουσικὴν τοῦ ἀριθμοῦ. Τὰ ὑπόλοιπα ἦλθαν φυσικὰ καὶ ἀβίαστα. Ἐκουβάλησαν μάρμαρα διὰ νὰ ἐκφράσουν ὅτι ἐπλημμύριζε μέσα των. Καὶ εἰς τὰ χέρια των ἡ πεντελικὴ πέτρα ἔχασε τὸν ὄγκο τῆς καὶ τὸ βάρος τῆς, ἔγινε γραμμὴ, ἔγινεν ἀνάτασις πνευματικὴ, ἔγινε φῶς. Μία δωρικὴ στήλη τῶν Προπυλαίων εἶναι πνεῦμα καθαρόν. Ἡ συμμετρία τοῦ Παρθενῶνος κάμνει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου νὰ αισθάνεται πὺς ἔχει πτερὰ. διότι δυνατὸν νὰ εἶχε πτερὰ ἡ ψυχὴ τοῦ δημιουργοῦ του. Καὶ ἡ ἀνταπόκρισις αὐτῆ, πὺν διατηρεῖται, μᾶς ἀποδεικνύει: ὅτι, ἀντιθέτως πρὸς τὴν τέχνην ἄλλων πολιτισμῶν, ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἐπέθανε, παρὰ μόνον εἰ ἐκείνους πὺν τὴν βλέπουν ὡς τεχνικὴν καὶ ὄχ: ὡς πνευματικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτά, χωρὶς τὴν μεσολάθησιν καμμιάς ἰστερίας καὶ καμμιάς ξένης ὑποβολῆς.

Λοιπὸν; Ἐμεῖς, πὺν κατοικοῦμεν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, πὺν μπορούμε νὰ βλέπουμε τὴν Ἀκρόπολιν κάθε στιγμῆν, θὰ ἔπρεπε ἄρᾳ γε, νὰ ξαναγυρίσουμε εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως τῶν δημιουργῶν τῆς

πνευματικῆς ἁρμονίας της; Κάθε ἄλλο. Αὐτὸ θὰ ἦτο ἄρνησις καὶ προδοσία τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ὅσοι στρέφονται πρὸς τὰ ὀπίσω εἶναι ἤδη γηρασμένοι. Καὶ ἡ δημιουργία ἡ ἀληθινή εἶναι τὸ προνόμιον μιᾶς αἰωνίας ψυχικῆς νεότητος.

«Σόλων, Σόλων — ἔλεγε πρὸς τὸν Ἀθηναῖον σοφὸν ὁ γέρον Αἰγύπτιος ἱερεὺς, ὅπως διηγεῖται ὁ Πλάτων καὶ πάλιν, εἰς τὸν «Τίμαιον» — ἐσεῖς οἱ Ἕλληνες θὰ εἴσθε πάντοτε παιδιὰ· δὲν ὑπάρχουν γέροντες εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἴσθε νέοι κατὰ τὰς ψυχάς, διότι δὲν κατέχετε καμμίαν ἀρχαίαν παράδοσιν...»

Καμμίαν παράδοσιν... Ἡ παράδοσις καταντᾷ πνευματικὸν καὶ ψυχικὸν δεσμοτήριον. Ὅ,τι χρειάζεται εἶναι ψυχικὴ νεότης καὶ πτερὰ. Καὶ πτερὰ δίδει μόνον ἡ δίψα τῆς ἀπελευθερωσεως. Μὲ αὐτὰ τὰ πτερὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἠμπορεῖ νὰ ζυγιάζεται, ἐλεύθερον ἀπὸ κάθε παρελθὸν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἄβυσσον χωρὶς νὰ φοβῆται νὰ πέση.

N. KAPBOYNHΣ

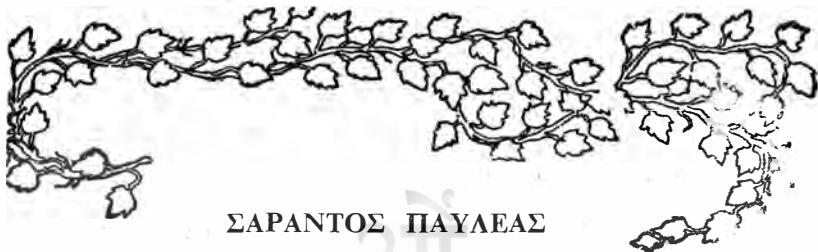
Ἕνα πολὺ καλὸ βιβλίον

A. Besant - C. Leadbeater

Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ

Μετάφρασις ΔΗΜ. Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Σελίδες 400 — Δρχ. 150

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Τ Ε Σ Τ Λ Ι Θ Ο Υ

(Συνειδησιακός διάλογος)

A' Όμορφη γριά : Δόσμου τὸ δόντι μου νὰ φάγω τὸ φαγητό μου.
 B' Όμορφη γριά : Δόσμου τὸ μάτι μου νὰ ἰδῶ.
 Γ' Όμορφη γριά : Ἐλλάζουμε τὸ ἓνα μας μάτι καὶ τὸ ἓνα μας δόντι.

Πρέπει νὰ προσέχουμε, ὅταν τ' ἀποχωριζόμαστε γιὰτὶ θὰ περάσει ὁ Περσέας

Φωνὴ τοῦ βάθους : Θὰ ἔρθει ὁ Περσέας.
 Ἔρχεται πάντοτε ὁ Περσέας χωρὶς προειδοποίηση.

Περσέας : Νὰ ἔμαι ἔχω τὸ ἓνα σας μάτι, τὸ ἓνα σας δόντι θὰ σᾶς πὰ δώσω πάλι. Δεῖτε μου πού εἶναι ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἄδη ἀπὸ δέρμα ἀκύλου γιὰ νὰ μένω ἀόρατος, δόστε μου τὸ σακκίδιο τῆς ἐρημῆς, τὰ φτερωτὰ σανδάλια νὰ φορέσω γιὰ νὰ μὲ φέρουν σιούς τόπους τῆς Μέδουσας.

Ἐρημῆς : Δόστε στὸν Περσέα τὸν τρόπο νὰ ἔρθει τῆς νίκης τὸ δρόμο.

A' Όμορφη γριά : Εἶναι μακρινός ὁ δρόμος. Γεμάτο κίνδυνος εἶναι τῆς Μέδουσας τὸ τρομερὸ τὸ πρόσωπο. Τὸ ἀντικρύζεις καὶ γίνεσαι ἓνας σιωπηλὸς λίθος.

Μακρινὴ φωνή : Νὰ εἶχαμε κι ἐμεῖς σήμερα τὴν αἴσθηση τοῦ λίθου, τοῦ λίθου τὴν αἴσθηση νὰ εἶχαμε!

Στὸ βράχο τῆς Ἄνδρομέδας

Ἄνδρομέδα : Πότε θὰ ἔρθει ὁ Περσέας νὰ μ' ἐλευθερώσει ἀπὸ τὸ θηρίο μου.

Φωνὴ τοῦ βάθους : Σήμερα φτάνει ὁ Περσέας μὲ τὰ φτερωτὰ πέδιλα, μὲ τὴν περικεφαλαία τοῦ Ἄδου, μὲ τὴν κεφαλή τῆς Μέδουσας πού ὅλα πετρώνει τὰ κακά.

Περσέας : Ἐπίκριση ἔδωκε τὸ Μαντεῖο τῆς Ἐρήμου νὰ θυσιασθεῖ ἡ καλή μας Ἀνδρομέδα γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοὺς ἀποκρίνομαι. Κάθε θηρίο θὰ καταργηθεῖ καὶ ἡ χαρὰ θὰ γελᾷ σὲ τὸ πρόσωπο τῆς πολιτείας τῆς τρομαγμένης. Ἐμπρός, πάμε, καλή μου Ἀνδρομέδα, νὰ τελῆσουμε τοὺς γάμους μας στὸ νησί τῆς μητέρας μου, νὰ τὴν ἐλευθερώσουμε ἀπὸ τὸν Πολυδέκτη καὶ νὰ πετρώσουμε τὴν ἀδικία του.

Στ' ἀνάκτορα τοῦ Πολυδέκτη. Καλεσμένοι, φῶτα, γέλια. Χοροί.

Δανάη : Μικρὸ μου, καλὸ μου παιδί, πόσα χρόνια ἀπὸ τότε πᾶνε ὅταν ὁ πατέρας μου Ἀκρίσιος μ' ἔβαζε μαζί μὲ σένα στὸ ξύλινο μας κιβώτιο καὶ μᾶς ἄφηνε γιὰ νὰ μᾶς πάρουν τῆς θάλασσας τὰ θυμωμένα κύματα. Πόσα χρόνια ἰσὸς τότε πού σ' ἔκρυβα, ἀγόρι μου, νὰ μὴ σ' ἀκούσει ὁ παππούς σου ὁ Ἀκρίσιος καὶ θυμηθεῖ τὸ χρησμό τὸ φοβερό. Μὰ τὸ γέλιο σου καὶ τὰ παιχνίδια σου κάποτε μᾶς πρόδωσαν κι ἔτσι μᾶς ταΐδεψε τὸ ξύλινο κιβώτιο πάνω στὸ κύμα τὸ γοργό.

Ὁ Περσέας παρουσιάζει τὴν κεφαλὴ τῆς Μέδουσας.

- α' συνδαιτημόνας : Ἐγίνα πέτρα.
- β' συνδαιτημόνας : Αἰσθάνομαι νὰ προχωρεῖ μέσα μου ἡ πέτρα.
- γ' συνδαιτημόνας : Ἐγίνα ὄλος πέτρα.
- Ὁ Πολυδέκτης : Γίνομαι αἰγὰ-αἰγὰ πέτρα, μιὰ πέτρα.
- Φωνὴ τοῦ βάθους : Πετρώθηκαν τὴ στιγμὴ πού πήγαιναν τὰ χεῖλη τους σὲ φίλημα.
- Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πετρώθηκαν μὲ τὰ ἐπίσημα ψεῦδη τους.
- Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Μὲ τὴν ἐνοχί τους.
- Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πετρώθηκαν μ' ὅλη τὴν πικρα τῆς σκλαβιάς τους.
- Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πετρώθηκαν καθὼς χόρευαν, καθὼς ἐσφιγγαν τὰ σώματά τους.
- Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πετρώθηκαν ὅλα τὰ φῶτα κι ἔμεινε ἔτσι τὸ πεπρωμένο πανηγύρι τους σὰ δέντρο πολὺκλωνο καρφωμένο σπὴ ρίζα του καθὼς ἀδειάζουν τὰ φτερά τους αἱ βορριάδες ἀπὸ δύναμη.
- Ἄλλη φωνὴ τοῦ βάθους : Πετρώθηκαν οἱ φωνές πάνω στοὺς γκρεμοὺς τους, πετρώθηκαν οἱ φωνές τῶν κινδύνων πού λεηλατοῦσαν τοὺς δρόμους.

Προσευχή από τὸ βάθος: Κατέβαινε, ὦ κατέβαινε κάθε φορά που ὁ φόβος μας θεριεύει, κατέβαινε, ὦ κατέβαινε, Κύριε Περσέα, κα πέτρωνέ τον με τῆ Μέδουσα, κατέβαινε ἔτσι ἀόρατος κρατώντας τὴν κεφαλὴ τῆς Μέδουσας, γιὰ ν' ἀπολιθώνεται τὸ κακὸ μας τὸ ἐσωτερικὸ, νὰ μὴν κινεῖται, νὰ μὴν ἰανεβαίνει τὴ συνείδηση καὶ λασπώνει τὸν ἄγγελο τῆς Γαλήνης μας. Κατέβαινε, ὦ κατέβαινε κύριε Περσέα, κύριε τῆς πέτρας. Κύριε τῶν ἀπολιθωμάτων γιὰ νὰ γίνονται ἀβλαβεῖς παλαιοντολογίες ὅλα μας τὰ φόβητρά, ὅλες μας οἱ ἀδικίες. Κατέβαινε, ὦ κατέβαινε, κύριε Περσέα, νὰ πατρώνουμε τὶς ἀλυσίδες μας γιὰ νὰ μὴν Ξυπᾶμε μ' αὐτές καθημερινὰ στὸ πλευρὸ μας. Κατέβαινε, κατέβαινε, ἔτσι κύριε Περσέα, ἀόρατος καὶ πέτρωνε, ὦ πέτρωνε κάθε τοῦ Κακοῦ μας Δυσμένεια.

Μία φωνή : Ζητούσαμε ἀπὸ τὸν Ξυλουργὸ νὰ μᾶς παραδίνει χάλκινα ὅπλα.

Ἄλλη φωνή : Ζητούσαμε ἀπ' ἑνὰ ὄπλοποιό τὰ ἐπιπλα τοῦ σπιτιοῦ μας.

Φωνὴ τοῦ βαθου : Πετρώνονται, πετρώνονται ἐπὶ τέλους οἱ παραλογισμοὶ μας, πετρώνονται ὅλες οἱ φοβερές Ἐρινύες μας καὶ οἱ καταδιώξεις τους.

Μακρινὴ φωνή : Τί καλά, πού ἔχουμε κερδίσει τὴν αἴσθηση τῆς πέτρας, σήμερα, τὴν αἴσθηση τῆς πέτρας.

● Ἄρτος

● Ζυμαρικά

● Φρυγανιές

διὰ διαβητικούς

ΖΩΓΡΑΦΟΥ

8 ΜΑΪΟΥ

Ἡμέρα τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ

Οἱ μελετηταὶ τῆς Θεοσοφίας τρέφουν αἰσθηματικὴ βαθειὰ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὴν Ἑλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκι καὶ σὲ κάθε ἐπέτειο τοῦ θανάτου της (8 Μαΐου 1891) συναθροίζονται καί, σεβόμενοι τὴν τελευταία τῆς θέλησι, διαβάθρουν ἕνα ἢ δύο χωρία ἀπὸ τὴν «Μπαγκαβάντ Γκιτὰ» καὶ τὸ «Φῶς τῆς Ἀσίας», ἐπειτα τηροῦν αἰγὴ, διαλογιζόμενοι ἐκείνην καὶ τὸ ἔργο της

Ἐφέτος συμπληρώνονται 100 ἔτη ἀπὸ τὴν ἵδρυσιν τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ἀπὸ τὴν Μπλαβάτσκι καὶ τὸν πιστό της συνεργάτη Ὀλκοπ. Τὸ ἔργο της ἐδικαιώθη. Ὁ κόσμος ἔχει σήμερα μεταβάλει στάσιν ἀπέναντι σταῖς θέματα τῆς θρησκείας, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἠθικῆς καὶ — κυρίως — τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος. Τὰ παλαιὰ συνθήματα τῆς Ἑταιρίας δὲν θεωροῦνται πιά παραδοξότητες.

Ὁ Οἰκουμενισμὸς στὸ θρησκευτικὸν πεδίου, ἡ συγκρητικὴ φιλοσοφία, ἡ μὴ διάκρισις τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν φυλὴ, τὸ φύλον, τὴν τάξιν, τὴν πίστιν ὅπου ἀνήκουν, ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, εἶναι ἐκδηλώσεις σφραγισμέναι ἀπὸ τὸ θεοσοφικὸν πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τῆς Μπλαβάτσκι.

Κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ (ποῦ ὠνομάσθη ἔτσι ἀπὸ τὸν βαθύτατο συμβολισμὸ τοῦ ἐξωπικοῦ αὐτοῦ ἀνθους: ἔχει τίς ρίζες τοῦ στή λάσπη τοῦ βυθοῦ, ἀλλὰ τὰ ἀνθη τοῦ τείνουν πρὸς τίς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ τὴ λάσπη τοῦ ὑλικοῦ τοῦ σώματος προσβλέπει στὰ ἄστρα καὶ στὸ θεῖον) οἱ σπουδασταὶ τῆς Θεοσοφίας ἀναπολοῦν ἐκείνην, ἡ ὁποία πρώτη ἔφερε στὸν δυτικὸν κόσμον τὸ φῶς τῆς Ἀρχαίας Σοφίας καὶ ἔδωκε στὸν ἄνθρωπον τὸ ὄραμα τῆς θείας τοῦ ὑποστάσεως καὶ ἀποστολῆς.

ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ» ΤΗΣ ΕΛΕΝΑΣ ΠΕΤΡΟΒΝΑ ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

(Συνέχεια από τὸ προηγούμενο
τεῦχος τοῦ «ΙΔΙΣΟΥ» σελ. 65)

Ἐρώ τ. — Ἐχουμε πολλοὺς σοφοὺς ἑρμηνευτὲς καὶ σχολιαστὲς στὰ ἑλληνικά, λατινικά, σανσκριτικά κι' ἑβραϊκὰ κείμενα, κανεὶς ἄμως δὲν μᾶς ἀναφέρει τίποτε πού νὰ πλησιάζει τὶς ἰδικές σας ἀπόψεις πῶς γίνεται αὐτό;

Ἀπάντ. — Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ ἑρμηνευτὲς σας παρὰ τὴ μεγάλη τους σοφία, κατόρθωσαν νὰ περιβάλλουν μὲ νέφη τὸ μυστικισμὸ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, κι' ἰδιαίτερα τῶν Ἑλλήνων. Ἄς πάρουμε γιὰ παράδειγμα τὸν Πλούταρχο. Διαβάστε ὅτι σχετικὸ γράφει γιὰ τὰ «στοιχεῖα» τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ περιγραφή του ἐξηγεῖται κατὰ γράμμα κι' ἀποδίδεται σὲ μεταφυσικὴ δαιμονία κι' ἄγνοια. Ἄς δοῦμε τὸ κείμενο:

«Ὁ ἀνθρώπος εἶναι πολύπλοκος. Ὅσοι νομίζου ν, ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη μόνο κά ν ο υ ν λ ά θ ο ς. Φαντάζονται ὅτι ἡ νόηση (ἐγκέφαλος — νοημοσύνη) εἶναι μέρος τῆς Ψυχῆς (τῆς Ἀνώτερης Τριάδας), σφάλλουν ὅμως, ἀκριβῶς ὅπως κι' ἐκείνοι πού θεω-

ροῦνε τὴν Ψυχὴ μέρος τοῦ σώματος, (δηλαδή τὴν Τριάδα μέρος τῆς θνητῆς, φθαρτῆς, τετραδάδας) Ἐπειὴ ἡ νόηση (Νοῦς) εἶναι ἀνώτερη ἀπ' τὴν ψυχὴ, ὅπως κ' ἡ ψυχὴ εἶναι πῶς καλὴ, πῶς θεῖα ἀπ' τὸ σῶμα. Ἡ ἔνωση τῆς ψυχῆς μὲ τὸ νοῦ ἀποτελεῖ τὸ λογικόν. Ἡ ἔνωσή της μὲ τὸ σῶμα ἀποτελεῖ τὸ πάθος. Τὸ πρῶτον εἶναι μέσα στὸν ἀνθρώπου ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, καὶ τὸ δεύτερον ἡ ἀρχὴ τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ πόνου. Ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ μέρη ποῦναι στενὰ συνδεδεμένα, ἡ γῆ δίνει στὸν ἀνθρώπου τὸ σῶμα, ἡ σελήνη τὴν ψυχὴ κι' ὁ ἥλιος τὴ νόηση.

Ἡ τελευταία αὐτῆ φράση εἶναι καθαρὰ ἀλληγορικὴ, καὶ μόνο ὅσοι εἶναι ἐνήμεροι στὴν Ἐσωτερικὴ Ἐπιστήμη «τῶν ἀντιστοιχιῶν» μποροῦνε νὰ τὴν καταλάβουν, γιὰ τὴν ξέροντε, ποίος εἶναι ὁ πλανήτης, πού ἀντιστοιχεῖ σὲ κάθε στοιχεῖο. Ὁ Πλούταρχος διαρεῖ τὰ στοιχεῖα σὲ τρεῖς ομάδες. Τὸ σῶμα εἶναι τὸ κατώτερον τριαδικὸ μέρος, ἀποτελεῖται ἀπ' τὴν ὕλικὴ μορφή, τὸ ἀστρικὸ σῶμα καὶ τὴν Πνοή, πού προσέρχεται ἀπ' τὴ γῆ καὶ ξαναγυρίζει σ' αὐτὴν. Δεύτερον μέρος εἶναι ἡ ἔν-

διάμεση ἀρχή, ἡ ἐ ν σ τ ι - κ τ ῶ δ ι κ η ψ υ χ ῆ, πού προέρχεται κι' ἐπηρεάζεται πάντοτε ἀπ' τὴ σελήνη. Καὶ μόνο τὸ ἄνωτερο μέρος της, ἡ Πνευματικὴ Ψυχὴ, (Μπουόντι) πού περιέχει τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἄτμα καὶ τοῦ Μάνας, εἶναι κατὰ τὸν Πλούταρχο ἄμεση ἀπόρροια τοῦ ἡλίου, τῆς ὑπέρτατης θεότητας, αὐτοῦ δηλαδή, πού ὀνομάζει «τὸ Ἄγαθόν». Τὸν ἰσχυρισμό μας αὐτὸ θ' ἀποδείξουμε μὲ τὶς ἀκόλουθες γνῶμες του:

«...Λοιπόν, ἀπ' τοὺς δυὸ θανάτους πού πεθαίνουμε, ὁ ἓνας κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ γίνεται δυὸ μέρη ἀπὸ τρία, κι' ὁ ἄλλος θάνατος ἀπὸ δυὸ μέρη, ἓνα. Ὁ πρῶτος συμβαίνει στὸ βασιλείο τῆς Δήμητρας κι' εἶναι κάτω ἀπ' τὴ δικαιοδοσίᾳ της. Σ' αὐτὸ ὀφείλεται κι' ἡ λέξις «τελεῖν» πού χρησιμοποιούσανε γιὰ τὰ Μυστήρια, καὶ πού μοιάζει μ' αὐτὴν πού ἐννοεῖ τὸ θάνατο: «τελευτᾶν». Γι' αὐτὸ τὸ λόγο οἱ Ἀθηναῖοι θεωρούσανε τοὺς νεκροὺς ἀφιερωμένους στὴ Δήμητρα. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἄλλο θάνατο, συμβαίνει στὴ σελήνη, τὸ βασιλείο τῆς Περσεφόνης».

Ἐδῶ μπορεῖτε νὰ ξαναβρεῖτε τὶς ἀρχές μας, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος, ὅσο ζεῖ, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ στοιχεῖα. Ὑστερα ἀπ' τὸ θάνατο γίνεται πέντε στὸ Κάμα—λόκα, καὶ τέλος μένει τρία, τὸ τριπλὸ Ἐγώ, ποῖναι τὸ Πνεῦμα—Ψυχὴ καὶ Συνειδητότητα, στὸ Ντεβαχάν. Αὐτὸς ὁ χωρισμὸς

πού πρῶτα συμβαίνει στοὺς «λειμῶνες τοῦ Ἄδη», ὅπως ὀνομάζει ὁ Πλούταρχος τὸ Κάμα—λόκα, κι' ὕστερα στὸ Ντεβαχάν, ἦταν μέρος τῆς τελετουργίας στὰ ἱερὰ Μυστήρια, ὅπου οἱ ὑποψήφιοι γιὰ μύηση ζούσανε ὀλόκληρο τὸ δράμα τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀνάστασης, εἰς «δοξασμένο Πνεῦμα» καὶ μ' αὐτὴ τὴ διατύπωση ἐννοοῦμε Σ υ ν ε ἰ δ ῆ σ η. Αὐτὸ ἐννοεῖ ὁ Πλούταρχος ὅταν λέει:

«...Ὁ Ἑρμῆς εἶναι παρὼν καὶ στοὺς δυὸ θανάτους, τὸν γῆινο καὶ τὸν οὐράνιο. Ὁ πρῶτος ἀποσπᾷ τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα. Ἡ Περσεφὼν ὁμοῦς σιγὰ—σιγὰ καὶ μαλακὰ ξεχωρίζει τὴ νόηση ἀπ' τὴν ψυχὴ. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ὀνομάζεται «Μονογενής», ἡ μόνη πού γεννιέται, ἢ μάλλον πού γεννάει, τὸ ἓνα καὶ μόνο, γιατί τὸ καλλίτερο μέρος τοῦ ἀνθρώπου ὅταν χωρισθεῖ ἀπ' αὐτὴν, μένει μόνο. Κι' οἱ δυὸ θάνατοι συμβαίνουνε σύμφωνα μὲ τὸ φυσικὸ νόμο. Τὸ Πειπωμένο (Φάτουμ ἢ Κάρμα) ἔχει καθορίσει, πῶς κάθε ψυχὴ, εἴτε μέ, εἴτε χωρὶς νόηση, ὅταν ἐγκαταλείψει τὸ σῶμα, γι' ἀρκετὸ χρόνον (ποῖναι διαφορετικὸς γιὰ κάθε μία), πλανιέται στὴν περιοχὴ, πού θρίσκεται μεταξὺ γῆς καὶ σελήνης (Καμαλόκα). Ὅσες ψυχές εἶναι ἄδ' κες κι' ἀκάθαρτες ὑποφέρουνε τὴν τιμωρίαν, πού προκάλεσαν οἱ πράξεις τους. Ὅσες εἶναι καλές κι' ἐνάρετες, μένουνε μέχρις ὅτου ἐξαγνι-

σθούνε και με την κάθαρση άπθβαλλουνε κάθε στίγμα που δημιουργησε ή έπαφή' με το σώμα ή που τυχόν είναι άποτέλεσμα κακής υγείας. Αυτές ζούνε για ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα στους λειμώνες του "Αιδη, περιοχές εύκρατης άτμόσφαιρας. "Υστερα, σάν νά γύριζαν στην πατρίδα τους έπειτα από μια κρουά περιπλάνηση κι' έξορία, αισθάνονται κάποιον προμήνυμα χαράς, που μοιάζει προπαντός μ' ό,τι νειώθουν, όσοι μισούνται σπά ιερά Μυστήρια, προμήνυμα ανάμικτο με συγκίνηση, με θαυμασμο και που για τον καθένα είναι ή προσδοκία πραγματοποίησης της ιδιαίτερης έλπίδας του».

Αυτή είναι ή Νιρβανική ευδαιμονία και κανείς θεόσοφος δέ θα μπορούσε νά περιγράψει σε σαφέστερη έσωτερική γλώσσα τις νοητικές χαρές του Ντεβαχάν' όπου κάθε άνθρωπος βρίσκεται σάν παράδεισο, που δημιουργεί γύρω του ή συνείδηση του. Προσέξτε όμως, ν' αποφύγετε κάποιο λάθος, όπου πέφτουνε και πολλοί θεόσοφοι. Μή φαντασθείτε, πώς ό άνθρωπος, έπειδή άποτελείται στην αρχή από έπτά, ύστερα από πέντε και τέλος, από τρία στοιχεία, είναι σύνθεση από έπτά, πέντε, τρεις όνότητες, ή όπως επιτυχημένα διατυπώνει ένας συγγραφέας θεόσοφος, πώς άποτελείται από δερματικές στρώσεις που θ' άποσπάσει, όπως βγάζουνε τις φλούδες άπ' τα κρεμμύδια. Τα στοιχεία, όπως σας είπαμε, έκτός από το

σώμα, τή ζωϊκή πνοή και το άσπρικό είδωλο, που διαλύονται με το θάνατο, είναι ύψεις ή φάσεις συνειδητότητας. Δέν υπάρχει παρά ένας πραγματικός άνθρωπος, που ζεί σ' όλη τή διάρκεια του Κύκλου τής Ζωής, άθνήατος στην ουσία του, αν όχι στη μορφή του. Αυτός είναι το Μάννα, ό άνθρωπος - νοημοσύνη ή ή ένσπρικωμένη Συνείδηση. Η αντίληψη των ματεριαλιστών, που δέν παραδέχονται τή δυνατότητα δράσης του νού και τής συνείδησης έξω άπ' τήν ύλη, δέν έχει μεγάλη αξία στην περίπτωση μας. "Όχι γιατί δέν παραδεχόμαστε τή λογικοφάνεια του έπιχειρηματός τους, αλλά τους έρωτούμε άπλά: «Γνωρίζετε όλες τις κατ'εστάσεις τής ύλης, σεις που δέν έχετε ανακαλύψει παρά μόνο τρεις; Και πώς μπορείτε τότε νά έέρετε αν έμεις με τήν φράση ΑΠΟΛΥΤΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ή θεότητα για πάντα άλωστη κι' άόρατη, δέν έννοούμε αυτό που, έστω κι' αν δσφεύγει τήν ανθρώπινη περιρρισμένη αντίληψή μας, είναι το Παγκόσμιο Πνεύμα - "Υλη ή "Υλη - Πνεύμα στην άπόλυτη άπεραντωσύνη του;». Μιά άπ' τις κατώτερες φάσεις του Πνεύματος - "Υλης, φάσεις τεμαγισμένες, διαχωρισμένες, σε όλη τήν περίοδο των μανθανταρικων έκδηλώσεων, άποτελεί σ' συνειδητό 'Εγώ, που δημιουργεί μόνο του τον παράδεισό του, χιμαϊρικό βέβαια, γεμάτο ευδαιμονία, ώστόσο.

ΤΑ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σημειώσεις ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΡΑΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ,
ποιήματα, Μαρίας Γαϊταντζή
— Τσίκουλα, Θεσσαλονίκη.

Μία από τις «κραυγές»:

*Αναψε φῶς!
Φοβάμαι τὸ σκοτάδι.
Δὲν φοβάμαι τὸν ἄνεμο
ποῦ βροντᾶ στὴν πόρτα.
Δὲν φοβάμαι τὰ στοιχεῖα τῆς νύ-
χτας.
Δὲν φοβάμαι τὴν καταιγίδα
ποῦ γυμνώνει τὸ ἔδαφος.
Φοβάμαι τὸν ἄνθρωπο!
*Αναψε φῶς!...

ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ, ποιήματα,
‘Αγνῆς Κ. ‘Αδάμ.

Σπονδὴ σὲ ὑψηλὲς ιδέες.
Στὴν ἀγάπη χωρὶς ἀνθρώπι-
νους φραγμούς, στὴν αἰσιο-
δοξία, στὴν ἐλπίδα.

*Ἀπὸ τὰ ωραιότερα τῆς
συλλογῆς, τὸ ποίημα «Ὅταν
σὲ βλέπω», κήρυγμα οἰκουμε-
νικῆς ἀδελφότητος:

*Ὅταν σὲ βλέπω νὰ στέκης
ἀντίκρου μου,
καθόλου δὲν σκέπτομαι ἂν εἶσαι
κίτρινος, μαῦρος ἢ ἄσπρος.
Οὔτε νοιάζομαι ἂν εἶσαι
βουδδιστής, χριστιανὸς ἢ ἄθεος...
Τὸ μόνο ποῦ σκέπτομαι εἶναι,
ὅτι καὶ σὺ ἀντιμετωπίζεις
τὸ ἴδιο ἀδιέξοδο,
ὅτι, καὶ σὺ ζητᾶς ἀπαντήσεις,
ποῦ κανεὶς δὲν θὰ σοῦ δώση.
Γι’ αὐτὸ δακρύζω
καὶ νοιώθω πῶς εἶσαι... ἐγώ!...
Πλησίασε, λοιπόν, ἑαυτὴ μου...

Πολὺ ώραῖο καὶ δυναμικὰ ἐκ-
φραστικὸ, ἐπίσης, τὸ «Σὲ
βλέπω», σὲ πανθείστικὸ θρη-
σκευτικὸ τόνο:

Σὲ βλέπω στὰ ὀλόδροσα τριαντά-
φυλλα.

Σὲ βλέπω σὲ πλαγιὲς πευκόφυτες,
σὲ ποταμάκια ποῦ κυλᾶνε γάργαρα,
σὲ θάλασσες.

σὲ πόλεις,
χὲ χωριά. Σὲ βλέπω...

Σὲ βλέπω στοῦ παιδιοῦ τὸ βλέμμα,
στό πρόσωπο τοῦ ἀγαπημένου,

στὰ καυτὰ μου δάκρυα,
στὶς ὥρες τῆς μοναξιάς...

*Ὅμως, σὰν συννεφιάση ὁ οὐρανὸς
καὶ μανιασμένες ξεσπάσουν
καταιγίδες...

ὅσο κι’ ἂν ψάξω, ἀδύνατον
δὲν μπορῶ νὰ Σὲ ἰδῶ...

ΑΝΤΙΠΑΡΑΜΥΘΙ, ποιήμα-
τα, Χρ. Λαθουροπούλου.

«Κραυγές» — θέλει, τὰ
ποιήματά του ὁ συγγραφεὺς.
Καὶ εἶναι, μερικὰ τουλάχισ-
τον.

«Αὐτοκράτορες, βασιληά-
δες, πρίγκιπες, ποῦ βρῆκατε
τὸ γαλάζιο αἶμα, στὴ μυστι-
κὴ γέννα τοῦ σύμπαντος;»
(‘Απόδραση).

«Ἡ ἱστορία ἐμετεῖ ἡρωϊκῆς
πράξεις πάνω στὴν εἰρήνη»
(Προτομές).

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΑΓΑΠΕΣ, μυθιστόρημα, Ἀντώνη Σπινέλλη.

Συνέχεια τοῦ προηγουμένου «Ἔνα παιδί ἀναρωτιέται». Τὸ παιδί μεγάλωσε, μπήκε στὴ ζωὴ, προχώρησε, ἀπέκτησε νέες ἐμπειρίες. Δὲν ἀναρωτιέται. Συμπεραίνει.

Ἡ ζωὴ εἶναι μία καὶ ἀδιάκοπα, αἰώνια συνεχίζεται, στὴν βιολογικὴ γραμμὴ. Οἱ τρεῖς ἀγάπες (πρὸς τὸν γονιό, τὸν σύντροφο τῆς ζωῆς, τὸ νέο βλαστάρι) εἶναι, πραγματικά, ἡ μία ἀγάπη, ποὺ διέπει τὴν ζωὴ.

Ἴσως, ἀγότερα, νὰ ἔλθῃ ἡ ἐξύψωσις γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅλα τὰ ὄντα.

Γράψιμο πηγαῖο, συναρπαστικό.

Ο ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ στὸ δικαστήριο τοῦ Κυρίου. Ὁ Δασκαλογιάννης, Ὁ Κανδαύλης («Μὲ εἶδες γυμνή»). «Παῦλος Σαρό». Θέατρο, Ἀρη Χατζιδάκη.

Ὁ συγγραφεὺς — καὶ διαλεχτὸς ποιητὴς — ἐμφανίζει τὴν Κρήτη ὡς συνήγορο ὑπερασπίσεως τοῦ Ν. Καζαντζάκη, κατηγορουμένου γιὰ ἀθεΐα καὶ ἐχθρότητα στὴν «καθεστηκυῖα τάξη». Μάρτυρες ὑπερασπίσεως ὁ Ἅγγελος Σικελιανός, ὁ Παναῖτ Ἰστράτι, ὁ Μαξίμ Γκόρκυ, ὁ Γκρέκο.

Τὸ συμπέρασμα, διατυπωμένο στὴν δικαστικὴ ἀπόφαση, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα ζεστὸ διάλογο, εἶναι ὅτι: «Ὁ Καζαντζάκης δὲν εἶναι ἄθεος.

Προσπαθοῦσε ἀκατάπαυστα νὰ νοιώσει καλύτερα τὸν Θεὸ —τὸ Ἀπλησίαστο, ὡς ποὺ τσάκισε σὰν δοξάρι. Καὶ εἶναι ἐπαναστάτης ὅσο εἶναι καὶ ὁ Χριστὸς, ποὺ χτύπησε τὴν ἀνομία. Στάθηκε, ἐπίσης, σὰν ἄνθρωπος, τηρητὴς τῶν ἐντολῶν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπόνοιας».

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΚΡΙΝΩΝ, ποιήματα Αἰκατερίνης Τσόπελα.

Συμφωνία τῶν κρίνων ἀποκαλεῖ ἡ ποιήτρια τὴν ποίηση — ποὺ ὁ Παλαμᾶς τὴν ἔλεγε «ὄραση τῆς ψυχῆς» — ἐκείνην ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ «λιθάδια τῆς πλάνης» (τοῦ ὕλικου κόσμου) καὶ διαβαίνοντας ἀπὸ «τὸ λευκὸ τῆς Ἀγάπης γεφύρι», ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴ θεία ἀγκαλιά, στὴν παλῆα πατρίδα του.

Δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ σαρκικὸς χιτώνας, ὁ φθαρτὸς ποὺ τοὺς ἀνθρώπους ξεχωρίζει, εἶν' ὁ χιτώνας τῆς ψυχῆς ὁ ποικιλόχρωμος ποὺ τὶς οὐράνιες τὶς μονὲς ρυθμίζει. Στῆς ἀγάπης τὴν Πατρίδα ντυμένοι τὸν ὁμοίομορφο χιτώνα τὸ λευκὸ γίνεται ἓνα τὸ ἐσὺ καὶ τὸ ἐγώ.
(Μία Πατρίδα)

Ἡ προτίμησις στὴν ἰδεολογικὴ αὐτὴ ποίηση ἐκφράζεται μὲ ἰδιαίτερη ζωντάνια στὸ «Τραγοῦδι ἄφθρατο»:

Τὶ ὠφελεῖ
τὴν ὁμορφιά τοῦ κόσμου κι' ἂν ὀμνήσω,
τὰ χρώματα, τ' ἀρώματα, τὶς τρίλιες τῶν πουλιῶν,
τ' ὄρμητικὸ τραγοῦδι τοῦ ἀνέμου

και τὰ κρυφομιλήματα στις φυλλω-
σιές τῶν δένδρων;
"Όλα φθαρτά,
και τὸ τραγούδι μου κι' αὐτὸ φθα-
ρτὸ μαζί τους.

Μόνον ἐσύ,
τῆς προσευχῆς μυστηριακὸ τραγού-
δι
συνομιλία ἀνθρώπου και Θεοῦ,
ποῦ ἀπ' ἀφθαρτη και μυστικῆ πη-
γῆ κρυφαναβρῦζεις
τραγούδι ἄγραφο
τραγούδι σιωπηλὸ
ἀθάνατης οὐράνιας ὁμορφιάς
μαζί της μένεις ἀφθαρτο και σὺ
στό γαλάζιο κρυστάλλο
τοῦ αἰθερικοῦ οὐρανοῦ.

ΣΤΟΝ ΑΓΝΩΣΤΟ ΦΟΙΤΗ-
ΤΗ, ποιήματα, Μάγιας - Μα-
ρίας Ρούσσου.

Ξεχωρίζει ἀνάμεσα σ' αὐτὰ
τὰ περιστασιακὰ ποιήματα ἢ
«Ἐπίκληση», ὅπου σαρκάζει
τὸν ἀνθρώπινο ἐγωῖσμό και
τὴν ἀποξένωση ἀπὸ τὴν ἐνό-
τητα τῶν ἀνθρώπων:

Πρέπει νὰ κάνω τὴν προσευχή μου
τώρα.
Νὰ Σ' εὐχαριστήσω, Κύριε,
γιατί
τούτη τὴν ὥρα βασανίζουν τὸν ἀ-
δελφό μου
κι' ὄχι ἐμένα.
Γιατί πρὶν ἀπὸ λίγο
σκοτώθηκε τὸ παιδί τοῦ φίλου μου
κι' ὄχι τὸ δικό μου.
Γιατί ὁ ἄλλος πεινᾷ
κι' ὄχι ἐγώ.
Πρέπει νὰ Σ' εὐχαριστήσω Θεέ μου
ποῦ ἐγώ εἶμαι καλά
Κι' ὁ κόσμος γύρω μου καίγεται
κι' ὁ συνάνθρωπός μου σφαδάζει
κι ὁ ἔγκλειστος παρέκει μου οὐρ-
λιάζει.

Ἐγὼ ἔχω σκέπη μου τὴ δειλία μου,
και ἐδὼ ταπεινὰ Σοῦ πλένω τὰ πό-
δια,
γεμάτη εὐλάβεια.
Πρέπει νὰ Σ' εὐχαριστήσω Κύριε.
Δὲν πρέπει;

ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΕ ΜΙΚΡΕΣ ΣΚΗ-
ΝΕΣ, θέατρο, Κλεοπάτρας
Πρίφτη.

Ἐπάνθισμα: Μέσα στὴν ἀ-
πλότητα εἶναι ἡ Ἀλή-
θεια. Ὁ Θεὸς εἶναι κλεισμέ-
νος στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώ-
που».

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ὁ
ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ (Ἰνδία, Κί-
να, Ἰαπωνία), Περικλῆ Καί-
σαρη.

«Σήμερα — λέγει ὁ συγ-
γραφεὺς — ποῦ ἡ μηχανὴ
πάει νὰ μᾶς ἀποστεγνώση ὀ-
λους μας, ὁ γυρισμὸς στὶς ρί-
ζες τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία
ἀπὸ τίς σωτηρίες μας».

Ἡ συλλογὴ αὐτὴ τῶν τρα-
γουδιῶν δὲν εἶναι μόνον μιὰ
γνωριμία μὲ τοὺς ἀνθρώπους
τῆς μακρινῆς Ἀνατολῆς, ἀλ-
λὰ και μιὰ μετάγγις καρ-
διάς και πνεύματος.

ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΟΙ-
ΤΑΖΕΙ ΣΤΗ ΔΥΣΗ, μυθιστό-
ρημα, Βύρωνος Δάβου.

Διαποτισμένο ἀπὸ ἀγάπη
στὸν ἄνθρωπο, ἀγάπη οἴκου-
μενική. Διαδραματίζεται στὴν
Ἀφρική. «Και τί θὰ πῆ —ρω-
τάει— μαῦρος ἢ ἄσπρος;
Ἄπ' τὸν Ἀδάμ και τὴν Εὐά
βγῆκαν κι' οἱ δύο. Ποιὸς ξέ-
ρει; Μπορεῖ ἢ Εὐά νᾶταν με-
λαχρινή, ἴσως ὁμως και μαύ-
ρη».

ΑΠΛΟΧΩΡΙΑ, ποιήματα,
Κώστα Φαλάρη.

Στίχος ρωμαλέος, δυναμι-
κός, κοφτός. Ἐπλοχωρία
καρδιάς.

ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ, ποιήματα Τάσου Σταμπουλόγλου, Σέρραι.

Ὁ ποιητὴς ἀπευθύνει τὸ «Προσκλητήριό» του στοὺς σκαφτιάδες καὶ ὄλους τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς. Διαπνέεται ἀπὸ ἕναν κοινωνικὸ ρομαντισμό.

Δυὸ φορές ἀδελφοί μου, ὅσοι ἀλύγιστοι μάχονται τῆ σκλαδιά, τὴν ψευτιά, τῶν κακῶν τὴν παγίδα
κι' ἕναν ἔχουν σκοπὸ. Φωτεινὴ, χιλιόπορφυρη
νὰ ζεστάνει τὴ γύμνια μας ἢ μεγάλη ἐλπίδα.

Ὅμοιες ἐκφράσεις σ' ἄλλα ποιήματα. «Στάλα τὴ στάλα τὸ αἷμα μας, τὸ δάκρυ ἄς γίνει κύμα, κύμα νὰ πνίξει τ' ἄδικο, νὰ καταυγάσει ἢ λεπτερίά». «Μὴ φοβᾶσαι, τὸ κύμα ἄς βογγᾶ κι' ἄς μουγκρίζει» κλπ.

Τὸ «Ἀνάξιος» (ὅποιος ἀγαπᾶ τῆς μάταιης δόξας τὴν πορφύρα, ὅποιος κλαίει δειλά, ὅποιος δὲν τολμᾶ πρὸς τίς κορφές ν' ἀνηφορίζει κλπ.) μικρὴ μίμησις τοῦ Παλαμᾶ.

ΨΗΛΑΦΗΣΕΙΣ ΣΕ ΤΡΙΑ ΕΠΙΠΕΔΑ, ποιήματα, Νίκου Βλάχου.

Ἡ πνευματοδοξία εἶναι τὸ

θεμέλιο τῆς συλλογῆς αὐτῆς. Εἰδικώτερα, ἡ πίστις στὴν ἀθανασία τοῦ ἀνθρώπου ὡς ψυχῆς.

Θὰ ἤθελε — τραγουδάει (στὸ «Ἀπόψε») — νὰ γινόταν ἕνα πουλί, ἕνα ἀστέρι στὸ χάος, κάτι ποὺ δὲν ἦταν προηγουμένως, νὰ ἐλευθερωθῆ «ἀπὸ τὴ λάσπη» (τοῦ ὕλικου σώματος), νὰ πετάξῃ ψηλά...

Εἶμαι βέβαιος πὼς κάποτε θαρθῆ ἡ στιγμή
ποὺ τὸ φῶς θὰ χυθῆ ἄπλετο,
οἱ οὐρανοὶ θὰ φέξουν γαλάζιοι,
τὸ τραγοῦδι θὰ κυλήσῃ ποταμός,
ἡ ζωὴ θὰ νικήσῃ...
Ἡ ζωὴ θὰ νικήσῃ τὸν θάνατο.

Εἶναι, ἐξ ἄλλου, βέβαιος ὅτι δὲν θὰ σβεσθῆ ποτέ, παρὰ τὸν χρησμὸ στὸν Ὀρειβάσιο, τὸ «λάλὸν ὕδωρ». Πίστις γιὰ τὸν ἐσωτερισμό τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸ τὸ ρυάκι — ἡ ἴδια ἡ ζωὴ, εἶναι δυνατό, εἶναι λογικό, νὰ τὸ στερέψει ὁ λίθας, νὰ τὸ ρουφήξῃ τὸ ἀπαίσιο φίδι, νὰ τὸ κομματιάσῃ ὁ θάνατος; Καὶ τί θὰ γίνῃ τότε τὸ λουλούδι, τὸ φύλλο, ἢ πράσινη χλόη;

Τὸ ρυάκι, τὸ ρυάκι, τὸ λάλον ὕδωρ τῶν Δελφῶν, τῆς Δωδώνης, τοῦ

Τόπου,
δὲν θὰ στερέψῃ ποτέ...

Δέν δὰ βρῆτε ὠραιότερο δῶρο ἀπὸ τὴν «ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ» ΤΟΥ ΠΑΟΥΛ ΝΤΙΝΑΧ

Μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι πρόκειται γιὰ ἀναγνώστη ἀν-
τέρας μορφώσεως δὲν θὰ βρῆτε ὠραιότερο δῶρο
ἀπὸ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ βιβλίο. Πολύτιμο ἀνάγνωσμα γιὰ δια-
κοπές. Δύο τόμοι χρυσοδερματόδετοι εἰς τιμὴν κόστους (185
δρχ. ἕκαστος) + δρχ. 35 (κόστος βιβλιοδεσίας).

Εἶναι ἡ πραγματικὴ ἱστορία μιᾶς μεγάλης
κι ἀληθινῆς ἀγάπης, πού συνεχίσθηκε πέρα ἀπ'
τὸ θάνατο (σὲ ἀλλήλω). Διαβάστε τὴ ἐλόκληρη (ὄχι
ἀποσπασματικά) ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος. Εἶναι ἓνα ἀλη-
θινὸ ταξίδι στὴν Εὐρώπη τῆς μακρινῆς ἐκείνης μελλοντικῆς
ἐποχῆς.

Στὶς ἴνδιες εἶναι συχνότερες αὐτὲς οἱ περιπτώσεις με-
ταψυχικῶν φαινομένων, στὴν Κεντρικὴ ὅμως Εὐρώπη εἶναι
ἐντελῶς σπάνια (ἐξ αἰτίας τῆς μορφῆς τοῦ τεχνικοοικονομι-
κοῦ καὶ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ μας) τὰ φαινόμενα παραψυχολο-
γίας τὰ σχετιζόμενα μὲ ἀδρότατες «ἀναμνήσεις προϋπάρ-
ξεως».

Σὲ ὠραιότατη ἑλληνικὴ μετάφραση τοῦ καθηγ. κ. Γ. Πα-
παχατζῆ ἀπολαύστε τὴν ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ τοῦ γερ-
μανόφωνου κεντροευρωπαϊοῦ ἐκπαιδευτικοῦ Πάουλ Ντίναχ.

Εἶναι ἀπὸ τὰ περιστατικά πού ἡ ἐπιστήμη τὰ διαπιστώ-
νει ἀπλῶς, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἐρμηνεύσῃ. Ἔως τώρα ἔ-
λεγαν πολλοὶ ὅτι ἦρθε στὸ 19ο αἰῶνα ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευ-
να, γιὰ νὰ διαψεύσῃ τίς ἐλπιδοφόρες ἐπαγγελίες τῶν θρη-
σκευτικῶν καὶ ἐν γένει πνευματικῶν πεποιθήσεων.

Νὰ τώρα πού ἦρθε ἡ σειρά τῆς θετικῆς μεθόδου νὰ δια-
ψευσθῇ ἀπὸ ὠρισμένα — ἔστω καὶ σπάνια — περιστατικά,
πού μᾶς ἀναγκάζουν νὰ ἀναθεωρήσουμε τὰ ὅσα ἕως σήμερα
νομίζαμε «ἀλάθητα» γιὰ τὸν κόσμον καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ
γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὴ βαθύτερη δομὴ τῆς πορείας τῶν χρονι-
κῶν διαστημάτων.

Στὰ βιβλιοπωλεῖα Κολλάρου (Σταδίου 38, Σιδέρης (Στα-
δίου 44α), Ἐλευθερουδάκης (Νίκης 4), Βαγιονάκης (Ἴπποκ-
ράτους 15), Πύρινος Κόσμος (Ἴπποκράτους 33), Ἐκδοτι-
κὴ Ἐοτία (Σταδίου 48, μέσα στὴ στοά), «Σκαραβαῖος» (Χαρ.
Τρικοπῆ 24), τηλέφ. 612.405.

Στὴ Θεσσαλονίκη: Παν. Ραγιᾶς (Τσιμισκῆ 41) τηλέφ.
229.010. Κεντρικὴ πώλησις Ἀθηνῶν 717.072 (στὸν με-
ταφραστὴ) καὶ 612.405 («Σκαραβαῖος») Κων. Βενετσάνος.
Θεσσαλονίκης 229.010 (Τάκης Ραγιᾶς).

Π ρ ό ς 'Ι ε ρ ά ρ χ α ς

'Ανοικτή ἐπιστολή κ. Γ. Π. ΣΠΟΡΙΔΗ

Σεβασμιώτατοι,

Είσαθε ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συγχρόνως κατὰ τεκμήριον θὰ ἔπρεπε νὰ εἶσθε καὶ οἱ πνευματικοὶ ποιμένες τοῦ λαοῦ μας. Ὅπως σεῖς πρῶτοι γνωρίζετε καὶ φαντάζομαι ἀποδέχεσθε πρῶτο καὶ κύριο μέλημα ἑνὸς ἡγέτου εἶναι τὸ παράδειγμα, νὰ δινήτῃ τὸ παράδειγμα τῆς συμμορφώσεως πρὸς τοὺς κανόνας τοὺς ὁποίους ἐπαγγέλλεται καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους ζητεῖ οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοί, νὰ συμμορφώνονται καὶ νὰ ἀκολουθοῦν.

Δυστυχῶς, ἀνάλογα παραδείγματα δὲχι μόνον εἰσεῖς ἀλλὰ καὶ οἱ πλείστοι δυστυχῶς τῶν προκατόχων σας δὲν δώσατε ἐπὶ δεκαετηρίδες. Ἄγαπημένους ἔν ὀνόματι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ δὲν σὰς εἶδαμε ποτέ! Συγκαταθατικούς, μελιχίους, ὑποχωρητικούς, μετριόφρονας καὶ ἡρέμους δὲν σὰς εἶδαμε ἐπίσης, ποτέ! Σὰς εἶδαμε, ὅμως, σὰς διαβάσαμε ἐπὶ δεκαετηρίδες πολλές, σὰς διαβάζουμε καὶ σήμερα, συμπλεκόμενους, ἀλληλομαχομένους, διαπληκτιζόμενους καὶ μὲ μόνην σας ἐπιθυμίαν οἱ μισοὶ νὰ ἐξουθενώσετε τοὺς ἄλλους μισοὺς. Σὲ κανένα σύλλογο, σὲ καμμίαν πνευματικὴ ἑταιρία, σὲ κανένα σωματεῖο, σὲ καμμίαν ἔστω φτωχογειτονιά τῶν Ἀθηνῶν δὲν διαπληκτίζονται μὲ τόσην ἐπιμονήν, μὲ τόσην συνέχειαν καὶ ἐπὶ τόσον πολὺν χρόνον, ὅσον εἰς τῆν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διαπληκτίζονται τὰ μέλη τῆς καὶ κατ' ἐπέκταση τὰ μέλη ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς Ἱεραρχίας.

Σεβασμιώτατοι, λυποῦμαι δι' αὐ-

τὸ πού θὰ σὰς πῶ, ἀλλὰ σὰς βαρεθήκαμε! Βαρεθήκαμε τὶς διαφωνίες σας, τὶς ἀντιθέσεις σας, τοὺς διαπληκτισμούς σας, Ὅχι μόνον δὲ βαρεθήκαμε, ἀλλ' ἀρχίζει καὶ δημιουργεῖται καὶ κάποια ἀγανάκτηση ἀνάμικτη μὲ ἀνησυχία. Ἄγανάκτηση διότι σεῖς πρῶτοι ἔπρεπε νὰ δίνετε τὸ παράδειγμα καλῶν χριστιανῶν καὶ ἀνησυχία διότι τὴν πονᾶμε τὴν Ἐκκλησία σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο ἀκόμη καὶ οἱ μὴ θρησκοί. Διότι ἡ Ἐκκλησία εἶναι παράδοση ἐθνική, διότι πολλὰ ἀπὸ τὰ τελετουργικά της ἔθιμα εἶναι, ἔχουν γίνει, ἔθιμα ἐθνικά. Μπορεῖτε νὰ σκεφθῆτε Ἑλληνα ὁ ὁποῖος δὲν θὰ πᾶθῃ Ἄνάστασι; Ὁ ὁποῖος δὲν θὰ τσουγγρίση κόκκινον αὐγὸ; Ὁ ὁποῖος δὲν θὰ πῆ «Χριστὸς Ἄνεστη» τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα καὶ δὲν θὰ εὐχηθῇ «χρόνια πολλά», Ἡ Ἐκκλησία, λοιπόν, εἶναι δική μας πρὸ παντός, τῶν πολλῶν καὶ ἀνήκει ὀλιγώτερον στοὺς ὀλίγους. Κι εἰσεῖς εἶσατε οἱ ὀλίγοι. Καὶ δὲν ἔχετε δικαίωμα μίαν Ἐκκλησίαν, μὲ παράδοση μεγάλην καὶ ἱστορικὴν καὶ ἐθνικὴν νὰ τῆς μηδενίζετε σχεδὸν τὸ κύρος τῆς καὶ τὸ γόητρόν τῆς μὲ τὶς συνεχεῖς διαφωνίες σας καὶ τὶς ἀντεγκλήσεις σας. Καὶ ἐνῶ διαφωνεῖτε περὶ τοῦ ποιὸς θὰ καθέξῃ τὴν ἄλφα ἢ τὴν βῆτα μητρόπολη, διότι εἰς τελικὴν ἀνάλυση αὐτὸ εἶναι τὸ περίφημον «ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα», μὲ τὸ ὁποῖον καταπονεῖτε καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐκάστοτε κυβέρνησι καὶ ἐμᾶς ἀπὸ σαράντα καὶ πλέον ἐτῶν, θγαίνετε κάθε τόσο καὶ ἀποφαινεσθε καὶ περὶ θεμάτων, πού γιὰ νὰ τὰ λέμε καθαρά, δὲν σὰς φέφτει πλέον λόγος. Διότι θγήκατε προ-

χθές και άπεφάνθητε περί του αὐτομάτου διαζυγίου και του πολιτικού γάμου, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχετε ἀντίληφθῆ πρό πολλοῦ, ὅτι ὁ γάμος εἶναι μὲν θρησκευτικὸν μυστήριον, εἶναι ὁμως πρό παντός εἰς τὴν ἐποχὴν μας θέμα καθαρὰ κοινωνικόν. Ἐσεῖς ἀποφασίσατε, εἰς κάποιαν φάση τῆς ζωῆς σας, νὰ παραμεῖνετε ἀγαμοί, νὰ μὴν ἀποκτήσετε οἰκογένειαν, νὰ μὴν φτειάξετε παιδιά, νὰ μὴν ἀναλάβετε οἰκογενειακὲς εὐθύνες, ἴσως διὰ νὰ ἔχετε μεγαλύτεραν ἐλευθερίαν συγκεντρώσεων χάρη διαφωنيῶν στὴν ὁδὸν Ἁγίας Φιλοθέης. Ἐχετε λοιπόν, πολὺ μικρὴ ἢ σχεδὸν καμμιάν πείραν, ὡς πρὸς τὸ τί σημαίνει σύγχρονος γάμος. Καὶ καλὰ θὰ κάνατε νὰ ἀκούγατε ἐπὶ τοῦ θέματος τὴν Πολιτείαν, ἡ ὁποία γνωρίζει πολὺ καλύτερα ἀπὸ ἐσᾶς τίς ὑπάρχουσες τάσεις μέσα εἰς μιὰ κοινωνία καὶ γνωρίζει τίς τάσεις αὐτές, ὅσες εἶναι ὠριμες νὰ ἐκδηλωθοῦν μὲ νόμους, νὰ τίς ἐμφανίξῃ μέσω τῆς νομοθεσίας της. Διότι μόνον πικρὴν εἰρωνείαν προκαλεῖτε, Σεβασμιώτατοι, ὅταν διακόπτετε πρὸς στιγμήν τοὺς ἐνδοοικογενειακοὺς καυγάδες σας γιὰ νὰ παρουσιασθῆτε ὡς κήσορες καὶ τιμητὲς κοινωνικῶν φαινομένων πού ἐπιζητοῦν ἄμεση λύση.

Σεβασμιώτατοι. Οἱ χρόνοι πού ἡ Ἐκκλησία εἶχε τὸν πρώτο λόγον σὲ κοινωνικὰ φαινόμενα, ὅπως ὁ γάμος καὶ τὸ διαζύγιον, πέρασαν ἀνεπιστρεπτί. Ὁχι μόνον ἐδῶ. Παντοῦ! Οἱ σύγχρονες κοινωνίες δὲν δέχονται νὰ ρυθμίζουν τὰ τῆς ζωῆς

τους, ὑποχρεωτικῶς, τὰ κατὰ τόπους ἱερατεία. Μάχεσθε ἕνα ἀγῶνα χαμένον καὶ ἀφήστε εἰς τὴν Πολιτείαν νὰ ρυθμίση θέματα πού δὲν εἶναι πλέον δικά σας. Διότι σήμερα ὅποιος θέλει εἶναι χριστιανὸς κι ὅποιος δὲν θέλει δὲν εἶναι καὶ δικαίωμα τῶν ἀνθρώπων εἶναι, ὅσοι θέλουν νὰ παντρεύονται στὴν Ἐκκλησία καὶ ὅσοι θέλουν στὸ Δημαρχεῖο καὶ ἐσεῖς δὲν ἔχετε πλέον δικαίωμα νὰ τοὺς πεονᾶτε, ὅλους ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ὅλες οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίες τοῦ κόσμου τὰ παρεδέχθησαν αὐτὰ κι' ὁ θρησκευτικὸς γάμος εἶναι παντοῦ προαιρετικὸς. Ὡς πρὸς δὲ τὸ διαζύγιον καμμιά Ἐκκλησία δὲν τόλμησε νὰ πῆ στὴν κυβέρνησι τῆς χώρας της, τί τῆς ἐπιτρέπει καὶ τί δὲν τῆς ἐπιτρέπει ν' ἀποφασίση σχετικῶς, ὅπως πῆρατε ἐσεῖς τὸ θάρρος νὰ κάνατε προχθές. Διότι ἐσεῖς δὲν εἶσθε κυβέρνηση. Οὔτε δικαίωμα ἔχετε, νὰ νομοθετήτε. Καὶ περὶ τῆς νομοθεσίας ὑπάρχουν κυβέρνησις καὶ Βουλὴ κι' ἐσᾶς λόγος δὲν σᾶς πέφτει. Διότι σὲ τελευταία ἀνάλυσι θὰ μᾶς ὑποχρεώσετε σὲ μιὰ ριζικὴ καὶ τελεσιδικὴ λύσι. Χωρισμὸ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας, ὅπως συμβαίνει παντοῦ, γιὰ νὰ ἡσυχάσουμε κι ἐμεῖς καὶ γιὰ νὰ μπορέσετε κι ἐσεῖς ν' ἀφιερωθῆτε μὲ περισσότερη ἀπάνυξι στὶς διαφωνίες καὶ τίς ἀντεγκλήσεις σας!

Μετὰ τιμῆς
Γ. ΣΠΟΡΙΔΗΣ

Ἀθηναϊκὴ, 8.3.'75

Φόβος καὶ Ἐλπίδα

Δύο κεντρικοὶ ἄξονες τῆς ἀνθρώπινος ζωῆς

Τοῦ κ. Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

Ἀνάμεσα στὸ φόβο καὶ στὴν ἐλπίδα μοιράζεται —ἀλλήμονο— τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ. Κοντὰ στοὺς ἄλλους ὀρισμοὺς θὰ μπορούσε νὰ τοῦ δώσει κανεὶς καὶ αὐτὸν τὸν πολὺ σύντομο, ἀλλὰ περιεκτικὸ: ἔμφοβος ὢν πού δὲν κουράζεται νὰ ἐλπίζει.

Γιατὶ σὲ ὁποιαδήποτε ἡλικία κι' ἂν θρίσκειται, ὅποια κι ἂν εἶναι ἡ ἰδιοσυγκρασία καὶ ἡ ἀγωγή του, ὅσαδήποτε οἰκονομικὰ μέσα καὶ ἐπαγγελματικὰ ἐφόδια κι' ἂν διαθέτει — ὁ ἀνθρώπος φοβάται. Καὶ ταυτὸχρονα ἐλπίζει. Φοβάται τὰ πάντα.

Ἀπὸ τὰ φυσικὰ ἀπρόοπτα: τὴ φωτιά, τὴν καταγιγίδα, τὸ σεισμό, καὶ τὰ φυσικὰ ἀναπόφευκτα: τὴν ἀρρώστια, τὰ γεράματα, τὸ θάνατο, ἔως τὰ κοινωνικὰ δεινὰ, τὰ ἄλλα τόσο ἀπρόοπτα καὶ ἀναπόφευκτα: τὸν παραμερισμὸ καὶ τὴ φτώχεια, τὴν κλοπὴ καὶ τὴν δολοφονία, τὸ φθόνο καὶ τὶς διώξεις. Ἐντούτοις δὲν τὸν ἐγκαταλείπει ποτὴ ἢ ἐλπίδα ὅτι θὰ θρῆθῃ τρόπος, ἔστω καὶ τὴν τελευταία στιγμή, νὰ διαφύγει τὸν κίνδυνο, καὶ ἂν ὄχι νὰ σωθῆ ἀπὸ τὸ μοιραῖο, τουλάχιστο νὰ μαλακώσει τὰ πλήγματά του. Καὶ δὲν παύει νὰ ἐλπίζει, ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα πού τὸ παιχνίδι φαίνεται χαμένο, ὅτι δὲν θὰ τοῦ λείψουν αὐτὰ πού ἀπόκτησε, ἢ ὅτι ὄλα στὸ τέλος θὰ πᾶνε καλά: θὰ ζήσει πολὺ, θὰ σταδιοδρομήσει, θὰ ἀπολαύσει τοὺς κόπους του, θὰ χρειεὶ τὴ φιλία, τὸν ἔρωτα, τὴν ἀναγνώριση.

Ἐὸ φόβος εἶναι ἔμφυτος. Καταδυναστεύει ὄλα τὰ ζωντανὰ πλάσματα. Ἄλλὰ συνάμα τοὺς προσφέρει καὶ μιὰ πολύτιμη ὑπηρεσία: τὰ κρατάει ἄγρυπνα, τὰ παρακινεῖ καὶ τοὺς δίνει τὴ δύναμη ἢ νὰ πολεμήσουν γιὰ ν' ἀλλάξουν τοὺς δυσμενεῖς ὄρους πού ἀπειλοῦν τὴ ζωὴ τους, ἢ νὰ σωθοῦν μὲ τὴ φυγὴ (ἢ τὴν ἀπόκρυψη) ἀπὸ ἀκαταμάχητους ἐχθρούς. Τὸ πρῶτο πρᾶγμα πού μαθαίνει τὸ ζῶο, εἶναι νὰ λογαριάζει σοβαρὰ τὸ φόβο πού ἐνστιγματικὰ αἰσθάνεται ἀπέναντι σὲ ὅ,τι συναντᾷ γιὰ πρώτη φορά, ἔως ὅτου θεδαιωθῆ ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἐπικίνδυνο. Στὸν ἄνθρωπο τὸ ἐνστικτο τοῦ φόβου (ὅπως καὶ τόσες ἄλλες φυσικὲς διαθέσεις καὶ ροπές) πλουτίζεται μὲ τὴ σκέψη καὶ τὴ φαντασία καὶ γίνεται, πολὺ συχνὰ, ἀκαταγώνιστο. Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο ἄλλο ζῶο πού νὰ φοβάται, νὰ τρέμει σὲ τέτοιο βαθμὸ καὶ γιὰ τόσα πράγματα (παράδοξα πολλὰς φορὲς καὶ ἀσήμαντα) ὅσο ὁ ἄνθρωπος. Ἀπόδειξη τὸ πλῆθος καὶ ἡ ἀπερίγραπτη ποικιλία τῶν προλήψεων καὶ τῶν δεισιδαιμονιῶν του. Θὰ περίμενε κανεὶς ὅτι ἡ ἐξέλιξη τῆς διάνοιας καὶ ἡ κοινωνικὴ πρόοδος θὰ τὸν ἔκαναν λιγότερο εὐαίσθητο στὶς παρορμήσεις αὐτοῦ τοῦ

ἀρχέγονου ἐνστίκτου. Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει: ὅσο περισσότερο ἀναπτύσσεται καὶ προχωρεῖ στὴ γνώση, τόσο στυγνότερα τὸν βασανίζει ὁ φόβος — μόνο πού, ἐπειδὴ μαζί μὲ τὸν πολιτισμὸ προκόβει καὶ ἡ τέχνη του νὰ κρύβει μὲ διάφορα προσωπεῖα τὶς διαθέσεις του, δὲν τὸν δείχνει. Ὁ διορατικὸς, ὁ ἐξυτέρα σκεπτόμενος καὶ ὁ πολυμαθέστερος ἄνθρωπος εἶναι πιὸ πολὺ ἐκτεθειμένος στὸ φόβο ἀπὸ τὸν ἐπιπόλαιο, τὸν ἀπερίσκεπτο καὶ τὸν ἄμαθη. Ἀκριβῶς γιὰτὶ προβλέπει τοὺς κινδύνους πού ἐπέρχονται, καὶ ξέρει πόσο ἀξίζουν, πόσο μποροῦν νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὰ τὰ μέσα πού διαθέτει γιὰ τὴν προστασία του, ἐνῶ ὁ μικρόνους ἡσυχάζει μὲ τὴ μωρία καὶ τὴν κενότητά του. Μόνο ἡ ἄγνοια φαίνεται ὅτι δίνει σιγουριά στὸν ἄνθρωπο: ἡ γνώση φέρνει τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τρέφει τὸ φόβο. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὸ παιδὶ φοβάται λιγότερο ἀπὸ τὸν ἐνήλικο, καὶ ὁ διανοητικὰ καθυστερημένος λιγότερο ἀπὸ τὸν εὐφυῆ.

Εἶναι λάθος νὰ νομίζομε ὅτι φόβος καὶ δειλία πηγαινοῦν πάντοτε μαζί, ὅτι δηλαδὴ μόνο οἱ ἀπὸ ἰδιοσυστασία δειλοὶ φοβοῦνται. Τὸ φόβο γνωρίζουν, ἀπὸ τὸ φόβο ὑποφέρουν ἀκόμα καὶ οἱ γενναῖοι. Οἱ μαρτυρίες πού ἔχομε ἀπὸ ἐξομολογήσεις καὶ ἀπομνημονεῖματα πομπούρων, πολεμιστῶν, ἐξερευνητῶν, τοιμηρῶν γενικὰ ἀνθρώπων πού ἔχουν καταπλήξει μὲ τὰ κατορθώματά τους, ἐπιβεβαιώνουν αὐτὴν τὴν ἀλήθεια. Μποροῦμε νὰ λέμε ἀπτόητους τοὺς ἀνδρείους, ἀλλὰ ὄλοι τους (ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις παθολογικῆς ἀναισθησίας) ὄταν συναντοῦν κινδύνους (ἀναλόγους θέβαια πρὸς τὶς φυσικὲς καὶ τὶς ἠθικὲς διαστάσεις τους) φοβοῦνται. Ἄλλωστε ἀνδρείους, καθὼς μᾶς ἔχει διδάξει ὁ πλατωνικὸς Σωκράτης, εἶναι ἐκεῖνος πού γ ν ω ρ ῖ ζ ε ἰ τὰ «δεινὰ», ὄχι ἐκεῖνος πού πέφτει ἐπάνω τους τυφλὰ σάν τὸ ἀλόγιστο θηρίο. Ἡ διαφορά του ἀπὸ τὸν δειλὸ βρῖσκαται ἀλλοῦ. Ὁ δειλὸς γίνεται ἔρμαιο τοῦ φόβου του: δὲν μπορεῖ νὰ τὸν δαμάσει, νὰ τὸν κρατήσει μὲσα στὰ ὄρια

πού χαράζουν οι περιστάσεις — πανικοβάλλεται εύκολα και χάνεται άκόμα και έκει έδπου μπορεί μὲ μικρή προσπάθεια νά σωθεί. Ἐντίθετα ὁ άνδρείος δὲν αφήνει τὸ φόβο νά παραλύσει καί νά άχρηστέψει τις (φυσικές καί ήθικές) δυνάμεις του, αλλά τὸν υπερνικαίει καί άντιμετωπίζει τὸν κίνδυνο μὲ θάρρος καί άποφασιστικότητα. Αυτό θά πεί εύψυχία.

Τὸ άντίστροφο συμβαίνει μὲ τήν έλπίδα. Στήν έλπίδα παραδίνονται χωρίς άνασχέσεις οι έπιπόλαιοι καί οι άκριτοι, οι διανοητικά άνώριμοι· όλα τά περιμένουν άπό τις ύποσχέσεις πού δίνει ή φαντασία στις έπιθυμίες τους. Οι «μυαλωμένοι», αὐτοί πού στέκονται καί μὲ τά δύο τους πόδια άπάνω στήν πραγματικότητα, είναι στις έλπίδες τους φειδωλοί, έπιφυλακτικοί, μετρημένοι. Για νά βεβαιωθούμε, άς προσέξουμε ένα πασίγνωστο γεγονός, ὅτι άνάμεσα στους φανατικούς πελάτες τών γραφείων στοιχημάτων, λαχείων καί τυχερών παιχνιδιών τὸν μεγάλο, τὸν πολὺ μεγάλο αριθμὸ άποτελοῦν αὐτοί πού θυσιάζουν στήν πιὸ έλκυστική μορφή έλπίδας, στήν έλπίδα τοῦ δίχως κόπους κέρδους, άκόμα καί τις λιγοστές ύλικές καί διανοητικές δυνάμεις τους. Τὸ λάθος τους δὲν είναι άπλώς ὅτι δίνουν άδικαιολόγητα μεγάλη σημασία στὸν παράγοντα «τύχη», αλλά κυρίως ὅτι υπερθερμαίνονται άπό μίαν άλόγιστη έλπίδα καί αφήνονται μὲ άπερίοριστη έμπιστοσύνη στις άκροβασίες τῆς φαντασίας τους. — Δὲν πρέπει νά συγχέουμε αὐτή τήν τυραννία τῆς έλπίδας μὲ τήν άισιοδοξία καί νά νομίζουμε ὅτι ὁ άπαισιοδοξος είναι άνθρωπος χωρίς έλπίδες. Τέτοιος άνθρώπινος τύπος άμφιβάλλω άν υπάρχει. Ὁλοί έχομε λίγο ὡς πολὺ τῆς έλπίδας μας. Καί μὲ αὐτὲς άνανηέουμε καί ζοῦμε. Μὲ τή διαφορά ὅτι άλλοι στήρίζουν τις προσδοκίες τους στὸν έλεγχο τών δεδομένων καί άισιοδοξοῦν εὐάν αὐτά εὔνοοῦν τις έλπίδες τους, ένῶ άλλοι δὲν έννοοῦν μὲ κανένα τρόπο νά ψαλιδίσουν τά φτερά τών έλπίδων τους, άκόμα καί ὅταν μιά πρόχειρη, αλλά προσεχτική έκ-

τίμηση τών περιστάσεων έπιβάλλει τήν ύποστολή τους, έπειδὴ ή έπιθυμία τους τρέχει γρηγορότερα άπό τήν κρίση τους. Αὐτοί είναι πού ὀνομάζουν άπαισιοδοξους τούς «ρεαλιστές», εκείνους πού έχουν πολλές φορές άναμετρηθεί μὲ τις δυσκολίες τών πραγματοποιήσεων καί έπειδὴ άλλες τόσες φορές διαφεύστηκαν στις έλπίδες τους άπό τήν άπρόοπτη παρεμβολή παραγόντων πού δὲν μπαίνουν (ή μόνο εν μέρει μπαίνουν) ὑπὸ έλεγχο, κινοῦν μελαγχολικά τὸ κεφάλι τους καί δηλώνουν ὅτι «σ' αὐτή τῆ συγκεκριμένη περίπτωση δὲν τρέφουν πολλές έλπίδες». Τῆς έλπίδας λοιπὸν άναίρεση είναι ὄχι ή άπαισιοδοξία, αλλά ή άπελπισία, ή άπόγνωση. Πού κι αὐτή (ὅπως ή άπαισιοδοξία) δὲν είναι ποτέ καθολική καί ριζική, γιατί χωρίς τήν έλπίδα ὁ ψυχικός ὀργανισμὸς χάνει τὸ ὄργανο του καί πεθαίνει άπό άσφυξία.

Ἡ φυσιολογία καί ίδίως ή παθολογία τοῦ φόβου διαθέτει σήμερα πλούσια καί πολὺ διαφωτιστική βιβλιογραφία. (Δὲν συμβαίνει τὸ ίδιο καί μὲ τήν έλπίδα). Ὑπάρχει πλῆθος περιπτώσεων «άνάμωλος» φόβου· τὸ φάσμα τών ποικιλιών του άρχίζει άπό τις άνώδυνες φοβίες καί φτάνει ἔως τὸ άγχος. «Φόβο τοῦ φόβου», ὀνομάζουν μερικοί ψυχίατροι αὐτή τῆ βασανιστική άγωνία. Ὁ άγχώδης άνθρωπος φοβάται τὸ φόβο καί έπειδὴ τὸν φοβάται, γίνεται δέσμιός του ἔως τὸ σημείο νά φοβάται πλέον ὄχι γιά άλλο λόγο, αλλά γιά νά φοβάται... Πρόκειται γιά μίαν άποκόλληση τῆς ψυχικῆς διάθεσης άπό κάθε φυσικό ή λογικό της αίτιο, πού έχει ὡς συνέπεια ὄχι μόνο μιά παράδοση άνεξαρτοποίησή της, αλλά καί ένα νοσηρὸ (καρκινοειδῆ, θά ἔλεγε κανείς) πολλαπλασιασμὸ τῆς. Σύστοιχο φαινόμενο, στήν κλίμακα τῆς συλλογικῆς ζωῆς, είναι ὁ πανικός, ὁ φόβος πού μεταδίνεται άπό τὸ ένα στὸ άλλο μέλος τῆς ὀμάδας τυφλά καί πού μὲ αὐτή τῆ μετάδοσή του φουντώνει ὄλο καί περισσότερο σάν τήν πυρκαγιά.

Ειδικὸ ένδιαφέρον παρουσιάζει ὁ θρησκευτικός, γενικότερα ὁ μεταφυσικός φόβος (ὑπάρχει καί ή θρη-

σκευτική, ή μεταφυσική ἐλπίδα) — φαινόμενο καθαρὰ καὶ ἀποκλειστικὰ ἀνθρώπινο. Γιὰ νὰ τὸν ξεχωρίζομε ἀπὸ τὶς ἄλλες παραλλαγές τοῦ φόβου, ἔχομε φυλάξει εἰδικὰ γι' αὐτὸν (στὴ γλώσσα μας) τὸν ὄρο: δέος. Μπροστὰ στὸ αἰνιγματικό, τὸ μυστήριο γεμάτο σύμπαν ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ὀρθώθηκε καὶ σήκωσε ψηλά τὸ κεφάλι του, καὶ ἰδίως ὅταν σάστισε ἀπὸ τὴν ἀδυσώπητη ρομφαία τοῦ θανάτου πού τὸν εἶδε νὰ παραμονεύει σὲ κάθε θῆμα του, συγκλονίστηκε ἀπὸ ἕνα ἰδιόρρυθμο, θαῦτο καὶ ὀδύμαστο, «ἱερὸ» φόβο, ἔπεσε καὶ προσκύνησε. TIMOR FACIT DEOS, εἶπε ἐπιγραμματικά ὁ ἀρχαῖος σκεπτικός. Στὴ ρίζα τῆς Θρησκείας βρίσκεται ὁ φόβος. Ὁ κοσμικός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἠθικός, ἡ ἀγωνία τῆς ἀμαρτίας, ὅπως ὑπογραμμίζει στὶς βαθυστόχαστες ἀναλύσεις του ἕνας μεγάλος χριστιανὸς φιλόσοφος τοῦ περασμένου αἰῶνα (ὁ Κίρκεγκορ). Κοντὰ στὸ φόβο πρέπει νὰ βάλωμε ἐδῶ καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς «σωτηρίας» — εὐρημα καὶ τοῦτο πολῦτιμο τῆς χριστιανικῆς συνείδησης. «Ἔστι δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἀπόστολος Παῦλος). Κλασικός ὀρισμὸς πού βεβαιώνει ὅτι μιὰ ἐσωτερικὴ συνάφεια ὑπάρχει μεταξύ φόβου καὶ ἐλπίδας, ἀφοῦ οἱ δύο αὐτὲς ἰσχυρὲς διαθέσεις συνυπάρχουν μέσα στὸ θρησκευτικὸ βίωμα. Ὁ πιστὸς φοβάται τὸ Θεὸ (τοῦτο εἶναι τὸ ἀρχικὸ νόημα τῆς «δαισιδαιμονίας»), στὴν ὀργή του ἀποδίνει τὰ δεινὰ ποῦ περνάει («θεομηνίες» τὰ λέμε στὴ γλώσσα μας), ἀλλὰ καὶ ἐλπίζει στὴ μακροθυμία του καὶ προσπαθεῖ μὲ ἱκεσίες νὰ κερδίσει τὴν εὐνοία του. Χωρὶς αὐτὴ τὴν ἐλπίδα δὲν ἐννοεῖται ἡ λατρεία, τῆς Θρησκείας μέρος ἀναπόσπαστο.

Ὁ φόβος (καὶ ἡ ἐλπίδα) μέσα στὸ χῶρο μιᾶς Τέχνης ὑψηλοῦ ὕψους, τῆς δραματικῆς ποίησης — ἰδού ἕνα ὠραῖο θέμα γιὰ τὸν ψυχολόγο καὶ τὸν αἰσθητικό. Ἡ διερεύνησή του θὰ μᾶς πῆγαινε πολὺ μακριά. Περιορίζομαι λοιπὸν σὲ λίγες καὶ σύντομες παρατηρήσεις.

Ἀπὸ τὸ θησαυρὸ τῶν συναισθη-

μάτων πού δραστηριοποιεῖ τὸ Θε-ατρο, ὁ Ἀριστοτέλης μέσα στὸν περίφημο ὀρισμὸ του τῆς τραγωδίας ὀνομάζει μόνο τὸ «φόβο» καὶ τὸν «ἔλεο». Καὶ ὅταν σὲ μιὰ ἄλλη σελίδα τῆς Ποιητικῆς του θέλει νὰ προσδιορίσει πιὸ συγκεκριμένα τὰ δίδυμα αὐτὰ τραγικά «παθήματα», κάνει τὴν ἐξῆς ἀντιδιαστολή: οἴκτο αἰσθανόμεσθε ὅταν βλέπομε (στὴ σκηνή) νὰ ὑποφέρει ὁ «ἀνάξιος», φόβο ὅταν πάσχει ὁ «ὁμοιος». Συμπονοῦμε ἐκεῖνον πού βασανίζεται «χωρὶς νὰ τὸ ἀξίζει» τὸ μαρτύριο ὅμως τοῦ «ἐπεικοῦς», τοῦ ἥρωα πού θαυμάζομε, ἐμπνέει φόβο Τρέπομε γιὰτὶ δὲν ξέρομε τί νὰ σημαίνει γιὰ μᾶς καὶ γιὰ ὄλους τοὺς «ὁμοίους» ἡ σκοτεινὴ καὶ βίαιη καταφορά τῆς τύχης. Μὲ τὴν ἐρμηνεῖα τῆς ἡ τραγωδία ἐπιτελεῖ τὴν «κάθαρση» τούτων τῶν συναισθημάτων: ξαναδίνει στὸν συγκλονισμένο ἀπὸ τὸ δραματικὸ ποίημα ἄνθρωπο τὴν ἐλπίδα ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἠθικὴ τάξη στὸν κόσμο, πού δὲν φαίνεται, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ βάθος τῆς διευθύνει τὰ αἰνιγματικά γεγονότα. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν, σὲ μιὰ ἄλλη, ἀλλὰ ὄχι πολὺ μακρινὴ ἀπὸ τὴ θρησκεία περιοχὴ, στὴν περιοχὴ τῆς Ποίησης, συναντῶνται (μὲ τὴν ἴδια διάστασή τους, τὴ «μεταφυσική») οἱ δύο ἀκατάλυτες ψυχικὲς διαθέσεις: ὁ φόβος καὶ ἡ ἐλπίδα.

Τὰ λόγια πού χαραχτήκαν ἀπάνω στὸν ἐρημικὸ τάφο του, ἦταν, λέγεται, παραγγελία τοῦ ἰδίου τοῦ Νίκου Καζαντζάκη:

«Δὲν φοβάμαι τίποτα.

Δὲν ἐλπίζω τίποτα.

Εἶμαι ἐλεύθερος».

Μεγαλόστομος ὁ Κρητικὸς ἄφησε πίσω του καὶ τοῦτον τὸ μεγάλο λόγο. Μεγάλο, ἀλλὰ καὶ προβληματικό. Εἶχε λοιπὸν στὴν προσωπικὴ του ζωὴ κατορθώσει τὸ ἀκατόρθωτο ὁ ποιητῆς τῆς «Ὁδύσειας», ὅπως ὁ πολύπλαγκτος ἥρωας τοῦ ἔπους του; Κατάφερε δηλαδὴ νὰ σπάσει τὸ ἀνθρώπινο φράγμα, νὰ καταλύσει τοὺς δύο ἄξονες τῆς ψυχῆς, τὸ φόβο καὶ τὴν ἐλπίδα; Ἄς δώσουν τὴν ἀπάντησιν ὅσοι γνώρισαν ἀπὸ κοντὰ ὄχι μόνο τὸν λό-

γιο, αλλά και τὸν ἀσκητὴ Καζαντζάκη. Ἔχει καὶ ὁ λαβύρινθος τῆς ψυχῆς τοὺς σκοτεινοὺς, τοὺς ἀδιέξοδους δρόμους του, ἐπομένως τίποτα δὲν ἀποκλείεται. Ὁ ἐνήμερος ὄμος καὶ ἔμπειρος ἐρευνητὴς θὰ παρατηρήσει — πιστεύω — ὅτι τὸ καθαυτὸ ἀνθρώπινο μέσα στὸν ἄνθρωπο, ὁ ἄθλος ποὺ τὸν ὑψώνει

καὶ τὸν ἀγιάζει, εἶναι νὰ ζητεῖ καὶ νὰ κατακτᾷ τὴν ἐλευθερία ὄχι πέρα ἀπὸ τὴ δουλεία, ἀλλὰ μέσα στὴ δουλεία τοῦ φόβου καὶ τῆς ἐλπίδας. «Εἰς τοὺς θεοὺς εὐρίσκονται τὰ πέραν», θὰ ἔλεγε ὁ Καβάφης.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

Βῆμα, 19.1.'75

Πολιτισμὸς καὶ κρεοφαγία

Τοῦ κ. Ι. Λ Α Μ Ψ Α

Ἐπάρχουν ἀνάμεσά μας, ἀλλὰ δὲν τοὺς προσέχουμε πολὺ. Τοὺς θεωροῦμε εἴτε ἐκκεντρικούς, εἴτε λιγάκι «βλαμμένους». Ἄλλωστε, ἡ ἰδιοτροπία τους εἶναι ἀκίνδυνη καὶ δὲν ἐνδιαφέρει παρά μόνο τοὺς ἰδίους: Πρόκειται γιὰ τοὺς χορτοφάγους, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀποφεύγουν τὸ κρέας. Ἡ ἐπανάστασή τους εἶναι διακριτικὴ, σχεδὸν σιωπηρὴ — κι' ὄμως, ἂν συζητήσετε σοβαρὰ μαζί τους, θὰ σᾶς ποῦν, στὸ μέλλον, ἐμεῖς οἱ κρεοφάγοι θὰ θεωρούμαστε περίπου ὅ,τι σήμερα οἱ καννίβαλοι.

Δὲν μιλῶ τόσο γιὰ τοὺς χορτοφάγους ποὺ ἀποφεύγουν τὸ κρέας γιὰ λόγους υγείας, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ στεροῦνται γιὰ λόγους οἰκονομίας (τέτοιιο ὑπάρχουν πάντα πολλοί!). Ἄναφέρομαι σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν τρῶνε κρέας ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὰ ζῶα — μιὰ ἀγάπη, ποὺ ἐκδηλώνεται ἄλλωστε καὶ μὲ χίλιους ἄλλους τρόπους (Ἐπάρχουν λ.χ. γούνινα παλτά στὴν Ἀγγλία, ποὺ ὄχι μόνο εἶναι φτιαγμένα ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, μὰ ἔχουν μέσα καὶ μιὰ ἐπιγραφὴ ποὺ τὸ τονίζει, γιὰ νὰ τὴν ἐπιδεικνύῃ ἡ κάτοχος τῆς στὶς ἄλλες κυρίες ποὺ φοροῦν γνήσια γουναρικά καὶ νὰ τοὺς δημιουργῇ τύψεις συνειδήσεως). Οἱ ζωόφιλοι λοιπὸν ἀποφεύγουν τὸ κρέας ἐπειδὴ θεωροῦν ἐγκληματικὴ τὴν ἀφαίρεση τῆς ζωῆς — κάθε ζωῆς.

Εἶναι, ἄραγε πρακτικὰ δυνατὴ ἡ ἀποφυγὴ τῆς σφαγῆς τῶν ζώων γιὰ σκοποῦς διατροφῆς; Αὐτὴ τὴ στιγμή, τὸ πρᾶγμα ἐμφανίζεται ὡς τελείως οὐτοπιστικὸ καὶ ἀνεφάρμοστο.

Ἄνεφάρμοστο ὄχι μόνο γιὰ λόγους συνήθειας, ὄχι μόνο γιὰ λόγους ἐθνικῆς οἰκονομίας, ὄχι μόνο γιὰ λόγους διαίτης, ἀλλὰ καὶ γιὰ λόγους βιολογικῆς ἰσορροπίας. Στὴν Ἑλβετία, ὅπου ἀπαγορεύθηκε πέρυσι τὸ κυνήγι, τὰ σωματεῖα τῶν κυνηγῶν, στὶς διαμαρτυρίες τους, χρησιμοποίησαν τὸ ἀκόλουθο ἐπιστημονικὸ ἐπιχείρημα: Ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ζώων σὲ μιὰ περιοχὴ ξεπεράσῃ ἓνα ὠρισμένον ἀριθμὸ, ἢ ἴδια ἢ φύση ἀναλαμβάνει νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἰσορροπία. Καὶ ἡ ἰσορροπία ἀποκαθίσταται μὲ πολὺ σκληροὺς τρόπους — τὴν καταβρόχθιση ἀπὸ ἄλλα μεγαλύτερα ζῶα, τὴν καταστροφὴ τῶν νεογεννητῶν ἀπὸ πείνα ἢ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς γονεῖς τους, τὸ ξέσπασμα μιᾶς ἐπιδημίας, κλπ. Ἄν τὸ κυνήγι διεξάγεται ὀρθολογιστικὰ, ἡ ἐπέμβαση τοῦ κυνηγοῦ ἀναπληρῶνει τὴ φύση (μὲ λιγώτερο σκληρὸ τρόπο, ἀφοῦ ὁ θάνατος εἶναι ἀκαριαῖος) καὶ ἐνισχύει τὴν οἰκονομία (ἀφοῦ ἀλλοιῶς τὰ ζῶα θὰ πήγαιναν χαμένα). Ἐφθασαν μάλιστα οἱ Ἑλβετοὶ κυνηγοὶ στὸ σημεῖο νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι μόνο αὐτοὶ ἀγαποῦν ἀληθινὰ τὰ ζῶα, ἀφοῦ «ρυθμίζουν» λογικὰ τὸν ἀριθμὸ τους, ἀντὶ νὰ τὰ ἐγκαταλείπουν στὶς τυφλὲς δυνάμεις ποὺ θὰ ἀναλάβουν τὴν ἐξόντωσή τους.

Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ κυνηγοῦ ἀπαντοῦν πῶς τὸ κυνήγι δὲν γίνεται σχεδὸν ποτὲ ὀρθολογιστικὰ (ἀπόδειξη ὅτι πολλὰ ζωϊκὰ εἶδη, ἴδιως ἄγρια καὶ ἐμπερούσιμα, ἔχουν ἐκλείψει ἢ θὰ ἐκλείψουν λόγῳ τοῦ κυνη-

γιού) και πώς ακόμη και ἂν ἡ σφαίρα τοῦ κυνηγετικοῦ ὄπλου ἀντικαθιστᾶ τὰ δόντια τῆς τίγρεως, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει τὸ ἠθικὸ δικαίωμα νὰ ὑποκαθιστᾶ τὸ θηρίο, ἀφοῦ μάλιστα τὸ οἰκονομικὸ ὄφελος ἀπὸ τὸ κυνήγι εἶναι σχετικὰ μικρὸ. Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ κυνηγιοῦ βρίσκουν βάρβαρη τὴν ἀπασχόλησι αὐτή, πιστεύουν πὼς ὁ κυνηγὸς «σκοτώνει γιὰ νὰ σκοτώσῃ» ἢ γιὰ νὰ ἐπιδείξῃ τὶς σκοπευτικὲς του ἱκανότητες, καὶ ἀμφισβητοῦν τὸ ἀκαριαίον καὶ ἀνώδυνο τοῦ θανάτου τῶν θηραμάτων.

Ἄλλὰ τὸ κυνήγι δὲν εἶναι ἡ κύρια πηγὴ τοῦ κρέατος ποῦ σερβίρεται στα τραπέζια τῶν ἀνθρώπων. Βασικὴ πηγὴ του εἶναι τὰ σφαγεῖα, ὅπου ἑκατομμύρια ζῶων πέφτουν κάτω ἀπὸ τὰ τσεκούρια ἢ τὰ μαχαίρια τῶν ἐκτελεστῶν τους. Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει ἡ δικαιολογία τοῦ σπόρ, οὔτε τῆς «ἀποκαταστάσεως τῆς φύσεως». Ὁ ἄνθρωπος ἐξημερώνει καὶ διατρέφει μυριάδες μοσχάρων, ἀρνιῶν, πουλερικῶν καὶ ἄλλων ζωντανῶν πλασμάτων, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ τὰ σφάξῃ καὶ νὰ τὰ καταβροχθίσῃ. Τὰ παχαίνει μὲ χίλιες μεθόδους, τὰ ταΐζει μὲ εἰδικὲς τροφές, τοὺς δίνει ὁρμόνες γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν πιὸ γρήγορα. Στὴ «Σκυλίσια ζῶη» ὑπῆρχε μιὰ φοβερὴ εἰκόνα τῆς πάπιας ποῦ τρέφεται ἀφύσικα καὶ μηχανικὰ γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ λίπος κατάλληλο γιὰ φουὰ - γκρά. Κι' εἶναι γνωστὴ ἡ εἰκόνα τῆς ἀμερικανικῆς μηχανοποίησης τῶν ἐργοστασίων ὅπου ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος μπαίνει γουρουνὶ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο θγαίνουν λουκάνικα. Ἡ ἀνάπτυξη τῶν μεθόδων καταψύξεως ἔδωσε ἕναν πρόσθετο μακάθριο τόνον στὴν ὑπόθεσι τῶν σφαγείων. Κρέατα καὶ ψάρια σκοτωμένα πρὶν ἀπὸ μῆνες ἢ χρόνια διοχετεύονται στὴν κατανάλωσι μὲ ὑπολογισμένες δόσεις γιὰ νὰ διατηρηθοῦν ψηλὰ οἱ τιμές. Οἱ διαδικασίες ἔχουν τόσο τελειοποιηθῆ, ὥστε οἱ βιομήχανοι ρίχνουν στὴν ἀγορὰ καὶ κονσέρβες μὲ κρέας ἀρρώστων ζῶων, ποῦ ὑποτίθεται ὅτι ἔχει «ἐξυγιανθῆ» μὲ σύγχρονες μεθόδους ἀποστειρώσεως.

Οἱ χορτοφάγοι ἀρνοῦνται νὰ μετᾶσθουν σ' αὐτὰ τὰ θυέστεια δεῖπνα. Καταγγέλλουν τὶς μεθόδους ποῦ χρησιμοποιοῦνται στὰ σφαγεῖα γιὰ τὴν θανάτωσι τῶν ζῶων, καὶ ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ ἀντικατασταθοῦν μὲ «ἀνθρωπιστικώτερος» τρόπους θανάτου. Διαμαρτύρονται γιὰ τὴν ἐκθεσι τῶν σφαγμένων ζῶων στὰ χασάπικα, μὲ τσιγκέλια καὶ τὰ αἱματωμένα κρέατα. Στὸν τελευταῖον αὐτὸ τομέα, πρέπει νὰ διμολογηθῆ ὅτι πολλὲς εὐρωπαϊκὲς χῶρες ἔχουν κάνει προόδους: Τὸ κρέας πωλεῖται τώρα τεμαχισμένον, πακεταρισμένον καὶ ὅσο γίνεται περισσότερο ἀπρόσωπο. Χάρις στὶς ποικίλες ἀνατομικὲς ὀνομασίες, ὁ πελάτης λησμονεῖ τὸ κεφάλι, τὰ μυαλά, τὰ μάτια, τὴ γλῶσσα καὶ τὰ ποδάρικα, καὶ περιορίζεται στὸν κιμᾶ, στὸ φιλέτο, στὸ σνίτσελ, στὸ ἐσκαλόπ καὶ τοὺς ἄλλους, περισσότερο πολιτισμένους ὄρους. Μόνον τὰ ψάρια μένου ἀκόμα ἐκτεθειμένα στὴν πλήρη ζωικὴ τους φόρμα, πολλὲς φορὲς ζωντανά, μέσα σὲ γυάλινες βιτρίνες, δίπλα στὰ πτώματα τῶν ὁμοίων τους, μὲ τὰ παγωμένα στοργυλὰ μάτια...

**

Οἱ χορτοφάγοι διαιροῦνται σὲ κατηγορίες: Ἐκείνους ποῦ δὲν τρῶνε κρέας, ἀλλὰ τρῶνε ψάρι, «ἐπειδὴ τὸ ζῶον αὐτὸ εἶναι πολὺ ξένο πρὸς τὸν ἄνθρωπον». Ἐκείνους ποῦ δὲν τρῶνε κρέας καὶ ψάρι, ἀλλὰ τρῶνε αὐγά, σούτυρο, τυρὶ καὶ γάλα. Κι' ἐκείνους ποῦ ἀποφεύγουν, ἀκόμα καὶ τὰ προϊόντα τῶν ζῶων, καὶ περιορίζονται στὰ χόρτα, τὸ λάδι καὶ τὰ ζυμαρικά. Ἐέλοντας νὰ εἰρωνευθῆ αὐτοὺς τοὺς φανατικούς ζωοφίλους, ἕνας διάσημος φίλος τῆς κρεοφαγίας χαρακτήρισε ὡς ὑποκριτικὸ τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀποφυγῇ τὸν φόνο τῶν ζῶων. Ἕνας ἄπλος περίπατος στὴν ἐξοχὴ — τόνισε — σημαίνει θάνατο γιὰ δεκάδες ζωντανὰ πλάσματα: Μυρμήγκια, σαλιγκάρια, σκουλήκια. Μιὰ βόλτα μὲ τὸ αὐτοκίνητο συνεπάγεται τὸν μαζικὸ φό-

νο εκατοντάδων έντόμων, που έρχονται και πέφτουν στο παρμπρίζ. Το άναμμα του ηλεκτρικού οδηγεί στο θάνατο δεκάδες φτερωτών πλασμάτων που προσελκύονται από το φώς. "Ένας καθαρισμός του σπιτιού από τις κατσαρίδες ή τα ποντίκια Ισοδυναμεί με εκατόμβη. "Ο ραντισμός τών φυτών με ντι - ντι - τι για τὰ παράσιτα και τὰ θλαβερά έντομα είναι απαραίτητος για τήν ανάπτυξη τους, και συνεπώς για τὰ γεύματα τών χορτοφάγων. "Όταν οί λύκοι όρμουν στις στάνες, τί πρέπει να κάνουν οί βοσκοί; Και πώς ν' αντιμετωπίσωμε τὰ παράσιτα και τὰ μικρόβια που άπειλούν τόν όργανισμό μας; Ζωντανά πλάσματα δέν είναι και αυτά;

"Ισως ή σωστή στάση μπορεί να βρεθί άν χρησιμοποιήσωμε τὰ σωστά κριτήρια. Ποιά είναι αυτά; Πρώτα - πρώτα, υπάρχουν ζωικά είδη πολύ διαφορετικής μορφής άπό τή δική μας (Ιδίως στο βασίλειο τών έντόμων), και που ό θάνατός τους έχει για μās τόσο λίγη σημασία όσο και ή ζωή τους. "Έπειτα, υπάρχουν ζώα επικίνδυνα ή θλαβερά για τόν άνθρωπο, και άπό τή στιγμή που είμαστε έτοιμοι να σκοτώσωμε όμοιους μας που μās επιτίθενται άδίκως, δέν συντρέχει λόγος να δείχνωμε ιδιαίτερο συναισθηματισμό άπέναντι σ' αυτά. Τέλος υπάρχουν ζώα που τὰ σκοτώνομε χωρίς να τó θέλωμε, άπλως έπειδή τὰ πατάμε ή πέφτουν στις ρόδες του αυτοκινήτου μας, στραβωμένα άπό τó φώς τών προβολέων. "Ός έδω, δέν τίθεται θέμα. Τό θέμα τίθεται για τὰ ζώα που πλησιάζουν περισσότερο τόν άνθρωπο, του δέν είναι καθόλου επικίνδυνα ή θλαβερά, και που τὰ σκοτώνομε μόνο και μόνο για να άπολαύσωμε τó κρέας τους, ή για άλλους έγωϊστικούς λόγους, ένω ή ζωή μας και ή συντήρησή μας θά μπορούσαν θαυμάσια να έξασφαλισθοϋν χωρίς αυτή τὰ μαζική σφαγή. Δέν

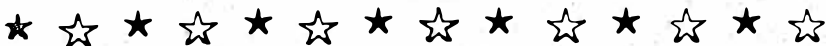
έχει καμμία σημασία άν ή φύση θά αναλάμβανε τήν μείωση του αριθμού τους. "Ακριβώς όπως προσπαθοϋμε να σώσωμε άπό τις έπιδημίες και τούς πολέμους (που άποτελοϋν επίσης τρόπους περιορισμού του ανθρώπινου πληθυσμού) τούς πιό άτυχους ή καθυστερημένους λαούς τής γής, έτσι θά μπορούσε να θεωρηθί χρέος μας ή σωτηρία και ή έξασφάλιση λιγώτερο σκληρού θανάτου στα μέλη του ζωικού βασιλείου, που αξίζουν τήν συμπάθειά μας. Αυτό γίνεται άλλωστε ήδη όχι μόνο για τὰ οικιακά ζώα, αλλά και για τὰ θηρία, σε πολλά πάρκα τής "Αμερικής και τής "Αφρικής, για έπιστημονικούς λόγους (για τήν διαφύλαξη δηλαδή, ειδών που κινδυνεύουν να έκλειψουν).

"Εγωϊστικά είναι και' έδω τὰ κριτήρια μας, άφοϋ θάζομε σαν προϋπόθεση να μās μοιάζει κάπως τó ζώο, να μās είναι χρήσιμο και άκίνδυνο, και γενικά να τó συμπαθοϋμε. Είναι όμως τουλάχιστον πιό συνεπής αυτή ή στάση άπό εκείνην τών σημερινών κρεοφάγων, που παίζουν με τó άρνάκι πριν τó σφάζουν για τó πασχαλινό γεϋμα, ή που ταΐζουν στοργικά τήν κόττα πριν έρθη ή στιγμή να τήν ψήσουν στο φούρνο.

"Ισως έρθη πράγματι μιá έποχή που οί κρεοφάγοι του παρελθόντος θά θεωροϋνται τόσο βάρβαροι, όσο φαίνονται σήμερα οί άγριοι τής Κεντρώας "Αφρικής που τρώνε τούς Ιεραποστόλους. Στο άναμεταξύ όμως, ή κνίσσα τών σουβλατζιδίκων και τών ψητοπωλείων γεμίζει ήν ψυχή μας με εύφροσύνη, ή ρουνίζομε με λαιμαργία τὰ σηκωτικά και τics νεφραμιές, και τὰ τραπέζια μας είναι γεμάτα άπό καρκεύματα, γαρνιρισμένα, στολισμένα με «πρώην ζωντανά πλάσματα»— για να μη χρησιμοποιήσω μιá πολύ δυσάρεστη λέξη.

I. ΛΑΜΨΑΣ

Καθημερινή, 5.2.'75

Ο ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων
καὶ Μ. Βρεταννίας κ. ΑΘΗΝΑΓΟΡΟΥ

Ἐκυκλοφόρησε πρόσφατως στὸ Λονδίνον ἓνα λίαν ἐνδιαφέρον σύγγραμμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μ. Βρεταννίας καὶ ἐξάρχου Δυτ. Ευρώπης τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, Σεβασμ. ΑΘΗΝΑΓΟΡΟΥ Κοκκινάκη, μὲ τίτλο «**Ἡ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ: Ἡ Πίστις καὶ ἡ Προσευχὴ τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ**», ἀγγλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ.

Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτό, ποῦ ἐξεδόθη εὐλογία καὶ ἐγκρίσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δημοσιεύουμε τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ κεφαλαίου «**Ἡ θρησκεία καὶ αἱ θρησκείαι**»:

Ἐκτὸς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ κατὰ τινα βαθμὸν τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, ὅλοι αἱ ἄλλαι θρησκείαι καὶ δοξασῖαι νέαι καὶ παλαιαὶ εἶναι ἐφευρέσεις καὶ παρεκτροπαὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνστίκτου τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλοι προσπαθοῦν νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν ἀληθινὴν θρησκείαν ποῦ ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν κόσμον, τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αἱ πλανεμένα δοξασῖαι των, ἡ μυθολογικὴ των ρίζα, ἡ Νιρβάνα τοῦ Βουδισμοῦ καὶ ἡ Κάρμα τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ, ὁ φαταλισμὸς τοῦ Κορανίου, ὁ ἀγνωστικισμὸς καὶ ἡ ἠθικὴ ἀοριστία τοῦ Οὐμανισμοῦ, αἱ ἀντιφάσεις τοῦ Μαρξισμοῦ καὶ Λενισμοῦ καὶ οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν, μὲ τὴν ἀνθρωπολατρείαν τοῦ Λένιν καὶ Μάο κλπ. αἱ μαγικαὶ μορφαὶ τοῦ Σατανισμοῦ νέαι καὶ παλαιαὶ, μὲ ὅλες τὶς ἀνήθικες καὶ ἄτακτες ἐκδηλώσεις, αἱ πλάναι τοῦ Μορμονισμοῦ μὲ τὶς πολυθεϊστικὲς φαντασίαις κλπ., κλπ., ἀποκαλύπτουν εἰς ὅλους τὸ χάσμα ποῦ ἐδημιούργησεν

ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἡ διακοπὴ σχέσεων μὲ Αὐτόν.

Οἱ Χριστιανοὶ συγκρίνοντες τὴν ἀλήθειαν ποῦ ἀπεκαλύφθη διὰ τοῦ Εὐαγγελίου μὲ ὅλες τὶς ἀνωτέρω ψευδεῖς ἀντικαταστάσεις τῆς ἀληθινῆς θρησκείας μποροῦν καθαρὰ νὰ διακρίνουν τὴν μεγίστην διαφορὰν μεταξὺ τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀναξίας δεισιδαιμονίας τῆς πλάνης ποῦ διαμορφώνεται εἰς τὰ θρησκευτικὰ γραπτὰ καὶ τὰς συνηθείαις τῶν Λαῶν ὡς μία διέξοδος ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ ψεύδους. Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἀπελπισίαν των ἔνεκα τῆς ἀπομακρύνσεώς των ἀπὸ τὸν Θεόν, εἰς τὴν ἀποτυχημένην προσπάθειάν των νὰ καταλάβουν κάτι περὶ τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχασαν, διὰ νὰ μάθουν κάτι περὶ τῆς ἀληθείας ποῦ ἠρνήθησαν, ἐπεδόθησαν εἰς κατασκευάσματα ποῦ βλάπτουν τὴν ζωὴν των καὶ σήμερα καὶ αὔρον. Αἱ θρησκείαι δὲν μποροῦν νὰ γεμίσουν τὸ

κενόν πού αφήνει μέσα μας ή περιφρόνησις και απομάκρυνσις από την θρησκείαν του ἀληθινοῦ Θεοῦ, πού ἀπεκάλυψεν ὁ Χριστός.

*
**

Σχετικῶς μετὰ τὴν Μασονίαν ἡ Ἐλευθέραν Μασονίαν ὑπάρχουν διάφοροι γινῶμαι ὅτι εἶναι θρησκεία. Φαίνεται ὅτι εἶναι μία ἀδελφότης, ἡ ὁποία ἐφαρμόζει τὰς ἀρχὰς τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας. Σύμφωνα μετὰ ὅσα ἱστορικῶς εἶναι γνωστά, ἡ Μασονία ἰδρύθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸν 12ον αἰῶνα ὡς θρησκευτικὴ ἀδελφότης τῶν κτιστῶν μετὰ προστάτην τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν. Τὸν 16ον αἰῶνα ἐδιωχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου τοῦ 6ου (1567) ἀργότερα ὁμοίως ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀδελφότης δι' ἐκπαιδευτικοὺς σκοποὺς καὶ κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐθεωρεῖτο ὅτι ἐπροστάτευε τὸν Θεῖσμον, τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεόν. Ἡ Μασονία διεδόθη εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίως εἰς τὰς Γερμανοκρατούμενας περιοχάς, ὁπότε ἤλθεν εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν, διότι πολλοὶ Χριστιανοὶ πού δὲν συνεφώνουν μετὰ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐνεγράφησαν εἰς τὴν Μασονικὴν Ἀδελφότητα. Οἱ Πάπαι ἀπὸ τοῦ 1738 μέχρι τοῦ 1864 κατεδίκαζον ἀνοικτὰ τοὺς Μασόνους καὶ ἀφορίζαν ὄσους ἐγίνοντο Μασόνοι. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ

τὴν Ἀμερικὴν οἱ Μασόνοι δὲν δείχνουν καμμίαν ἀντιθρησκευτικὴν διάθεσιν. Τὸ ἐναντίον εἶναι ἀληθές ὅτι προτρέπουν τὰ μέλη των νὰ τιμοῦν καὶ νὰ σέβωνται τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἐβαπτίσθησαν.

Τὸ Μυστικὸν ἢ τὰ Μυστικά τῆς Μασονίας δὲν εἶναι τίποτε παρὰ σύμβολα καὶ λέξεις πού τὰ μέλη χρησιμοποιοῦν διὰ νὰ γνωρίζωνται. Συμβαίνει δηλαδὴ μετὰ τὰ Μυστικά τῶν Μασόνων ὅ,τι καὶ μετὰ τοὺς ἀρχαίους Χριστιανούς, πού διὰ νὰ γνωρίζωνται εἶχαν σύμβολα, ὡς τὸ ψάρι, τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠμέγα, τὸν Σταυρὸν κλπ. Ἐπίσης εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Μασόνοι ἔχουν τελετὰς λόγῳ τῶν ὁποίων ἡ ὀργάνωσις τους θεωρεῖται θρησκεία διότι ἔχουν γάμον καὶ κηδεῖαν καὶ βάπτισιν κλπ. Ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν βάσιν ὧστε νὰ θεωρῆται ἡ Μασονία ὡς θρησκεία. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀργάνωσις Ἀχέπα εἰς τὰς ΗΠΑ ἔχει ὅλες αὐτὲς τὲς τελετὰς, ἀλλὰ δὲν εἶναι θρησκεία. Ἐχει καὶ μυστικὸν διὰ νὰ γνωρίζωνται τὰ μέλη της. Ἀλλὰ δὲν εἶναι θρησκεία. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μετὰ τὴν Μασονίαν. Ὑπάρχουν βιβλία πού ἐκθέτουν τὴν Θεολογίαν της, ἀλλὰ αὐτὰ δὲν ἐκπροσωποῦν τὴν διδασκαλίαν τῆς Μασονίας, διότι ἡ βάση αὐτῆς εἶναι καὶ θεωρεῖται ἡ Ἀγία Γραφή. Ἀλλ' ὅπως μετὰ τὰς βάσιν τὴν Ἅγιαν Γραφήν πολλοὶ Χριστιανοὶ βγάζουν

Κάρλ Γιούγκ: Ροζόριουρ Φιλοσοφούρ

Πρόλογος τῆς μεταφραστρίας ΣΟΦΙΑΣ ΑΝΤΖΑΚΑ

Τὰ ἐρωτήματα πὺ προβάλλονται ἀστραπιαῖα, μὲ τὸ πρῶτο ἀντίκρουσμα τοῦ παράξενου τίτλου αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, εἶναι περίπου τὰ παρακάτω: «Τί εἶναι τὸ «Κομποσκοῖνι τῶν Φιλοσόφων»;» «Ποιοὶ εἶναι οἱ Φιλόσοφοι αὐτοί;» «Καὶ τί σχέση μπορεῖ νὰ ἔχει ἓνας φιλόσοφος μὲ τὰ κομποσκοῖνια;». Ἡ ἀπάντηση εἶναι καὶ ἀπλή καὶ δύσκολη μέσα στὴν ἀπλότητά της. Ἄς δοῦμε, ὅμως, πρῶτα ἀπ' ὅλα, γιὰ τί εἶδος φιλοσόφων πρόκειται. Ἀπὸ τὴς πρῶτες χιόλας γραμμῆς τοῦ μεσαιωνικοῦ αὐτοῦ κειμένου, ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ὅτι, μὲ τὸν ὀρισμὸ «φιλόσοφος», δὲν ἐννοεῖται καθόλου ὁ γνωστὸς τύπος τοῦ φιλοσόφου. εἴτε εἶναι διανοητικὸς εἴτε ὑπαρξιακός. Καὶ δὲν

ἐννοεῖται οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος, γιὰτι οὔτε ἡ μιὰ οὔτε ἡ ἄλλη κατηγορία φιλοσοφῶν ἔχουν ἀγγίξει ἐστὼ καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ βαθύτερου εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ πὺ φωλιάζουν τὰ σύμβολα μὲ τὰ διπλοσήμαντα ἢ πολυσήμαντα νοήματά τους. Τόσο ἡ διανόηση, ὅσο καὶ τὸ συναίσθημα, ἀδυνατοῦν νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ ἐρμηνεύσουν τὰ σύμβολα, πολὺ λιγότερο νὰ τὰ ἐκφράσουν στὴ μονοσήμαντη γλῶσσα τους. Ἄφου, λοιπόν, οἱ «φιλόσοφοι» τοῦ κειμένου μας πραγματεῦνταν τὰ σύμβολα μὲ ὅλη τὴν ποιικιλία καὶ τὸν πλοῦτο τῶν ἀντιφατικῶν περιεχομένων τους, εἶναι φανερὸ ὅτι δὲν ἀντλοῦσαν τὴ «φιλοσοφία» τους ἀπὸ τὴ διανόηση ἢ ἀπὸ τὸ συναίσθημα. Ἄλλὰ τότε, τί εἶδους «φιλοσοφία» δίδασκαν; Θὰ μποροῦσε νὰ ρωτηθεῖ κανεὶς. Τὸ ἐρώτημα, ὅμως, δὲν εἶναι σωστὰ διατυπωμένο, γιὰτι παίρνει ὡς ἀφετηρία τὴ γνωστὴ μας φιλοσοφία καὶ προϋποθέτει ὅτι ἡ φιλοσοφία εἶναι ἓνα σύστημα ἰδεῶν καὶ νοημάτων πὺ «μεταβιβάζεται» λεκτικὰ καὶ νοηματικά. Αὐτό, ὅμως, ἀκριβῶς δὲν ἰσχύει γιὰ τὴ φιλοσοφία τοῦ παλιοῦ καιροῦ πὺ ἀποτελεῖ θέμα

συμπεράσματα διάφορα, τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς Μασόνους. Δι' αὐτὸ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Μασονία εἶναι θρησκεία εἶναι λανθασμένη. Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐρευνᾷ τὸ ζήτημα καὶ ὡς ἐδημοσιεύθη εἰς τοὺς TIMES τοῦ Λονδίνου Ὁκτωβρίου 19, 1974 δὲν θὰ συνεχίσῃ νὰ καταδικάζῃ τὴν Μασονίαν ὡς θρησκείαν.

αυτοῦ τοῦ βιβλίου. Καὶ δὲν ἰσχύει γιὰ τὸ κύριο μέλημα ἐκείνης τῆς «φιλοσοφίας» δὲν ἦταν ἡ ἐξωστρεφῆς μετάδοση, ἀλλὰ ἡ ἐσωστρεφῆς συγκέντρωση τοῦ «φίλου τῆς Σοφίας» στὴν Πηγὴ τῆς Σοφίας, στὴ μῆτρα ποὺ περιέχει τὰ σύμβολα. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ «φίλος τῆς Σοφίας» δὲν δίδασκε τοὺς ἄλλους, γιὰ τὴν ἴδιαν μαθητῆς, ἕνας μαθητῆς ποὺ μάθαινε ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ βάδη. Τέτοιοι μαθητῆς τῆς Σοφίας ἦταν οἱ ἀλχημιστές. Τὸ κομποσκοῖνι, ὅμως, τί ἦταν; Γιὰ νὰ δοθεῖ μιὰ σωστὴ ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, θὰ πρέπει πρῶτα νὰ δοῦμε τί εἶδους «μαθήματα» ἔπαιρναν οἱ φιλόσοφοι τοῦ παλίου καιροῦ.

Ὅπως εἶπαμε ἤδη, ἡ γλώσσα αὐτῆς τῆς ἰδιάζουσας Σοφίας ἦταν συμβολικὴ καὶ σύμβολο σημαίνει εἰκόνα. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ ἀλχημιστῆς εἶχε νὰ κάνει μὲ συμβολικὲς εἰκόνες ποὺ ἐμφανίζονταν μὲ μίαν ὀρισμένη σειρά, ἢ μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη, σὰν χάντρες περασμένες σὲ κομπολόι. Νά, λοιπόν, ὀλόκληρη ἡ ἐξήγηση τοῦ τίτλου. Ὡστόσο, ἡ ἐξήγηση αὐτὴ γεννάει μερικὰ ἀκόμα ἐρωτήματα, ὅπως π.χ. τί εἶδους συμβολικὲς εἰκόνες εἶναι αὐτές, γιὰ τὴν ὑπάρχουν στὰ βάδη τοῦ ἀνθρώπου, τί σκοπὸ ὑπηρετοῦν καὶ τί κερδίζει ὁ «φίλος τῆς Σοφίας» ποὺ ἀσχολεῖται μ' αὐτές; Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ βρίσκουν τὴν ἀπάντησή τους σ' αὐτὸ τὸ κείμενο ποὺ προσπαθεῖ νὰ ρίξει φῶς στὸν σκοτεινὸ συμβολισμὸ ἐνὸς μεσαιωνικοῦ εἰκονογραφημένου παπύρου. Τὸ ὅτι τὰ προβλήματα ποὺ προβάλλουν μέσα ἀπ' αὐτὸν τὸν πάπυρο παρουσιάζουν ἀπόλυτη ταυτότητα μὲ τὰ βαθύτε-

ρα προβλήματα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ὅταν ἀρχίσουν νὰ ἐνεργοποιῶνται τὰ βάδη τοῦ εἶναι του, φέρνει στὴν ἐπικαιρότητα αὐτοὺς τοὺς μεσαιωνικοὺς «φιλοσόφους» καὶ τὸ «κομποσκοῖνι» τοὺς ἀπὸ σύμβολα, γιὰ τὸ φῶς ποὺ ρίχνουν στὰ μυστήρια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀντίστοιχα, τὰ περιεχόμενα τῆς σύγχρονης ψυχῆς, ρίχνουν φῶς στὴν ἀρχαία ἐκείνη Σοφία.

Φυσικά, ὁ ἀρχαῖος «φιλόσοφος» καὶ ὁ σύγχρονος κοινὸς ἀνθρωπος, ποτὲ δὲν θὰ εἶχαν συσχετιστεῖ ἀναμεταξύ τους, πολὺ λιγότερο βοηθήσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἂν ἔλειπε ἡ συνθετικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Κάρλ Γιούγκ ποὺ γεφύρωσε ἕνα κενὸ αἰῶνων. Κενὸ κουλτούρας, πολιτισμοῦ, ψυχικῆς καὶ διανοητικῆς ἀνάπτυξης. Στὴν ἐπιστημονικὴ γλώσσα τοῦ αἰῶνα μας, αὐτὸ ποὺ οἱ ἀλχημιστῆς ὀνόμαζαν «μεταστοιχείωση τῶν μετάλλων» ἢ «κατασκευή τοῦ χρυσοῦ», ὀνομάζεται «πορεία τῆς ἑξαισθητικῆς». Ὅταν αὐτὴ ἢ «πορεία» μπεῖ σὲ κίνηση, φέρνει στὴν ἐπιφάνεια τοῦ σύγχρονου διανοητικοῦ ἢ συναισθηματικοῦ συνειδητοῦ, σύμβολα ποὺ μᾶς ξαφνιάζουν, ποὺ μᾶς εἶναι ἀκατανόητα καὶ ποὺ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς προκαλοῦν φόβο. Τὸ συνειδητὸ ἀντιστέκεται, προσπαθεῖ νὰ τὰ καταπιέσει, νὰ τὰ ἀγνοήσει, νὰ τὰ ἐξαλείψει, ἀλλὰ τὸ μόνον ποὺ κατορθώνει εἶναι νὰ ὀξύνει τὴν κατάσταση. Κάτω ἀπὸ τὸ βάρος μιᾶς τέτοιας ἀκατανόητης σύγκρουσης, πολλοί, ποὺ πιστεύουν ὅτι κινδυνεύουν νὰ τρελλαθοῦν, καταφεύγουν στὸν ψυχίατρο. Καὶ κεῖ, μέσα στὸ ἱατρεῖο του, καὶ μὲ τὴ βοήθειά του, συντελεῖται μιὰ νέα ἀλ-

χημεία. Ἡ ἀλλημεία τῆς μεταλλαγῆς τῶν συμβόλων σὲ σύγχρονη σκέψη καὶ σὲ σύγχρονο συναίσθημα, δηλ. σὲ ζῶν προσαρμοσμένη στὸ κλίμα τοῦ αἰώνα μας. Μέσα στὸ ἱατρεῖο, Ξανασυμβαίνουν τὰ γεγονότα ποὺ συνέβαιναν καὶ σ' ἐκείνους τοὺς παλιούς «φιλοσόφους», δηλ. ἡ «προβολή» καὶ ἡ «μεταβίβαση». Μόνο ποὺ τώρα ἡ «προβολή» πέφτει ἐπάνω στὸ γιὰτρό, ἐνῶ τότε ἔπεφτε ἐπάνω στὴν ὕλη ἢ στὸν σύντροφό τους στὸ ἀλημιστικὸ πείραμα. Οἱ ἴδιοι νόμοι ποὺ λειτουργοῦσαν τότε, λειτουργοῦν καὶ τώρα, μιὰ καὶ τὸ βάθος τοῦ ἀνθρώπου παραμένει ἀναλλοίωτο μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Κι ἔτσι, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ποὺ «ἀντλεῖ» ἀπὸ τὴ μήτρα τῶν συμβόλων μέσα του, γίνεται κι αὐτὸς «φιλόσοφος» ἢ καλύτερα «φίλος τῆς Σοφίας» καὶ ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἴδιο κερποσκοῖνι τῶν παλιῶν φιλοσόφων.

Γι' αὐτό, τὸ παράξενο αὐτὸ βιβλίο μπορεῖ νὰ ικανοποιήσῃ πολλές πλευρές. Τὴν ἱστορική, τὴν ψυχολογική, τὴ μεταφυσική, τὴν συμβολική, τὴν ἱατρική, τὴ φιλοσοφική καὶ τὴν πλευρὰ τοῦ σύγχρονου προβληματισμοῦ.

Ὁ Κάρλ Γιούγκ προειδοποιεῖ ὅτι τοῦτο τὸ ἔργο ἀπαιτεῖ μιὰν ὀρισμένη ἐξοικείωση μὲ τὸ ὑπόλοιπο ἔργο του. Μπορεῖ, ὅμως, καὶ νὰ ἀποτελέσει μιὰν ἀφετηρία γιὰ μιὰν πρωθύτερη ἐξοικείωση μ' αὐτό. Ὅποτε, οἱ ιδέες ποὺ ἐκφράζονται ἐδῶ, μποροῦν νὰ διασταυρωθοῦν μὲ τὶς ιδέες μερικῶν ἄλλων βιβλίων του, μὲ τίτλους: «Ἡ Ἐλοκλήρωση τῆς Προσωπικότητος», «Τὸ Ἀρχέτυπο τοῦ Ὀλοκληρωτισμοῦ», «Ἀπάντηση στὸν Ἰώβ», «Τὸ Πρόβλημα τοῦ Τετάρτου», «Τὸ Μυστικὸ τοῦ Χρυσοῦ Λουλουδιοῦ», «Οἱ Ἰπτάμενοι Δίσκοι» καὶ ἄλλα.

« Ι Λ Ι Σ Ο Σ »

1975 — 20ὸν Ἔτος

Ἐτησία συνδρομὴ Δρχ. 100 — Ἐξωτερικοῦ Δολ. 5.—

Διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Κωστὴν Μελισσαρόπουλον

Ὁδὸς Δραγατσάνιου 6, Ἀθῆναι (122)

**Ο « Ι Λ Ι Σ Ο Σ » ΔΕΝ ΜΟΙΑΖΕΙ
ΜΕ ΚΑΝΕΝΑ ΑΛΛΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ**

Στέλλονται: τεύχη - δείγματα παρελθόντων ἐτῶν ΔΩΡΕΑΝ

“Εξη θρησκοεῖες σ’ ἓνα Ἀββαεῖον

Σέ μιὰ εἰδικὴ λειτουργία γιὰ τὴν Βρετανικὴ Κοινοπολιτεία στὸ Ἀββαεῖον τοῦ Οὐέστμινστερ, τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε παρέλασι 34 σημαίων τῶν ἔθνῶν τῆς μεγάλης αὐτῆς συμπολιτείας καὶ προσευχὴ ἀπὸ θρησκευτικούς ἐκπροσώπους τοῦ Βουδδισμού, Ἰνδουισμού, Μουσουλμανισμού, Ἰουδαϊσμοῦ, Σικκισμού καὶ Χριστιανισμοῦ. Ὁ πρίγκιψ Κάρολος ἀντεπροσώπευσε τὴν Βασίλισσα. Ἀνεγνώσθησαν περικοπαὶ τῶν Ἀγ. Γραφῶν τῶν ἑξῆ θρησκειῶν. Ἡ ἐκδήλωσις αὐτὴ εἶχε μόνον διακρατικὸ καὶ ὄχι διαθρησκευτικὸ σκοπὸ, ὥστόσο τὸ οἰκουμενικὸ πνεῦμα ἦταν ἔντονο.

Ἡ Ὁρθοδοξία (μόνη σώζουσα)

Κατὰ τὴν ὑποδοχὴ του στὴν Ἀκαδημία, ὁ Καθηγητὴς κ. Ἰω. Καρμίρης μίλησε μὲ θέμα «Ἡ Ὁρθοδοξία Ἐκκλησία ἐν διαλόγῳ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν» καὶ ὑπεστήριξε ὅτι ὁ διάλογος αὐτὸς θὰ διεξαχθῆ «ἄνευ καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀποκλίσεως ἀπὸ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ὀρθοδόξου δογματικῆς πίστεως ἄνευ δηλαδὴ σχετικοποιήσεως τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας ἢ σμικρύνσεως καὶ ἀλλοιώσεως αὐτῆς ἢ ὑπόπτου συμβιβασμοῦ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ἀναλλοιώτου ὀρθοδόξου πίστεως, μακρὰν τοῦ ἕξ ὀρθοδόξου ἐπίψεως ἀπαραδέκτου δογματικοῦ μινιμαλισμοῦ, τοῦ συγκρητισμοῦ, τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ ἄλλων ἐπιπολαζουσῶν ἐν τῷ συγχρόνῳ Οἰκου-

μενισμῷ ἀντορθοδόξων ἰδεολογικῶν οὐτοπιῶν καὶ τάσεων».

Βεβαίως, εἶπε, ὁ διάλογος θὰ στηριχθῆ σὲ δύο θάβρα, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ κυρίως στὴν ἀλήθεια, δίχως τὴν ὁποῖαν ἡ ἀγάπη εἶναι «σχῆμα λόγου». Ἐπεξήγησε ὅτι ὁ διάλογος Ἐκκλησιῶν θὰ ἔσχη «ἰεραποστολικόν» χαρακτῆρα, εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς «οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ».

Ἰδιαιτέρως ἐτόνισε ὅτι ἡ ἀνάληψις τοῦ διαλόγου «οὐδόλως σημαίνει ἀπάρνησιν ὑπ’ αὐτῆς τοῦ δογματος τῆς μιᾶς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας καὶ ἀποδοχὴν τῆς ἀποκρουομένης ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων «θεωρίας τῶν κλάδων», ἢ ἀπάρνησιν τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ἢ τῆς φύσεώς της ἢ τῆς ἱστορικῆς της περιωπῆς ἢ ἐγκαταλείψεως τῆς ἀξιώσεώς της, ὅτι εἶναι ἡ μία, ἐν πληρεστάτῃ ἐννοίᾳ, ἀληθῶς ὁρατὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ ἱστορικὴ ὁρατὴ πραγμάτως τῆς μιᾶς Ἀγίας, καθ’ ὅσον ἀείποτε ἐπίστευεν αὐτὴ καὶ πιστεύει καὶ διατηρεῖ τὴν αὐτοσυνειδησαν καὶ αὐτοπεποίθησιν, ὅτι δὲν εἶναι μία ἐκ τῶν πολλῶν ἱστορικῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν, ἀλλ’ ὅτι εἶναι αὐτὴ αὐτὴ «ἡ» Ἐκκλησία, ἐν ὅλῃ τῇ πληρότητι αὐτῆς, δηλαδὴ ἡ «μία, ἅγια, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία» τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τῆς πίστεως ἡμῶν, ἡ μία καὶ μοναδικὴ ἀληθὴς καὶ ἀσφαλῶς σώζουσα καὶ ἀλάθητος ὀρθόδοξος καὶ αὐτάρκης».

Μέ άλλα λόγια, κατά τὸν κ. Καθηγητήν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ πῆ, κατὰ τὴν διεξαγωγήν τοῦ «διαλόγου», πρὸς τοὺς Καθολικούς, τοὺς Διαμαρτυρομένους, τοὺς Καλθινιστάς, τοὺς Ἀγγλικανούς καὶ ἄλλους, ὅτι αὐτὴ — ἡ Ὁρθόδοξος — δὲν εἶναι «μία» ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ «αὐτὴ αὐτὴ» ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ «μόνη σώζουσα», διὰ τοῦτο πρέπει νὰ προσέλθουν εἰς αὐτήν.

Αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι δὲν πρέπει νὰ ἔχουν καμμίαν ἀντίρρησην, διότι αὐτὸς εἶναι καλός... διάλογος!

Ρόταρυ κ.λ.π.

Ὡς φαίνεται, δὲν εἶχε ἄλλη καλύτερη ἐργασία ὁ Ἅγιος Χίου (Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν) Σεβασμ. κ. Χρυσόστομος, ἀπὸ τὴν σύνταξι ἐγκυκλίου κατὰ τοῦ Ρόταρυ καὶ τῶν πρὸς αὐτὸ ἐξαρτωμένων λεσχῶν (Ροταράκτ: διὰ νέους 18—28 ἐτῶν, Ἰντερράκτ: διὰ μαθητὰς γυμνασίων) ἢ παρεμφερῶν (Λαΐων: Λεόντων κλπ.) κατευθυνομένων ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ δακτύλου διὰ μίαν «Πᾶξ Ἰουδαϊκα», «μὲ ὅλα τὰ τραγικά διὰ τὴν ἀνθρωπότητα συμπαρομαρτυροῦντα».

Καὶ κραυγάζει ὁ μηροπολίτης: «Κρούομεν τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου! Ἄς ἐπαγρυπνῶμεν ὅλοι. Εἰδεμὴ «το βδέλυμα τῆς ἐρημώσεως, ἐστῶς, ἐν τόπῳ ἁγίῳ» (Ματθ. 24, 15) εἰς τὸν ἱερὸν δηλ. χῶρον τῆς Ἑλλάδος μας, θὰ ἐμφανισθῇ τρομακτικόν...». Ὁ ἐχθρὸς πρὸ τῶν πυλῶν! Δὲν ὑπερβάλλω. Εἶναι πράγματι σατανικός εἰς τὴν σύλληψιν καὶ τρομερὸς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὁ κρυπτόμενος ὀπίσω ἀπὸ τὰς μυστικὰς αὐτὰς ὀργανώσεις σιωνιστικὸς δάκτυλος, διὰ τὸν ὅποιον ὀμιλοῦν κάποια Πρωτόκολλα.

Τὰ «Πρωτόκολλα τῶν σοφῶν τῆς Σιών» — ἐννοεῖ ὁ Σεβασμιώτατος, ἀγνοῶν ὅτι ἔχουν δικαστικῶς ἀποδειχθῆ ὡς χαλκευμένα ἀπὸ τὴν μυστικὴν Τσαρικήν ἀστυνομίαν...

Ὁ ἐχθρὸς πρὸ τῶν πυλῶν! Ὁχι ὁ ἀπέναντι τῶν ἀκτῶν τῆς Χίου Τοῦρκος... ἀλλὰ τὸ Ρόταρυ!

«Ξανάρθα!»

Στὸν ἀμερικανικὸν τύπον ἐδημοσιεύθησαν ἀφηγήσεις τῆς παπαδιαῆς κυρίας Ντολορὲς Νταίη, συζύγου τοῦ ἱερέως Νταίη στὴν πόλι Ἐλκτον, ὅτι ἔχει ἐναζήσει, στὴν Γερμανία, ἐπὶ Βίσμαρκ, ἐλέγετο Γκότλιμπ καὶ ἐδολοφονήθη ἀπὸ μία συμμορία, πού κατεδίωκε ἕνα θεῖο της, πολιτικὸ φυγάδα.

Τέτοια λόγια ἔλεγε σὲ κατάστασι ὑπνώσεως, μιλώντας γερμανικά, πού δὲν τὰ ἔχει ποτὲ διδαχθῆ. Ὁ σύζυγος της λέει ὅτι ἡ γυναίκα του ἔχει μεγάλες ἐσωτερικὰς δυνάμεις, ὅτι εἶναι πολὺ ἀντικειμενικὴ καὶ λεπτομερειακὴ στὶς περιγραφὰς της γιὰ τὴν ζωὴ της στὴν Γερμανία καὶ ὅτι ζήτησε τὴν ἐξηγήσῃ τῶν φαινομένων αὐτῶν ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες. Ὁ ἴδιος εἶπε ὅτι δὲν πιστεῦε στὴ μετενσάρκωση, ἀλλὰ ἐξῆσε τέτοια περιστατικά, ὥστε τώρα δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφιβάλλῃ.

Ἐξωγήινα

Ὁ Σοβιετικὸς ἐπιστήμων Βλαδίμηρος Ἀβίνσκι, σὲ συνέντευξι πρὸς τὸ περιοδικὸ «Νέα τῆς Μόσχας», ὑποστηρίζει ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀπορρίπτεται ἡ ἄποψις ὅτι ἐξωγήινα ὄντα ἐπεσκέφθησαν κάποτε τὸν πλανήτη μας ἢ ὅτι καὶ τώρα κατευθύνουν ἱπτάμενες μηχανῆς πρὸς τὴν γῆ.

Σχετικῶς μὲ τὸ πρῶτο θέμα λέγει ὅτι στὴν Τσονκότκα ἀνεκαλύφθησαν «ἱπτάμενα ἀντικείμενα», χαραγμένα σὲ ἐλεφαντόδοντο. Τὰ ἐρμηνεύουν μὲ διάφορους τρόπους. Λένε: Εἶναι στυλιζαρισμένες φιγούρες πουλιῶν. Εἶναι στυλιζαρισμένες πεταλοῦδες. Εἶναι διακόσμηση σκῆπτρων κλπ. Ἀλλὰ ἡ ἀνάλυσις ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς ἀεροδυναμικῆς καὶ τῆς οἰκοδομικῆς αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὰ θεωρήσομεν μὲ ἀναπαραστάσεις ἱπταμένων συσκευῶν. Ὑπάρχουν εἰκόνας πού θυμίζουν σκάφανδρα. Εἶναι π.χ. τὰ ἀρχαῖα Ἰαπωνικὰ «ντογκοῦ» καὶ τὰ ἀνάλογα τους, τὰ «στρογγυλά κεφάλια» τῆς Σαχάρας, τὰ σχέδια τῶν Αὐστραλῶν ἰ-

θαγενών, τών Ἰνδιάνων τῆς Β. Ἀφρικῆς, τών κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς, μιά σειρά μνημεία τών «Μάγιας». Ἡ λεπτομερῆς μελέτη αὐτῶν τῶν σχεδίων ἐπιτρέπει νά διακρίνωμε τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῶν σκαφάνδρων. Τό «χειρόγραφο τῆς Μαδρίτης» τῶν «Μάγιας» (Ἰνδιάνοι τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς) εἶναι γεμάτο μυθολογικές φιγούρες, τῶν ὁποίων ὀρισμένες λεπτομέρειες θυμίζουν τίς ἐξαρτήσεις τῶν κοσμοναυτῶν τῶν ἡμερῶν μας.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερο θέμα, υποστηρίζει ὅτι ἡ «ἀνεπαφῆ» (ὄρος παραδεδεγμένος) τυχόν ὑπαρχόντων ἐξωγήινων ὄντων δὲν ἀποδεικνύει τὴν ἀνυπαρξία των. Τὰ κίνητρα τῆς συμπεριφορᾶς τους θρίσκονταν ἔξω ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο λογικό. Τὰ ἄτομα τοῦ συστήματος «Χ», μπορεῖ νά εἶναι ὅπως ἡμεῖς, ὄντα πού ἔχουν φθάσει σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο ψυχολογικῆς ἐξελιξέως, ἀλλὰ μὲ μιά ὀργάνωση ὁλότελα διαφορετικῆ. Ἄν ἕνας ὁποιοσδήποτε πολιτισμὸς ἔχει φθάσει αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, αἱ πτήσεις πραγματοποιοῦνται ἀπὸ βιολογικὰ ρομπότ, τῶν ὁποίων τὸ πρόγραμμα δὲν προβλέπει τὴν ἐπαφή.

Πυραμίδες

Τὸ μυστήριον τῶν πυραμίδων τοῦ Χέοπος στὴν Αἴγυπτο, ὄχι μόνον δὲν ἐλύθη, ἀλλὰ ἔγινε ἀκόμη πιὸ ἀκατάληπτο, παρὰ τίς ἔρευνες καὶ ἐπιστημονικὲς ἐργασίες πού ἔχουν γίνεσι στὰ τελευταῖα χρόνια.

1. Τὸ ἀκριβὲς ὕψος τῆς μεγάλης πυραμίδος τοῦ Χέοπος στὴν Γκίζα εἶναι 146,59 μέτρα. Ὅταν πολλαπλασιασθῇ μὲ ἕνα δισεκατομμύριο, δίνει 93.000.000 μίλια, δηλαδὴ τὸν ἀριθμὸ τῶν μιλίων πού χωρίζει τὴ γῆ ἀπὸ τὸν ἥλιο.

2. Ἡ βάση τῆς πυραμίδας ἂν διαιρεθῇ διὰ τοῦ δύο, δίνει τὸ ὕψος τῆς. Ἀλλὰ οἱ Μαθηματικοί, πού ἐξήτασαν τὴν πυραμίδα, κατέληξαν σὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ δημιουργοὶ τῆς, ἐγνώριζαν ἀνώτερα Μαθηματικὰ καὶ εἶχαν φθάσει σὲ συλλογισμούς, πού ἀκόμη καὶ γιὰ τίς σημερινὲς ἰδιοφυῖες, εἶναι δύσκολοι.

3. Ἡ περιφέρεια τῆς βάσεως τῆς

πυραμίδας εἶναι 36,524 Ἴντσες. Ἀλλὰ 365,24 μέρες ἀκριβῶς χρειάζεται ἡ γῆ γιὰ νά κάμῃ μιά περιστροφή περὶ τὸν ἥλιο.

4. Τὸ ὕψος τῆς πυραμίδος εἶναι ἀκριβῶς ὅσο καὶ τῆς γῆς ἂν διαιρεθῇ μὲ ἕνα τρισεκατομμύριο.

Μὲ βάση τὰ στοιχεῖα αὐτά, Μαθηματικοί, Ἀστρονόμοι, Ἀρχιτέκτονες καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες διεπίστωσαν ὅτι οἱ πυραμίδες εἶναι ἔργον ἐπιστημόνων πού εἶχαν ἀνώτερες γνώσεις γεωδυσίας καὶ ἀστρονομίας καὶ ὅτι αἱ μετρήσεις ἔγιναν μὲ μορφή κρουπτογραφικῆ, πού ἀποκαλύπτουν προφητείες γιὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν ἀργότερα καὶ ἐπαλήθευσαν καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νά ἐξηγηθοῦν μὲ τὴν Ἁγία Γραφή.

Ἐχει γεννηθῆ μιά «Πυραμιδολογία» ὡς φιλοσοφία τῆς ζωῆς.

Τώρα, ἕνας Ἀμερικανὸς ἐμπειρογνώμων, ὁ Πάτρικ Φλάνναγκαν, ἀφοῦ ἔκαμε ἔρευνες μὲ ἠλεκτρονικὰ μέσα, ὑποστηρίζει ὅτι αἱ πυραμίδες ἐκπέμπουν βιοκοσμικὴν ἐνέργειαν...

Τὸ μυστήριον ἐξακολουθεῖ...

Στὴ Λύρα

Τὸ ἀστεροσκοπεῖον Λήκ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Σάντα Κρουζ (Καλιφόρνια) ἐπέτυχε νά φωτογραφίσῃ τὸ νεφέλωμα τοῦ ἀστερισμοῦ «Λύρα», στὸ βόρειο ἡμισφαίριον καὶ εἰς ἀπόστασιν 15.000 δισεκατομμυρίων μιλίων ἀπὸ τῆς Γῆς! Τὸ νεφέλωμα τοῦτο ἔχει ἐξωτερικὴ διάμετρο μήκους περίπου 5 δισεκατομμυρίων μιλίων καὶ θεωρεῖται ὡς ἓν ἐκ τῶν πλέον ἐντυπωσιακῶν «ἀντικειμένων» τοῦ Διαστήματος, ἀποτελοῦν, ὡς καὶ τὰ διάφορα ἄλλα νεφελώματα, ἀπόθεμα ἀερίων καὶ κόνεως, ἐκ τοῦ ὁποίου δημιουργοῦνται ἀστέρες, οἵτινες, σημειωτέον, ἀποσυντίθενται εἰς κόνιν καὶ ἀέρια, ὅταν «γυράσκουν» καὶ «ἀποθνήσκουν»...

Τὸ μέλλον τοῦ σύμπαντος

Στὸ βρετανικὸ ἀστρονομικὸ περιοδικὸ «Ἡ Φύσις», ὁ δόκτωρ Πῶλ Νταίβις γράφει γιὰ τὸ μέλλον τοῦ

Σύμπαντος: Πριν 15 δισεκατομμύρια χρόνια περίπου, για κάποιο άγνωστο λόγο μια ποσότητα συμπυκνωμένης ύλης εξερράγη εκλύοντας αέρια και σωματίδια. Βαθμιαία αυτά συμπήχθηκαν σε πλανήτες, άστρα και δλόκληρους Γαλαξίες. Ή θεωρία λέγει ότι τὸ Σύμπαν ἐξακολούθει νὰ ἐπεκτείνεται ἀπὸ τὴς δυνάμεις πὸ ἐκλύθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ αὐτὴ ἔκρηξι. Καὶ στὴν ἐπέκτασι αὐτὴ θρίσκει τὸ κλειδί γιὰ τὸ μέλλον. "Ἐνα ἀπὸ τὰ δύο μπορεῖ νὰ συμβῆ. "Ὅπως ἀκριβῶς ἓνα βότσαλο πὸ πετιέται στὸν ἀέρα ἐπιστρέφει σὴν Γῆ λόγῳ τῆς ἔλξεως, μήπως ὅλα τὰ κομμάτια τοῦ Σύμπαντος θὰ πέσουν σάν μιὰ πυκνὴ σφαῖρα, ὅταν ἡ δύναμις τοῦ Μεγάλου Μπάμ (τῆς πρωταρχικῆς κατακλυσμικῆς ἐκρήξεως) ἔνδεχομένως ἐξασθενήσῃ; "Ἡ μήπως, ὅπως μιὰ ρουκέττα πὸ ἐκτοξεύεται πέραν ἀπὸ τὴν δύναμι ἐλξεως τῆς

Γῆς, ὠθουμένη ἀπὸ τοὺς προωθητικούς πυραύλους τῆς, τὸ Σύμπαν θὰ ἐπεκταθῆ τόσο πολὺ ὥστε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ἔλξι τοῦ καὶ ἀπλῶς θὰ συνεχίση νὰ ὑπάρχη;

Κατὰ τὸν Δρα Νταίηβις οἱ πλέον πρόσφατες παρατηρήσεις τῶν μακρυνῶν Γαλαξιών, πὸ ἀπομακρύνονται ἀπὸ μᾶς, δείχνουν ὅτι ἡ ἐπέκτασις θὰ εἶναι αἰωνία. Ποιὸς ὅμως μπορεῖ νὰ τὸ δεβαιώσῃ; Οἱ ἐπιστήμονες μετροῦν τὴν ποιότητα τοῦ φωτὸς πὸ ἐκπέμπουν οἱ Γαλαξίες καὶ αἱ μετρήσεις δείχνουν τὴν ἀναλογία τῆς ἐπεκτάσεως. "Ἄλλοι ὑπολογισμοὶ δείχνουν μὲ πόση δύναμις ἡ ἔλξι σταματᾷ τὴν ἐπέκτασι. Οἱ ὑπολογισμοὶ δείχνουν ἐπίσης ὅτι ἡ ἐπέκτασις ἐπιβραδύνεται — ὄχι ὅμως ἀρκετὰ ὥστε τὸ Σύμπαν νὰ ξαναπέσῃ στὸν ἑαυτὸ του, στὸ λεγόμενο ἀπὸ τοὺς ἀστροφυσικοὺς «ἐνιαῖο σύνολο».

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

“ΙΛΙΣΟΣ”

Τὸ περιοδικὸν

Ἐλευθέρας Σκέψεως

εἰς τὸ 20ὸν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔτος

Ἐτησίᾳ συνδρομὴ δρχ. 100 — Ἐξωτερικοῦ \$ 5

διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Κ. Μελισσαρόπουλον

Ὅδος Δραγασανίου 6, Ἀθῆναι (122)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Στέλλονται ΔΩΡΕΑΝ τεύχη-δειγματα

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ίλισου», Δραγατσάνιου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κίλου-θιμῶνος), εἶναι ἀνοικτὰ μόνον κάθε Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευή 9,30—12,30 π.μ. Τηλέφ. Γραφείων 3246—837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλούμεν ἀποστέλλετε μετὰ χυδρασμικήν ἐπιταγήν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστήν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσάνιου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μετὰ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολὰς μᾶς δευκαλεῖον. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὄνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΠΑΛΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΜΟΙ

Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη ὑπ' ἀριθ. 1 - 9, 11 - 18, 21 - 23, 25 - 26, 28 - 33, 43 - 45, 50, 54 - 60, 67 - 70, 79 - 80, 85 - 87, 91, οὐτε τόμοι 1962, 1963, 1966 - 8, 70. Οἱ λοιποὶ ὑπάρχουν

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μετὰ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ

Μιχ. Ἀναγνωστόπουλος, Ἰατρὸς, Μ Βόδα 29. Μελπ. Γεωργούδη, Ἀργυροπούλου 27α. Ἀναστ. Κασπάνης, Γεν. Γραμ. Τύπου - Πληροφοριῶν, Χαρ. Κατσαρδῆς, 25ης Μαρτίου 18, Βριλήσσια. Ἄντ. Καυνάνης, Ἀραχνῶν - Λάρνακος 21. Γεώργ. Μανδάλης, Στουρνάρα 44. Ὀλγα Μιπρδημίρη, Ἐρατοσθένους 10. Ἰω. Σακκάς, Ἰατρὸς, Ξενοκράτους 35. Θ. Χεζεντζόγλου, Φυλῆς 222

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Οὐμβ. Βαλασσόπουλος, Γεωπόνος ΑΤΕ, Ξάνθη. Νικ. Βλαχούδης, χωρῖον Ἀφάντου, Ρόδος. Παν. Κατσούλης, Ὀλύμπου 8, Λάρισα. Πην. Ντουντουλάκη, Κορινθία 16, Ἡράκλειον. Χρ. Παπᾶς, Κ. Παλαιολόγου 18, Ἀλεξανδρούπολις. Παντ. Ρηγόπουλος, Ἀράτου 27, Πάτρα. Ἐπιαμ. Σταματόπουλος, Κέρικυραι. Βασ. Σπασαρίδης, Ρήγα Φεραίου 8, Ρόδος. Γ. Φέσσας, Δαγκιλή 1, Καβάλα. Μαρ. Χατζησταματίου, Παπρόκλου 18, Λάρισα.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΪΝΟΝ ΒΙΟΝ

Παν. Βακαλόπουλος, Ἀθήνα
Ἰουλιό Δαθάρα, Ἀθήναι
Κων. Μιστριάκης, Ἀθήναι
Μίνως Τζωρτζόπουλος, Πειραιεὺς
Γ. Χάλλεμαν, Ἀθήναι
Βασ. Στυλιανάκης, Χανιά

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ Β. ΚΡΙΜΠΑ

Ὁ κ. Κων. Μπερεδῆμας, Καλαμάτα, συνεπέφερεν ὑπὲρ τοῦ ἸΛΙΣΟΥ δρχ. 225, εἰς μνήμην Βασ. Κριμπᾶ. Ὁ ἸΛΙΣΟΣ εὐχαριστεῖ.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Κρῖκος (Ἰαν. - Φεβρ.)
Σμύρνα (Ἰαν, Φεβρ.)
Νέα Σύνορα (Γεν. - Φλεβ.)
Φύσις καὶ Ζωή (Ἰαν - Φεβρ. - Μαρτίος).
Περιοδικὸ Ἑλληνίδων Βαρ. Ἑλλάδος (Ἰαν. - Φεβρ.).
Πνευματικὴ Κύπρος (Φλεβ, Μάρτ.).
Λαογραφικὴ Κύπρος (Γεν. - Ἀπρ.)
Παιρουσία (Ἰαν. - Μάρτ.)
Διελτία «Πρακτικῶν Πνευματικῆς Συνεργασίας» (Φεβρ.)
Προσανατολισμοὶ (Φεβρ., Μάρτ.)
Ὁ Φυσιολάτρης (Μάρτ.)

Ίδιοκτήτης: 'Εκδόσεις «Ίλι-
σός» Συν. Π. Ε., Δραγατσά-
νιου 6. 'Εκδότης - Διευθυντής:
Κωστής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. 'Εθνικής Τραπεζής 3,
Φιλοθέη. Προϊστάμ. Τυπογρα-
φείου: 'Ιορδ. Α. 'Ορφανίδης,
Ποσειδώνος 51, Π. Φάληρον.
Στοιχειοθεσία - 'Εκτύπωση:
«'Επτάλοφος» Ε.Π.Ε., Ζαλο-
κόστα 5, τηλέφ. 631 675.
'Αθήναι, Μάρτ. - 'Απρ 1975
Τιμή τεύχους δρχ. 20

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Κ Μελισσαροπούλου: ΠΕΝΤΕ ΤΕ-
ΚΤΟΝΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ (Τί είναι ό
Τεκτονισμός; Μυστηριακό φιλοσοφί-
κο σύστημα εκτιθέμενον σε διαδοχή
βαθμών κατά αύξουσαν διανοητικήν
και ψυχικήν προσδον. Τά Τεκτονικά
ἀξιώματα Μεγαλοφραστικοί τίτλοι
ἀπηχούντες τήν ιστορική ἀνάγκη νά
ἐξουδετερωθοῦν οἱ τίτλοι εὐγενείας
τοῦ δεσποτισμοῦ Διὰ τί εἴμεθα Τεκτο-
νες Διαρκήs ἀγών χρηστοθείας καί
φιλελευθερισμοῦ Τεκτονισμός καί
Μυστήρια Νεώτερη μορφή ἀρχαίου
πνεύματος 'Αδελφωσύνη 'Η θεσιs
τῆs φιλοσοφίας καί τῆs μυσταγωγι-
κῆs.

'Ιω Μαργαριτη 'Ιωαννίδη ΤΕ-
ΚΤΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ Θεο)νίκη.
Παραίνεσιs πρὸs Μαθ καί 'Ετ. 'Ο
θάλαμος περιουλογῆs 'Ο πνευματι-
κὸs ἀνθρώπων 'Η ἐλευθερία τῆs βου-
λήσεωs σύμφωνα μὲ τὰ δεδομένα τῆs
νεωτέρωs ψυχολογίας

'Ανδρέα Σώκου: 1823, ΚΑΡΠΕ-
ΝΗΣΙ, Αἰτωλικό, Μεσαλόγγι.

Νίκου Μηλιώρη: ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙ-
ΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

Γιάννη Μουγογιάννη: ΑΝΘΙΜΟΣ
ΓΑΖΗΣ, ἀνάτ «Μορφαί τῆs Μαγνη-
σίας».

Πάνου Καρυκόπουλου: ΑΠΟ ΤΟΝ
ΓΟΥΤΕΜΠΕΡΓΚ ΣΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟ-
ΝΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ.

Κ. Ν. Τριανταφυλλίου: ΕΛΛΗΝΙ-
ΚΟΝ ΜΑΡΤΥΡΟΛΟΓΙΟΝ. Πάτρα.

Κύπρου Χρυσάνθη: ΕΝΑ ΓΑΛΛ-
ΖΙΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ.
Λευκωσία.

Ζάχου Σαμαλαδά. Η ΚΛΑΣΣΙ-
ΚΗ ΜΑΣ ΑΛΗΘΕΙΑ Θεο)νίκη.

Ν. Σαμαρά: 7 ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟ-
ΡΙΕΣ.

Νίκου Μπαύτθα: ΒΑΡΒΑΡΟΙ
ΣΤΟΝ ΚΗΠΟ.

Χρυσάνθη Ζιτσασίας: ΠΡΟΣΩΠΙ-
ΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ. Θεο)νίκη.

Κώστα Τσικόπουλου: ΣΤΗΝ Α-
ΡΕΝΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ (τέσσαρα ἀντι-
στασιακά διηγήματα 1948—49)

Γώργη Χαλατσά: ΓΑΛΑΖΙΟ Ο-
ΝΕΙΡΟ καί Σίδερα.

Γώργη Χαλατσά: Η ΝΕΟΕΛΛΗ-
ΝΙΚΗ ΡΑΤΣΑ (δοκίμιο).

ΣΤΗΝ ΙΟΥΛΙΑ ΔΑΒΑΡΑ

Σ' ἀντίκρουσα νά κοιμᾶσαι ἡρεμα,
σπίο νεκροσέντοκό σου, με τίς ἰ-
ναμνήσεις τῶν «'Εγώ» σου, σπῆs ζή-
σης τὰ μονοπάτια καθάρια διάθηκες,
εὐτοχιασμένη ψυχῆ, χαρωπῆ, φωτεινῆ .

Στό τελευταίο σου κορμί, ἐνώθηκε ἡ
δίψα τῆs εὐτυχίας Μόνη σου ἔσπα-
σεσ τὰ δεσμά τῆs αὐτοπίας, καί λευ-
τερώθηκεs γιά αἰώνια, χωρὶς ἔπαινα-
κυκλισμό, γιά πάντα .

Τό κέρδος σου εἰσέπραξες ἀπ' τὸ τα-
μείο τῶν ἑαυτῶν σου, ἀλάθητα, μα-
στίγωσες τὴν ἄλλοτινῆ μνήμη σου,
καί χαρούμενη σήμερα πέταξες χωρὶς
ἀγκομαχητό, πάνω ἀπ' τῆs Γῆs τὸ
ἥρεμα, γιά σέ ἀναφυλλητό .

Τῆs κλειψύδρας τὸν χρονικὸ ρυθμὸ,
σταματήσες, με τὴν ψυχικῆ σου δύ-
ναμη λευτερώθηκεs, πάνω ἀπ' τὰ
λειβάδια, πάνω ἀπ' τίς ρηματιές, πέ-
ρα ἀπ' τοῦ ἀνείρου τίς ἀνθρώπινες
Γῆινες στιγμές...

'Αιμόλυμη, ξεπέρασες τὸν ἴδιο τὸν
ἑαυτό σου. Τὸ τελευταίο «γιαί σου»,
εἶπαμε οἱ φίλοι, καί εὐχρηθήκαμε με
χαρωπὸ λυγισμό, καλό σου ταξίδι,
ψυχῆ οὐρανική, χωρὶς ὄδυρο...

ΧΡ. ΚΟΥΤΡΟΥΛΗΣ

Δικηγόρος, 'Αθήναι

Γιάργου Παπαῖ: ΤΑ ΔΟΥΛΕΜΠΟ-
ΡΙΚΑ ΤΑΡΝΕΡ.

Δημοσθένη Ζαδέ: ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΚΑ-
ΛΟΚΑΙΡΙ

Βάσως Δελημπαση: 1) ΠΑΡΑΜΥ-
ΘΙΑ - ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ. 2) ΝΕΑ ΠΑ-
ΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ α' και β' ΔΗΜΟ-
ΤΙΚΟΥ.

Γ. Ρεγκούτα: ΑΝΑΔΡΟΜΕΣ (Α-
πό την αρχαία Θήβα έως την Αθήνα
της Κατοχής). Ένας ταχύρρυθμο
κοινωνικό πανόραμα.

Κυριάκου Πλήση: ΘΡΗΝΗΤΙΚΟ
ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΤΗΣ ΠΙΚΡΗΣ ΧΩΡΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ.

Θεοδ. Μαλδογιάννη: ΠΑΛΕΥΕΤΕ;

Δημ. Σέττα: Ο ΓΛΥΠΤΗΣ ΚΑΙ
ΚΕΡΑΜΙΣΤΗΣ ΖΗΣΗΣ ΑΦΕΡΙΜ.

Σοφίας Αντζακα: Η ΠΝΕΥΜΑΤΙ-
ΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ
ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΣ. (Έσωτερική συ-
νέπεια και συνοχή στην πορεία αυ-
τοανακαλύψεως, που οδηγεί στα θα-
ύτερα σπράγματα της ψυχής, στον
κόσμο του πραγματικού).

Θ. Π. Τάσιου: ΟΙ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ
ΤΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Ίω. Βασιλείου: ΣΤΙΣ ΠΑΓΟΔΕΣ
ΤΟΥ ΝΕΠΑΛ.

ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, Νικ. Ι.
Ζαρμπά. — Κοινωνική μελέτη. 'Ο
συγγραφέας υποστηρίζει ότι τα «ά-
γνώστου πατρός» παιδιά (κατά τύ-
πους, θέσεις, με πατέρα τυλασματι-
κόν, διότι, από Ληξιαρχείον, μετά την
βάπτιση, παρατίθεται έτώνυμον) δέν
παρουσιάζουν προβλήματα όσο ανα-
τρέφονται στα σχετικά ιδρύματα. Έ-
ξελίσσονται όμαλώς, κατανασών την
θέση των, έννοχούνται ήθικώς και δη-
μιουργούν αβγογένειες «με άφειδώ-
λευτη άγάπη». 'Η αποκάλυψις πής
πραγματικότητας, όσάκις συμβαίνει,
δημιουργεί δράματα. 'Ανάγκη, λοι-
πόν, διαφωτιστάς πής κοινωνίας για
τήν μη αποκάλυψι του «μυστικού».

Βολταίρου: ΖΑΝΤΙΓΚ (τό πεπω-
μένο). Μετάφρ. Ειρήνης Μάρρα.

Σταύρου Παρζαλή: Η ΙΕΡΗ ΓΑ-
ΤΑ.

Μάγνιας - Μαρίας Ρούσου: ΣΤΟΝ
ΑΓΝΩΣΤΟ ΦΟΙΤΗΤΗ

Κώστα Σπανού: ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ,
Λάρισα.

Μαριέττας Λαμπιάνκο: ΗΛΙΟΤΡΟ-
ΠΑΙΑ

Κώστα Γ. Μίσιου: ΝΥΧΤΟΜΑΧΙΑ.

Ίωνος Αθηναίου: ΤΑ ΤΡΑΓΟΥ-
ΔΙΑ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΡΥ-
ΓΟΝΑΣ, ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ, ΤΟΥ ΕΡΩ-
ΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ.

Μίνας Πέτρου - Βενετσάνου: ΕΠΕ-
ΤΕΙΟΣ.

Καίτης Παπαδάκη - Καραμήτσα:
ΔΙΑΤΤΟΝΤΕΣ, ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΟΠΛΑ-
ΣΤΟΙ.

Παν. Κυριακού. ΜΑΤΩΜΕΝΗ Α-
ΓΡΑΜΜΕΛΗ και ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Ειρήνης Μάρρα: ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

Πότης Καμπάνη: ΤΟ ΚΑΛΕΣΜΑ
ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Ντόρας Φύλαρη: ΤΙΚ - ΤΑΚ ΤΟ
ΡΟΛΟΪ'. Για παιδιά προσχολικής ή-
λικίας (βραβείο Γυναίκειας Λογιστε-
χνικής Συντροφιάς).

Σταύρου Μελισσινού: ΚΑΒΑΦΙΚΑ.
"Ύμνος στη νέα έλευθερία.

Δημήτρη Γαλάνη: ΜΙΚΡΟ ΦΕΓ-
ΓΑΡΙ.

Έλένης Σπεργίου: ΠΡΩΤΑΝΘΙ-
ΣΜΑ.

Όρέστη Αλεξάκη: Η ΠΕΡΣΕ-
ΦΟΝΗ ΤΩΝ ΓΥΡΙΣΜΩΝ.

Σπύρου Κατσιμή: ΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Ειρήνης Παπαθανασίου: ΟΔΟΙΠΟ-
ΡΟΙ ΤΩΝ ΑΣΤΡΩΝ.

Έλένης Ταγκκαλάκη: ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ
ΘΟΥΛΗΣ.

Γιάργου Λιάκου: ΔΙΑΤΤΟΝΤΕΣ.

Αντώνη Ανδρέου: ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑ-
ΤΑ.

Βασ. Λαζανά: Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΙ-
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙ
ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (α-
νάτ.).

Πάνου Παναγιωτούνη: 1) ΤΟ ΑΙ-
ΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ. 2) ΤΑ
ΤΥΜΠΑΝΑ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ.

Κώστα Έρανωτή: ΣΥΛΛΟΓΗ
ΠΡΩΤΗ.

Εύαγ Άσπιώτη ΑΡΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Βασ Εύαγγέλου: Ο ΠΥΡΓΟΣ, μυ-
θιστόρημα.

Στεφ. Τηλυκιδης: «ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕ-
ΧΝΕΙΟ», Θεσσαλονίκη.

Ίωάννης Δρίθα: ΟΣΙΡΙΣ, Ο ΞΕ-
ΧΑΣΜΕΝΟΣ ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

Μεταφράσεις έργων του Βύρωνος:
Η ΝΥΜΦΗ ΤΗΣ ΑΒΥΔΟΥ, ΟΙ ΔΥΟ
ΦΟΣΚΑΡΟΙ, ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΣΤΑΥ-
ΡΟΔΡΟΜΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΓΗΣ, ΟΡΦΕΑΣ, σε 4 τόμους

Αιμιλίας Ίβου: LUX EX TENE-
BRIS.

Σωσώς Πέτρου — Βλάσση: ΕΛΠΙ-
ΔΑ ΠΟΥ ΑΝΘΙΖΕΙ

Μιχαήλ Χατζηλοΐζου: ΑΡΕΔΙΟΥ,
Λευκωσία.

Ίω Λογοθέτη (έπιμέλεια Κ. Σα-
κελλαρίδη): ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ — ΠΟΙΗ-
ΜΑΤΑ

Άποστ Φωτοπούλου: ΜΥΣΤΑΓΩ-
ΓΗΜΑΤΑ

Χρ Βασιλείου: Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΙΚΩΝ ΒΑΘΜΩΝ

Λαζάρου Εύσπερατιάδη: ΠΡΟΚΟΠΙ
ΚΑΙ ΠΑΔΟΚΙΑΣ, ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ.
Θεσσαλονίκη

Ρ. Παπαγγέλου: ΡΩΓΜΕΣ ΣΤΡΟ-
ΦΕΣ.

Ί. Η Μπούμη: ΠΡΟΣ ΑΠΟΚΑ-
ΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΟ
ΤΟΠΙΟ ΠΡΟΦΗΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ. Θεσσαλονίκη

Τερέζας Ρούβαλη: ΚΟΜΠΑΡΣΟΙ,
ποιήματα.

Διάνας Μπαρδα: ΔΙΧΩΣ ΚΑ-
ΣΤΡΑ, ποιήματα

Γ. Δ. Δέπου: ΑΔΡΟΜΕΡΗ, ποιη-
ματα

Κώστα Τσικόπουλου: Ο ΦΡΑΧΤΗΣ,
μυθιστόρημα Άφιερωμένο στην Έ-
θνική Άντίσταση (1940-44)

Β. Α. Λαμπρόπουλου: ΑΥΛΑΚΩ
ΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ Ναυτικά
διηγήματα, από τις λαϊκές παραδό-
σεις.

Νίκου Τσιλιμιδοῦ: ΕΦΗΜΕΡΙΕΣ
ΣΤΡΟΦΕΣ, ποιήματα Πάνω σε θέ-
ματα επικαιρότητας

Μίμη Δ. Λέου: ΕΔΩ ΓΙΟΧΑΝΕΣ-
ΜΠΟΥΡΓΚ. Διηγήματα

Μάνου Κραλη: 1) ΑΠΑΝΤΑ, ποιη-
τικά. 2) ΓΕΥΣΗ ΘΑΝΑΤΟΥ.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ «ΙΛΙΣΟΥ»

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Δράμα: Φιλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλής

Ήράκλειο: Λ. Κουντής

Θεσσαλονίκη: Ίω Στάσας

Καθάλα: Σ. Ρωμανιάς

Καλαμάτα: Χρ. Παρασκευόπουλος

Κέρκυρα: Άχ. Άθραμιδης

Κομοτηνή: Ί. Σαμουρκασιδης

Λαμία: Κ. Φαλιδας

Λάρισα: Έσδρας Μωϋσης

Ξάνθη: Εβελπις Ράνος

Πάτρα: Άθ. Κοντοσάκης

Ρόδος: Μ. Φωσιέρης

Σόρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χανιά: Ν. Βαρδάκης

Άμμόχωστος: Άνδ. Τσόκκος

Λεμεσός: Άντ. Στυλιανού

Λευκωσία: Άχ. Ζαβαλλής

Παφος: Κ. Καθητζιώτης

Ίσταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	σελ.
Θαλής ὁ Μιλήσιος ἔλεγε	73
Ἄντιγόνη Γαλανάκη — Βουρλέκη: Κασσιανή	74
Λούλα Δ. Κωνσταντινίδου: Ἑπτὰ μικρὲς ὠδὲς σὲ ρυθμὸ Ἄναστασιμο	75
Αἰδ. Ζανοῦ Γουγούτα: Ὁ καινούργιος δρόμος πρὸς τὴν Ἐκκλησία	78
Ἀποστόλου Φωτοπούλου: Πορφυρίου περὶ τοῦ ἐν Ὀδυσσεΐα τῶν νυμφῶν ἄντρου	79
Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σοφία	95
Σιμωνίδου (μετάφρ. Βασ. Λαζανῆ): Ὁ Μεγιστίας	95
Νικ. Καρθούνη: Ἡ Ἀκρόπολις χωρὶς τὴν ἱστορία της	97
Σαρ. Παυλέα: Τέστ Λίθου	103
Ἡμέρα τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ	106
Ἐλ. Π. Μπλαβάτσκι: Περικοπέδες ἀπὸ τὸ «Κλεῖδι τῆς Θεοσοφίας»	107
Χρ. Ριζοπούλου: Τὰ Νέα Βιβλία:	110
Ἀποκόμματα: Γ. Π. Σπορίδη: Πρὸς Ἱεράρχας, Ε. Π. Παπανούτσου. Φόβος καὶ Ἐλπίδα. Ἰ. Λάμπα: Πολιτισμὸς καὶ Κρεοφαγία	115
Ἀθηναγόρου (Θυασείρων): Ὁ Τεκτονισμὸς δὲν εἶναι θρησκεία	123
Σοφίας Ἀντζακα: Κάρλ Γιοϋγκ «Ροζάριουμ Φιλοσοφούμ»	125
Χρονικὰ	128
Μεταξὺ μας	132
Χρ. Κουτρούλη: Στὴν Ἰουλία Δασάρα	133
Νέα βιβλία	133

Τὸ ὠραιότερο δῶρο

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων
εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου

(Ἐποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελεῶν)

ΕΓΓΡΑΨΑΤΕ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Συνδρομὴ 1975 δρχ. 100 (ἐξωτερικοῦ \$ 5.00)

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουσιν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

Ἐκαστον πρὸς δρχ. 100 ἀντὶ δρχ. 120

ΒΙΒΛΙΑ ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἄποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 40 δεμ. 70

Μελετήματα ἄδ. 90 δεμ. 120

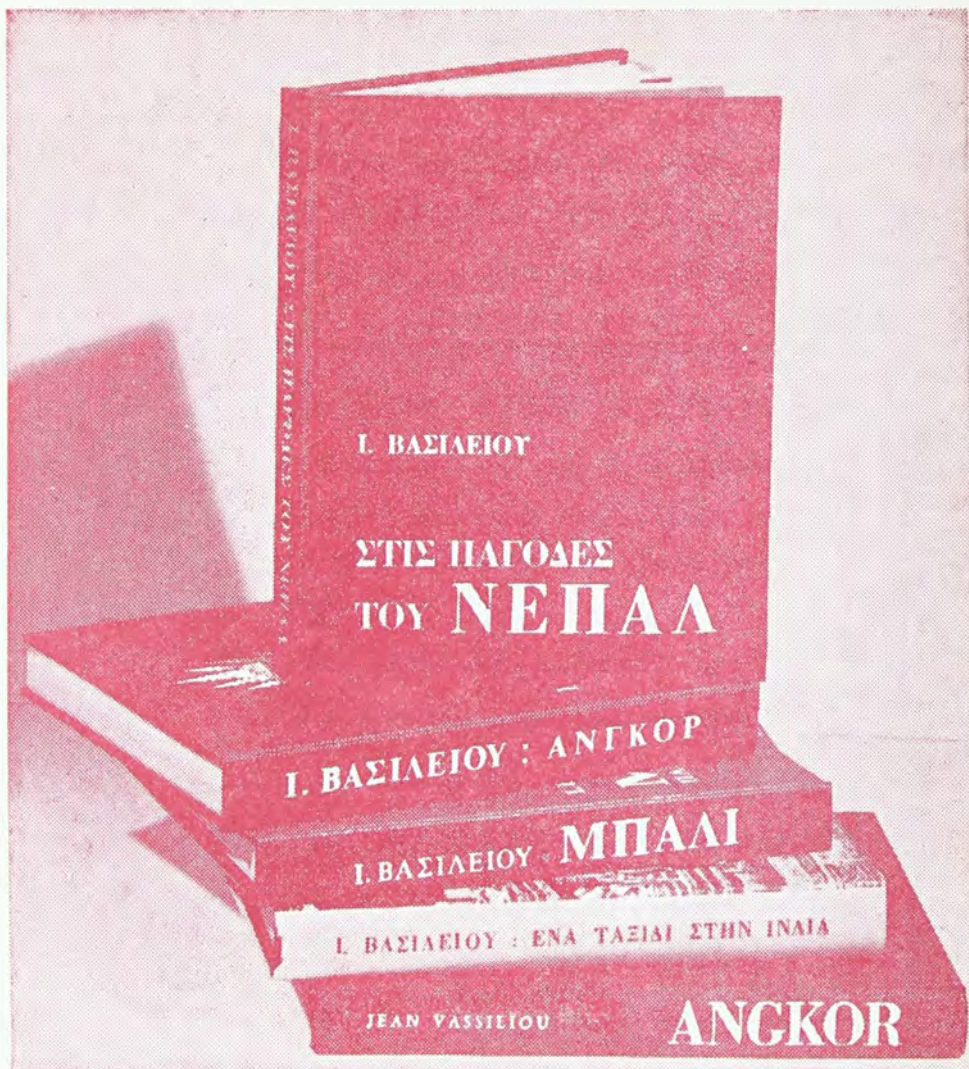
Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία ἄδ. 100 δεμ. 140

Τὰ Βήματα τῆς Φιλοσοφίας ἄδ. 70 δεμ. 100

ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) Β' ἔκ-
δοση ἀναθεωρημένη 1971 δεμ. 120

Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισηναμοῦρτι . ἄδ. 70 δεμ. 120

Ὁ Ἰησοῦς χαρτόδ. 60

“ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ,,
Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.